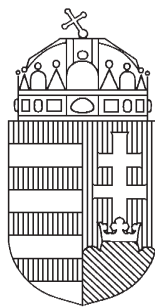

MAGYAR

KÖZLÖNY

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG HIVATALOS LAPJA

Budapest,
2005. április 19.,
kedd

51. szám
II. kötet

Ára: 1150,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

Az Igazságügyi Minisztérium tájékoztatója az új társasági törvény
és cégtörvény téziseinek részletes indokairól

VI. rész **KÖZLEMÉNYEK,
HIRDETMÉNYEK****Az Igazságügyi Minisztérium
t á j é k o z t a t ó j a
az új társasági törvény és cégtörvény téziseinek részletes indokairól**

A Kormány az 1030/2005. (IV. 4.) Korm. határozatával elfogadta a társasági törvény és a cégtörvény koncepciójáról szóló előterjesztést, és rendelkezett a törvények megalkotása során irányadó alapelvek és tézispontok közzétételéről.

A Magyar Közlöny Szerkesztő Bizottsága a *dr. Sárközy Tamás* egyetemi tanár vezetésével működő Kodifikációs Bizottság által kidolgozott szabályozási koncepció teljes szövegének közzétételével is elő kívánja segíteni a törvényalkotási munka sikerét, egyben lehetőséget ad a koncepcióban foglalt nézetek, álláspontok széles körű megismerésére.

**A társasági törvény és a cégtörvény újraszabályozására létrejött
Kodifikációs Bizottság tagjai**

Elnök: <i>Dr. Sárközy Tamás</i> tanszékvezető egyetemi tanár	<i>Dr. Miskolczi Bodnár Péter</i> egyetemi tanár Miskolci Egyetem Civilisztikai Intézet
<i>Dr. Balásházy Mária</i> adjunktus BKE Gazdasági Jogi Tanszék	<i>Dr. Pázmándi Kinga</i> egyetemi adjunktus BME Vállalati Jogi Tanszék
<i>Dr. Gadó Gábor</i> helyettes államtitkár Igazságügyi Minisztérium	<i>Dr. Sándor Tamás</i> ügyvéd Sándor, Szegedi, Szent-Iványi Ügyvédi Iroda
<i>Dr. Gál Judit</i> Cégbírák és Gazdasági Bírák Országos Egyesületének elnöke Fővárosi Ítéltábla Gazdasági Szakágának vezetője	<i>Dr. Szecskay András</i> ügyvéd Szecskay Ügyvédi Iroda
<i>Dr. Hanák András</i> ügyvéd Euro Phonix Kft.	<i>Dr. Teimer Gábor</i> egyetemi tanársegéd BME Vállalati Jogi Tanszék
<i>Dr. Kálmán János</i> ügyvéd Kálmán, Szilasi, Sárközy Ügyvédi Iroda	<i>Dr. Verebics János</i> egyetemi adjunktus BME Vállalati Jogi Tanszék
<i>Dr. Kisfaludi András</i> egyetemi docens ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári jogi tanszék	<i>Dr. Vezekényi Ursula</i> bíró Legfelsőbb Bíróság
<i>Dr. Komáromi Gábor</i> elnök Hírközlési Állandó Választottbíróság	<i>Dr. Wellmann György</i> Polgári Kollégium kollégiumvezető-helyettese Legfelsőbb Bíróság
<i>Dr. Makai Katalin</i> főosztályvezető-helyettes Igazságügyi Minisztérium	<i>Dr. Zsohár András</i> főosztályvezető Központi Kárpótlási Iroda

**A Kormány
1030/2005. (IV. 4.) Korm.
határozata**

**az új társasági törvény és cégtörvény
koncepciójáról**

1. A Kormány az új társasági törvény és a cégtörvény koncepcióját és téziseit e határozat *melléklete* szerint határozza meg, és elrendeli a normaszövegek kidolgozását.

Felelős: igazságügy-miniszter

Határidő: a Kormányhoz történő benyújtásra:
2005. szeptember 15.

2. A társasági törvény és a cégtörvény új szabályozásának kidolgozásával egyidejűleg az igazságügy-miniszternek az Országos Igazságszolgáltatási Tanács bevonásával meg kell vizsgálnia, hogy a két törvénytervezet új rendelkezéseinek hatályosulása milyen személyi és tárgyi feltételek biztosítását teszi szükségessé a bíróságokon.

Felelős: igazságügy-miniszter
az Országos Igazságszolgáltatási Tanács
bevonásával

Határidő: 2005. május 15.

3. A törvénytervezetek elkészítésével párhuzamosan át kell tekinteni az új társasági törvény és cégtörvény jogi környezetét és a koherencia biztosítása érdekében szükség szerint elő kell készíteni az egyes érintett jogszabályok (adótörvények, számviteli törvény, tőkepiaci törvény stb.) módosítását.

Felelős: igazságügy-miniszter
az érintett miniszterek bevonásával

Határidő: 2005. szeptember 15.

4. Át kell tekinteni és indokolt esetben bővíteni kell a hitelezők védelmének társasági jogi eszközökön túlmutató formáit, további lehetőségeit.

Felelős: igazságügy-miniszter
az érintett miniszterek bevonásával

Határidő: az előterjesztés elkészítésére:
2005. szeptember 15.

A miniszterelnök helyett:

*Kiss Péter s. k.,
a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter*

*Melléklet
az 1030/2005. (IV. 4.) Korm. határozathoz*

**AZ ÚJ TÁRSASÁGI TÖRVÉNY ÉS CÉGTÖRVÉNY
ALAPELVEI, TÉZISPONTJAI**

Alapelvek

1. Biztosítani kell a társaságok gyors és költségtakarékos piacra lépésének lehetőségét.

2. Meg kell teremteni a társaságok átlátható működésének feltételeit, tovább kell fejleszteni az ezzel összefüggő szabályozást.

3. A társaságokra irányadó szabályoknak differenciálnak, de egyben rugalmasaknak kell lenniük.

4. Ésszerű és arányos hitelező- és befektetővédelmi rendelkezéseket kell érvényesíteni az Európai Unió társasági jogi szabályozásának keretei között.

5. A társaságok, illetve a cégek működése feletti törvényességi felügyeletet érdemibbé kell tenni, a jogorvoslati lehetőségek igénybevételeinek feltételeit javítani kell.

6. A társaságok nyilvántartása vonatkozásában biztosítani kell a korszerű kommunikációs eszközök igénybevételeinek lehetőségét.

7. Biztosítani kell a társasági törvény és a cégtörvény közérthetőségét, más törvényekkel való összhangját.

8. Összességében a hazai – tág értelemben vett – vállalati jogi szabályozás „versenyképességét” kell javítani, és hozzájárulni a befektetőbarát jogi környezet kialakításához.

Tézisek az új társasági törvényhez

Általános tézispontok

1. Törvénymódosítás helyett új társasági törvény megalkotására kerül sor, tekintettel arra, hogy a társasági jog felülvizsgálatának eredményeképpen a Gt. több fejezetének jelentős módosítása, továbbá a szabályozás jellegének koncepcionális megváltoztatása várható.

2. A társasági jogi szabályozás nem a Polgári Törvénykönyvben, hanem változatlanul önálló törvényben kerül elhelyezésre.

3. Az új szabályozásban az anyagi jogi és az eljárásjogi kérdéseket szisztematikusan el kell választani, az előbbieket a társasági törvényben, az utóbbiakat a cégtörvényben kapnak helyet.

4. A hatályos társasági törvény felépítése alapvetően megfelelő, az új törvénynek is ezt a szerkezeti rendet kell követnie.

5. Az új törvény eltérő mértékben és módon, de valamennyi gazdasági társasági típusnál jelentősen növeli a tulajdonosok döntési autonómiáját. Ez egyrészt a társasági szerződés (alapszabály) tartalmának meghatározását, másrészt a tagoknak (részvényeseknek) a társaság működése során hozott döntéseit érinti.

6. A törvény – a közös szabályok és a részvénytársaságra irányadó szabályok kivételével – a hatályos rendelkezésektől eltérően, diszpozitívvá válik. Minden társasági forma esetében pontosan rögzíteni kell, hogy a törvény mely szabályoktól nem enged eltérést.

7. A hatályos szabályozás rendjével egyezően, az állami, önkormányzati tulajdonban álló, illetve köztulajdont működtető társaságokra irányadó speciális szabályokat továbbra is külön törvények (pl. államháztartási törvény) állapítják meg.

8. Az új törvény fenntartja a gazdasági társaságok típusait illetően jelenleg is érvényesülő szerződéses formakényszert, továbbá egyértelművé teszi, hogy belföldi székhelyű gazdasági társaság alapítására, a cégjegyzékbe történő bejegyzésre főszabályként csak a társasági törvény szerint alapított valamely társaságként, az ott meghatározott szabályok figyelembevételével kerülhet sor. Kivételt képez az ún. nemzetfeletti társaságok (pl. európai részvénytársaság) esete, valamint indokolt megvizsgálni, hogy megállapíthatók-e törvényben sajátos rendelkezések a külföldi jog szerint alapított társaság székhelyének Magyarországra történő áthelyezése esetére.

9. Új társasági formák bevezetésére nem kerül sor, nem vezeti be a törvény a betéti részvénytársasági formát sem. Továbbra sem lesz lehetőség csendes társaság létrehozására. A szövetkezetre irányadó szabályok külön törvényben kerülnek elhelyezésre. A polgári jogi társaságra vonatkozó Ptk.-beli szabályozás változatlan marad, ilyen formában közös név alatt üzletszerű gazdasági tevékenység folytatására továbbra sem lesz lehetőség.

10. Figyelemmel arra is, hogy a Polgári Törvénykönyvben szabályozott közhasznú társaság mint önálló jogi személy típus megszüntetése a közeljövőben várhatóan napirendre kerül, ezt követően a közhasznúsági törvényben előírtak szerint, az abban foglaltak figyelembevételével kerül megítélésre, hogy melyik társaság minősül közhasznúnak vagy kiemelkedően közhasznúnak. A hatályos szabályozással egyezően az új törvény is nevesíti, hogy gazdasági társaság ún. nonprofit célra is alapítható, azonban a társaság céljainak, működésének nem nyereségorientált jellege önmagában nem elegendő a közhasznú, kiemelkedően közhasznú minősítés elnyeréséhez.

11. Az új társasági törvény a közös vállalatot mint társasági formát nem említi, tekintettel arra, hogy az utóbbi évtizedben közös vállalat alapítására nem került sor. A létező közös vállalatok az 1997. évi Gt. szabályai szerint, időkorlát nélkül tovább működhetnek, de új társaság alapítására nem kerülhet sor.

12. A részvénytársaság egységes társasági formaként fennmarad azzal, hogy a részvénytársaság mint önálló gazdasági társaság típusán belül a társaság működési módja (zártkörű vagy nyilvános) a jövőben nagyobb jelentőséggel bír. A zártkörűen működő részvénytársaság vonatkozásában az új törvény erősíti a részvényesek döntési auto-

nómiáját. A nyilvánosan működő részvénytársaság tekintetében a szabályozás rugalmasságát árnyalják, illetve kiegyécsítik majd a felelős vállalatirányítás alapelveiből fakadó követelmények.

13. Az új társasági törvény kidolgozásával párhuzamosan biztosítani kell a letelepedési szabadság alapelveinek teljes körű (így az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatával is összhangban álló) érvényesülését. Ennek érdekében felül kell vizsgálni és szükség szerint módosítani kell a külföldiek magyarországi befektetéseiről szóló 1988. évi XXIV. törvény rendelkezéseit is.

14. A társasági szerződésre (alapszabályra), valamint a társaság létrejöttére irányadó általános anyagi jogi szabályok lényegileg változatlanok maradnak. A törvény továbbra sem szól az ún. szindikátusi szerződés (részvényesi megállapodás) megkötésének a lehetőségéről, arra továbbra is a Polgári Törvénykönyv szabályai alapján kerülhet sor.

15. A törvény – eltérően a hatályos társasági törvényben foglaltaktól – főszabályként nem zárja ki, hogy az ún. egyszemélyes társaságok további egyszemélyes társaságot alapíthassanak, illetve részesedésszerzés útján egyszemélyes gazdasági társaság tulajdonosává váljanak. Az alapítást, illetve a részesedésszerzést megelőzően azonban az egyszemélyes társaság köteles erről hitelezőit értesíteni és az egyet nem értő hitelezőknek biztosítékot adni. A hatályos szabályokkal egyezően, költségvetési szerv által alapított egyszemélyes társaság a jövőben sem alapíthat gazdasági társaságot, illetve abban nem szerezhethet részesedést.

16. A törvény általános részében kerül kimondásra, hogy a tagok (részvényesek) nem pénzbeli vagyoni hozzájárulása a gazdasági társaság vagyonába kerül abban az esetben is, ha a Ptk. rendelkezései alapján egyébként az apport nem minősülne a tulajdon tárgyának.

17. A törvény továbbra is a társaság tulajdonosait jogosítja fel a gazdasági társaság működése során meghatározó jelentőségű döntések meghozatalára. A taggyűlés, a közgyűlés a társaság legfőbb szerve marad, a törvény meghatározza a kizárólagos hatáskörükbe tartozó ügyeket. A törvényben meghatározott tételes felsorolást a tagok (részvényesek) a létesítő okiratban bővíthetik, tilos marad azonban a társaság más szervei hatáskörének egyszerű szótöbbséggel történő elvonása.

18. A törvény alapján a vezető tisztségviselők hatásköre a társaság ügyvezetéséről való gondoskodás, a menedzsment a feladatát a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége követelményét figyelembe véve látja el.

19. A vezető tisztségviselők felelősségére irányadó társasági jogi szabályokat bővíteni kell. Összhangban a megújuló fizetésektelenségi törvénnyel, szabályozni kell a vezető tisztségviselő – hitelezőkkel szemben fennálló – személyes felelősségét a jogellenes továbbműködés esetére (wrongful trading). A törvényben ugyanakkor – német mintára – bevezetésre kerül a taggyűlés, illetve közgyűlés

által évente megadható ún. felmentvény jogintézménye. A társaság fizetésképtelenségének megállapításához fűződő, a vezető tisztségviselőre vonatkozó objektív jogkövetkezményt (diszkvalifikációt) vétkességi alapú szabályozás váltja fel.

20. Az új törvény alapján a társaság tagjai (részvényesei) maguk dönthetnek arról, hogy a választott vezető tisztségviselő hány társaságnál tölthet be hasonló posztot, a törvény ezt számszerűen nem korlátozza, hanem általános követelményként írja elő, hogy a tisztségviselőnek biztosítania kell a feladata megfelelő ellátásához szükséges időt. A nyilvánosan működő részvénytársaságra sajátos szabályok megállapítására kerülhet sor.

21. Az új társasági törvény alapján a vezető tisztségviselői jogviszony olyan sui generis társasági jogi jogviszonynak minősül, amelyre a társasági törvény eltérő rendelkezése hiányában – a tagok (részvényesek) társasági szerződésbe, illetve alapszabályba foglalt döntése alapján – a Polgári Törvénykönyv megbízásra vagy a Munka Törvénykönyve (MT) munkaszerződésre irányadó szabályait kell alkalmazni. A Ptk. és az MT ún. szubszidiárius jellegű alkalmazásából következően nem alkalmazható a Ptk. vagy az MT azon rendelkezése, amely a társasági törvény valamely eltérést nem engedő előírásával összeegyeztethetetlen lenne. Az új társasági törvény rögzítené továbbá, hogy semmis a társaság és a vezető tisztségviselő közötti, a jogviszony megszűnése esetére irányadó olyan megállapodás, amely a legfőbb szerv kizárólagos hatáskörébe tartozó jogkör gyakorlását ellehetetlenítené vagy azt aránytalanul nehezzé tenné.

22. A társaság szervezeti képviseletére, a cégjegyzésre irányadó szabályok az új törvényben lényegileg nem változnak, viszont a cégvezető jogkörére vonatkozó szabályokat pontosítani kell. Ha a betéti társaságnak átmenetileg nincs beltagja, akkor a kültagnak a törvény képviseleti jogot biztosít.

23. A felügyelőbizottság elsődleges feladata a tagok (részvényesek) jogos érdekeinek védelme, és ennek keretében az ügyvezetés munkájának az ellenőrzése. Ebből következően – főszabályként – a felügyelőbizottság létrehozásáról a tulajdonosoknak kell dönteniük. Törvény azonban sajátos közérdekvédelmi és kisebbségvédelmi funkcióval is felruházhatja a felügyelőbizottságot, és ennek érvényesítése érdekében korlátozhatja a tulajdonosok döntési autonómiáját. Erre figyelemmel a zártkörűen működő részvénytársaság és a korlátolt felelősségű társaság akkor lesz köteles felügyelőbizottság létrehozására, ha a köztulajdon működtetéséből vagy a társaság céljából, tevékenységéből származó fokozott kockázat ezt – a közérdek védelmében – indokolja; ha a dolgozói részvételt – törvény rendelkezése alapján – biztosítani kell; illetve kisebbségvédelmi okból, ha a szavazatok 5 százalékával rendelkező tagok (részvényesek) ezt kérik. Kötelező lesz – a közérdek – és befektetővédelem egyik eszközeként – felügyelőbizottság létrehozása a nyilvánosan működő részvénytársaságban, kivéve, ha az board-rendszerű irányítással működik.

24. A felügyelőbizottságban a dolgozói részvétel biztosítása – ha a társaság ügyvezetése és a munkavállalói képviselők másként meg nem állapodnak – kötelező marad, amennyiben a társaság teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalóinak létszáma éves átlagban a kétszázötven főt meghaladja. A részvénytársaságnak lehetősége lesz olyan dolgozói részvény kibocsátására, amelyhez participációs jog kapcsolódik.

25. A társasági törvényben szűkíteni kell a könyvvizsgálókra vonatkozó szabályok körét, az előírásokat meg kell osztani a számviteli törvény, a könyvvizsgálói törvény és a társasági törvény között. A szabályozásnak figyelemmel kell lennie – a módosítás alatt álló – 8. társasági jogi irányelv szövegére. A könyvvizsgálói tevékenység tartalmi sajátosságainak, kötelező eseteinek, valamint azon esetköröknek a meghatározása, amikor a társaság beszámolójának auditálása mellőzhető, a számviteli törvény feladata.

26. A könyvvizsgálókra vonatkozó összeférhetlenségi szabályok a könyvvizsgálói törvényben kerülnek szabályozásra. A társasági törvény megalkotásával egyidejűleg, a pártatlan és objektív könyvvizsgálat érdekében sor kerül az összeférhetlenségi szabályok felülvizsgálatára, szükség szerint szigorítására. Gondoskodni kell a hatékony ellenőrzés és szankcionálás törvényi feltételeiről is annak érdekében, hogy a vállalkozások a jövőben teljeskörűen eleget tegyenek beszámolóik – törvényben meghatározott feltételek szerint és módon történő – auditáltatására és közzétételére vonatkozó kötelezettségüknek.

27. Az új társasági törvény szabályozási szerepe ehhez képest az, hogy rögzítse a társaság és a könyvvizsgáló közötti jogviszony létrejöttére, annak tartalmára és megszűnésének eseteire vonatkozó rendelkezéseket.

28. A jogutód nélküli megszűnésre irányadó szabályok érdemi megváltoztatása nem indokolt. A végelszámolásra irányadó szabályokat a jövőben a cégtörvény állapítja meg. Az új törvény megalkotása kapcsán felül kell vizsgálni a hatályos társasági jogi, csődjogi és egyéb jogszabályokban a végelszámolással kapcsolatos előírásokat. Fenn kell tartani az egyszerűsített végelszámolás lehetőségét.

29. Az új társasági törvényben az egyesülés és a szétválás szabályozása koncepcionálisan nem változik. Meg kell vizsgálni azonban, hogy kialakítható-e olyan szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy az átalakulás (egyesülés, szétválás) időpontja nem a cégbírói bejegyzés napja, hanem a társaság által megjelölt időpont legyen. Lehetővé válik, hogy a korlátolt felelősségű társaság közvetlenül nyilvánosan működő részvénytársasággá alakuljon át. A jogutódlás egyes formái kodifikációs szempontból az eddigieknél egyértelműbb elhatárolásra kerülnek.

30. Ha közkereseti társaság betéti társasággá vagy betéti társaság közkereseti társasággá alakul át, a továbbiakban is elegendő a társasági szerződés módosítása. A részvénytársaságnak az egyik altípusból a másik altípusba történő átalakulása esetén továbbra sem kell az átalakulásra irányadó szabályokat alkalmazni.

Az egyes társasági típusokra irányadó tézispontok

31. A közkereseti társaságot és a betéti társaságot az új törvény sem ruházza fel jogi személyiséggel, ellenkezőleg, a közkereseti társaságra és a betéti társaságra vonatkozó szabályok e két társasági típus ún. szerződéses jellegét kell, hogy erősítsék. A törvény csak a közkereseti társaság és a betéti társaság fogalomképző ismérveit jelentő szabályokat állapítja meg kogens módon; egyebekben a tagok tulajdonosi akarata a meghatározó.

32. A törvény a korlátolt felelősségű társaságot továbbra is olyan személyegyesítő jellegű gazdasági társaságként definiálja, amelyre vonatkozó szabályok meghatározása során jellemzően a szerződési szabadság elve érvényesül. A korlátolt felelősségű társaságot a zártkörűen működő részvénytársaságtól megkülönböztető sajátosságokkal összefüggésben meghatározó az a körülmény, hogy a tagsági jogokat megtestesítő üzletrész továbbra sem minősül értékpapírnak.

33. A korlátolt felelősségű társaságra irányadó hitelezővédelmi rendelkezések kidolgozásakor rugalmas és egyben hatékony előírásokra van szükség: a törvényben élni kell azzal a lehetőséggel, hogy – eltérően a részvénytársaságtól – az irányadó közösségi jogforrások hatálya nem terjed ki a korlátolt felelősségű társaságra. Az új társasági törvény kidolgozásával párhuzamosan felül kell vizsgálni, és szükség szerint módosítani kell a hitelezővédelem más törvényekben szabályozott jogi eszköztárát.

34. A korlátolt felelősségű társaság belső szervezetére vonatkozó hatályos rendelkezések alapvetően megfelelőek. A törvényben mindazonáltal lehetővé kell tenni, hogy a tagok a társasági szerződésben a kollektív ügyvezetést is választhassák, továbbá, hogy a törvényben nem nevesített szervek (pl. bizottságok) létrehozásáról döntsnek. Ez utóbbi testületek létrehozása a törvényben meghatározott szervek kizárólagos hatásköreit nem érintheti.

35. A korlátolt felelősségű társaság működésére, a döntéshozatalra irányadó hatályos szabályok többségükben kellően rugalmasak, kisebb korrekciók elvégzése ugyanakkor szükséges, így pl. a taggyűlés tartása nélküli döntéshozatal szabályait illetően. Vizsgálандó továbbá, hogy az üzletrész átruházása esetén irányadó elővásárlási jog alkalmazásától a tagok a társasági szerződésben részben vagy teljesszűrtően eltekinthessenek-e.

36. A törvény a részvénytársasági fejezetet három részre tagolja: az első cím alatt az általános, alapvető rendelkezések kerülnek rögzítésre. A második cím a zártkörűen működő részvénytársaságra, a harmadik cím alatt pedig a nyilvánosan működő részvénytársaságra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza. A törvény továbbra is szabályozza mind a nyilvános, mind a zártkörű alapítást. A törvény megköveteli, hogy a részvénytársaság elnevezéséből és rövidített elnevezéséből derüljön ki a részvénytársaság működési módja.

37. A törvény kizárólag névre szóló típusú részvény kibocsátását teszi lehetővé és a jövőben is öt részvényfajtát (törzsrészvény, elsőbbségi részvény, visszaváltható rész-

vény, kamatozó részvény és dolgozói részvény) különböztet meg.

38. Az új törvény a zártkörűen működő részvénytársaság belső szervezeti rendjét illetően nagyfokú döntési szabadsággal ruházza fel a társaság tulajdonos-részvényeseit. A részvényesek az alapszabályban határozhatnak arról, hogy a részvénytársaság ügyvezetését testület, illetve egy vagy több tisztségviselő lássa-e el. A törvény a zártkörűen működő részvénytársaságok esetében a részvényesi jogok tartalmát illetően (így az egyes részvényfajták, részvényosztályok meghatározása során) a hatályos szabályokhoz képest több szabadságot ad az alapszabályt elfogadó részvényesek számára. A zártkörűen működő részvénytársaság működésére vonatkozóan a törvény módot ad ún. virtuális közgyűlés tartására, legyen szó annak részleges vagy teljes körű válfajáról.

39. Meg kell vizsgálni annak lehetőségét, célszerűségét és hatását, hogy Magyarország a 2. társasági jogi irányelv hatályát – valamennyi részvénytársaság helyett – a nyilvánosan működő részvénytársaságokra korlátozza, annak érdekében, hogy a zártkörűen működő részvénytársaságra vonatkozó hitelezővédelmi szabályok a jelenleginél rugalmasabbá válhassanak. A hitelezővédelmi szabályok ésszerűbbé, rugalmasabbá tétele akkor is indokolt, ha a 2. társasági jogi irányelv hatálya a zártkörűen működő részvénytársaságra továbbra is kiterjed.

40. A nyilvánosan működő részvénytársaságra a zártkörűen működő részvénytársaságra irányadó rendelkezéseket kell alkalmazni mindazon esetekben, amikor a törvény a részvénytársaság működési módjára figyelemmel nem állapít meg eltérő vagy sajátos „többlet” követelményeket. Az új törvényben a nyilvánosan működő részvénytársaságra vonatkozóan úgy kell érvényesíteni a felelős vállalatvezetés elveit, hogy ez a részvényesi autonómiát csak indokolt esetben és arányos mértékben korlátozza. Ennek érdekében bővíteni kell a részvényesek számára a törvényben biztosított választási lehetőségek körét, valamint – a közösségi jog irányadó rendelkezéseinek keretei között, indokolt esetben – a törvényi szabályozás helyett a felelős vállalatirányítási kódexben történő ajánlások kibocsátást kell előnyben részesíteni.

41. A nyilvánosan működő részvénytársaság a hagyományos dualista rendszer (igazgatóság-felügyelőbizottság) mellett – az alapszabály rendelkezésétől függően – board-rendszerben (egységes igazgatótanács) is működhet. Főszabályként az igazgatótanács, illetve a felügyelőbizottság tagjainak többségét – a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő – független és a részvénytársaság menedzsmentjéhez képest ún. külső személyek alkotják.

42. A törvény, illetve a jogszabálynak nem minősülő, felelős vállalatirányításról szóló ajánlások a nyilvánosan működő részvénytársaság vezető tisztségviselői kiválasztására, a velük szemben támasztott szakmai követelmények meghatározására, a menedzsment javadalmazására vonatkozóan sajátos többletkövetelményeket határoznak

meg, szem előtt tartva, hogy a nyilvános működés tényével összefüggésben szigorúbb átláthatósági és befektetővédelmi követelményeknek kell érvényesülniük.

43. A nyilvánosan működő részvénytársaságnál (valamint az egyéb ún. közérdeklődésre számot tartó társaságoknál) a könyvvizsgáló személyére nézve többletkövetelmények (a kiválasztással, a könyvvizsgáló függetlenségével összefüggésben stb.) kerülnek megállapításra. Főszabályként a törvény írja elő az igazgatótanács, illetve a felügyelőbizottság ún. független tagjaiból álló audit bizottság alapítását, amely – egyebek mellett – gondoskodik a részvénytársaság belső ellenőrzési rendjének megfelelőségéről, valamint a független könyvvizsgáló kiválasztásával, a megkötendő szerződés előkészítésével és a megállapodásban foglaltak betartásának ellenőrzésével összefüggő feladatok ellátásáról. A törvény egyértelművé teszi, hogy az audit bizottság feladatkörébe tartozik a társaság ügyvezetése és a független könyvvizsgáló közötti esetleges tiltott érdekösszefonódás megakadályozása is.

44. A nyilvánosan működő részvénytársaságban a közgyűlés működése során is elő kell mozdítani a kisebbségi részvényesek jogainak érvényesítését, így az egymással való együttműködésüket elősegítő informatikai lehetőségeket a részvénytársaságnak biztosítani kell, továbbá a kisebbségi jogok gyakorlására – az általánosan irányadó 5 százalékos határtól eltérően – már a szavazatok 1 százalékaival rendelkező részvényesek is jogosulttá válnak.

45. Az új törvényben elő kell írni, hogy – összhangban a közösségi jog formálódó előírásaival és az egyre szélesebb körű nemzetközi szabályozási gyakorlattal – a nyilvánosan működő részvénytársaság a számviteli törvényben meghatározott módon, évente nyilatkozzon a felelős vállalatirányítás elveinek betartásáról vagy az eltérés indokairól, továbbá a társaság szervezetére, működésére vonatkozó belső szabályokról, illetve gyakorlatról.

A kapcsolódó vállalkozások szabályozása

46. Az egyesülésre vonatkozó hatályos rendelkezések érdemi változtatást nem igényelnek.

47. A törvény külön fejezete foglalkozik az elismert vállalatcsoport szabályozásával. Ezen előírások alkalmazása önkéntes, az érintett társaságok megállapodása (uralmi szerződés) alapján kerül rá sor. A fejezet szabályai – az egységes, vállalatcsoport-szintű stratégia érvényesülése érdekében – a törvény általános szabályaitól számos eltérést engednek, például az utasítási jog vagy a veszteségrendezés terén. Az elismert vállalatcsoport szabályainak alkalmazásához konszolidált beszámoló-készítési kötelezettség kapcsolódik.

48. Amennyiben az anyavállalat és leányvállalata között uralmi szerződés nem jön létre, azonban a számviteli törvény alapján konszolidált beszámoló-készítési kötelezettség áll fenn, az új társasági törvény általános szabályai irányadók az uralkodó taggal és az ellenőrzött társasággal

(annak vezető tisztségviselőivel) szemben támasztott jogi követelményeket illetően. Ebben az esetben azonban alkalmazni kell a tagok és a hitelezők védelmét szolgáló kiegészítő garanciális szabályokat is (pl. a hitelezők és a kisebbségi helyzetben lévő tagok, részvényesek jogát a cégbíróság előtti eljárás kezdeményezésére), a törvény módot ad továbbá az uralkodó tag-társaság korlátolt felelőssége áttörése szabályainak kibővítésére. A befolyásszerzés mértékéhez kapcsolódó bejelentési kötelezettség az új törvényben megszűnik, azonban a konszolidált beszámoló-készítési kötelezettségnek, illetve az uralmi szerződés megkötésének tényét az anyavállalat és a leányvállalat cégjegyzékének egyaránt tartalmaznia kell.

Tézisek a cégtörvény újraszabályozásához

1. Új cégtörvény megalkotása szükséges figyelemmel arra, hogy a koncepció megváltoztatja a cégtörvény szabályozásának alapjait, a bejegyzési (változásbejegyzési) eljárás rendjét, illetve a cégbíróság szerepének hangsúlyait. Az új cégtörvény megalkotását az is indokolja, hogy a társasági törvény új szabályozásának eljárásjogi következményeiből adódó szabályozási változásokat is következetesen végre kell hajtani.

2. A már létező cégformák fenntartása indokolt. Az újabb cégformák létrejötte esetén (pl. közjegyzői iroda) a cégtörvényben meg kell határozni cégjegyzékük speciális, az adott cégformákra jellemző adatait.

3. Az elektronikus cégeljárás megvalósulása azzal tehető teljessé, ha 2007 szeptemberétől valamennyi cégforma esetében lehetőség nyílik a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelem elektronikus úton történő előterjesztésére, tehát valamennyi cég elektronikus regisztrációjára, a cég döntésétől függően. Ez megeremti a feltételeket ahhoz, hogy a cégnyilvántartásban szereplő cégek iratairól – cégformától függetlenül – elektronikus úton is informálódni lehessen.

4. A cégbejegyzés eljárási rendjét nem ahhoz kell igazítani, hogy a bejegyzendő cég rendelkezik-e jogi személyiséggel vagy sem, hanem az eljárási rend egyszerűsítését más elvi szempontok szerint kell megoldani oly módon, bizonyos cégformák (kkt., bt., kft.) esetében a cégtörvény mellékletét képező szerződésminták alkalmazására kell a cégeknek lehetőséget adni.

5. A bejegyzési és változásbejegyzési eljárásban az egyszerűsített eljárás során és más, a törvényben meghatározott esetekben ne bíró, hanem bírósági ügyintéző, illetve titkár járjon el önállóan, vagy ha a törvény úgy rendelkezik, bírói felügyelet mellett.

6. A cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárásra a cégtörvényben megállapított ügyintézési határidő – a ténylegesen érvényesülő bejegyzési időtartamokra figyelemmel – csökkenthető, változatlanul fenntartva azt a szabályozási elvet, hogy az egyszerűbb eljárási rendhez rövidebb ügyintézési határidő kapcsolódik.

7. A hatályos szabályozással egyezően fenn kell tartani a cégeljárásban jelenleg előírt jogi képviselői (ügyvédi, közjegyzői) közreműködést mind a szerződéskötés (módosítás), mind pedig a cégbíróság előtti eljárás során. Az új cégtörvény hatályosulásának tapasztalatait vizsgálva lehet majd a későbbiekben dönteni a kötelező jogi képviselő esetleges eltörléséről.

8. A cégbejegyzési eljárás során a benyújtott iratokra vonatkozó cégbírósági vizsgálat terjedelmét ne az határozza meg, hogy a cég rendelkezik-e jogi személyiséggel, hanem az, hogy a létesítő okirat elkészítésére szerződésminta alkalmazásával vagy anélkül került-e sor.

9. Az új cégtörvény tételesen határozza meg a kiszámítható és gyorsabb cégeljárás érdekében a bejegyzési eljárás során kötelezően csatolandó mellékleteket, a felsoroláson kívül további melléklet csatolását a cégbíróság nem követelheti meg.

10. Az új cégtörvényben meg kell alkotni az előzetes cégnév foglálás eljárási rendjét.

11. A cégbejegyzés (változásbejegyzés) hatályára vonatkozó időpontot a cégjegyzékben nem kell feltüntetni. Az új cégtörvény azt írja elő, hogy a cégjegyzékben a cégbejegyzés napját, illetve a bíróság végzése közzétételének napját kell szerepeltetni. Ugyanakkor a cégjegyzék – ha jogi szempontok alapján az releváns, az anyagi jogi szabály előírása szerint – tartalmazza az egyes cégjegyzékben rögzített adatok mögött álló jogviszonyok keletkezésének és megszűnésének időpontját.

12. A törvény a jövőben csak a társaság fő tevékenységének és a hatósági engedélyhez kötött tevékenységeknek a meghatározását utalja a taggyűlés (közgyűlés) kizárólagos hatáskörébe. Ezt meghaladóan – a rugalmasabb társasági döntéshozatal, illetve működés érdekében – a döntés joga az ügyvezetést illeti meg, kivéve, ha a tagok (részvényesek) a létesítő okiratban eltérően határoznak. Ehhez képest a társasági szerződésnek (alapszabálynak) a társaság által folytatni kívánt tevékenységek listáját nem kell teljeskörűen tartalmaznia, elegendő, ha a törvény a legfőbb szerv kizárólagos hatáskörében meghatározott tevékenységek felsorolását teszi kötelezővé. A tagok (részvényesek) döntenek arról is, hogy a társasági szerződés (alapszabály) utaljon-e a TEÁOR számokra. A társasági szerződés (alapszabály) kötelező tartalmától ugyanakkor meg kell különböztetni a gazdasági forgalom közhiteles tájékoztatását szolgáló cégjegyzékben feltüntetendő adatok körét: a cégjegyzékben valamennyi, a társaság által folytatni kívánt tevékenységet fel kell sorolni, tekintet nélkül arra, hogy a döntésre a taggyűlés (közgyűlés) vagy az ügyvezetés jogosult. A társaság ez irányú – továbbra is illetékmentességet élvező – bejelentési kötelezettsége elősegíti az egyablakos rendszer hatékony működtetését: a cégbíróság továbbítja a releváns adatokat az APEH, a KSH részére.

13. Meg kell vizsgálni, hogy az egyablakos rendszer működési problémáinak megszüntetése és a kis- és középvállalkozások piacra lépését szolgáló jogintézmény

továbbfejlesztése milyen jogalkotási feladatok elvégzését teszi szükségessé.

14. A gazdasági élet szereplőinek jobb és pontosabb tájékozódása érdekében bizonyos körben (pl. a végrehajtási joggal kapcsolatosan) szükséges a cégjegyzékben nyilvánított adatok körének bővítése.

15. A cégbíróság tevékenységében – a regisztráló hatósági funkció várható egyszerűsödésére is tekintettel – a jövőben a bejegyzett cégek működése feletti törvényességi felügyeleti funkció kell, hogy nagyobb hangsúlyt kapjon. A cégbíróságnak a törvényességi felügyeleti eljárása során alkalmazható intézkedési lehetőségeit, eszköztárát, a szankciórendszert bővíteni kell. Változatlanul biztosítani kell az ügyész törvényességi felügyeleti eljárás kezdeményezési jogkörét, illetve a külön törvényben biztosított perindítási jogát.

16. A cégbíróság törvényességi felügyeleti funkciójának erősítését jelenti az is, hogy a jelenlegi, ún. társasági jogi perek egy részében (pl. a társasági határozatok jogszérsőségének vizsgálata) törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását kell előírni. Ugyanakkor a cégbíróság – a törvényben meghatározott szempontok szerint – a konkrét ügy ismeretében végzéssel dönthessen arról, hogy a törvényességi felügyeleti eljárásra előírt nemperes eljárási rend helyett az adott ügyet a peres eljárásra irányadó szabályok szerint bírálja el. Emellett meg kell vizsgálni, hogy indokolt-e, és megfelelő munkaszervezés esetén megvalósítható-e az, hogy a cégbíróság döntsön a cég működésének törvényességével kapcsolatos összes jogvitában, a törvény által peres eljárásként szabályozott ügyekben is.

17. A cégjogi kodifikációhoz kapcsolódva ki kell dolgozni a társasági joggal és a tőkepiaccal kapcsolatos komplex, bonyolult jogi megítélésű perek különleges eljárási szabályait, mint a Pp.-ben szabályozott új pertípust, amelyhez sajátos eljárási rend fűződik.

18. A cégalapítás érvénytelenségére irányuló perre vonatkozó alapvető szabályokat nem az új cégtörvényben, hanem a társasági törvényben kell elhelyezni, a cégtörvény azonban tartalmazzon olyan utaló szabályt, amely alapján az érvénytelenségi per szabályai a többi cégforma esetében is alkalmazhatóak.

19. A cég bejegyzésére vonatkozó végzés elleni per, illetve a létesítő okirat, a cégalapítás érvénytelenségére vonatkozó per eljárási rendje és jogkövetkezményei közötti jelentős különbségeket az új cégtörvényben a hatályos szabályozásnál egyértelműbben kell megállapítani.

20. A csődtörvényt várhatóan felváltó, a fizetésektelen-ségről szóló törvény helyett az új cégtörvényben kell elhelyezni a cégek végelszámolására vonatkozó rendelkezéseket, hiszen végelszámolás esetében fizetésektelen-ségről nincs szó. Ennek során indokolt határidőhöz kötni a végelszámolás lefolytatását. A cégtörvény hatálya alá nem tartozó szervezetek esetében a cégtörvényben szabályozott, a végelszámolásra vonatkozó eljárási rend alkalmazhatóságáról a szervezetre vonatkozó anyagi jogi szabályok között kell ren-

delkezni a szükséges eltérések meghatározása mellett. Az új cégtörvény, illetve a fizetéseképtelenségről szóló új törvény szabályait összhangba kell hozni a két törvényben szabályozott különböző eljárások (felszámolás, végelszámolás, hivatalbóli törlési eljárás) közötti harmónia, az „átjárhatósági pontok” megteremtése érdekében.

21. A cégeljárás mint nemperes eljárás újraszabályozása során nyomatékosan ügyelni kell arra, hogy a háttér-szabályozásként érvényesülő Polgári perrendtartás szabályai alkalmazhatóságának kérdését az új törvény egyértelműen rendezze.

22. A hatályba léptető, illetve az átmeneti rendelkezéseket úgy kell megfogalmazni az új törvényben, hogy azok kellő felkészülési időt biztosítsanak a cégek, illetve a bíróságok számára az új szabályok alkalmazásához.

SZABÁLYOZÁSI KONCEPCIÓ

I. BEVEZETÉS

1. A felülvizsgálat céljai, alapelvei

Az igazságügy-miniszter 2003 nyarán felkérte dr. Sárközy Tamás jogászprofesszort annak a Kodifikációs Bizottságnak a vezetésére, amelynek feladata a hatályos társasági jogi és cégjogi szabályozás felülvizsgálata, és ennek eredményéhez képest a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (Gt.) és a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (Ctv.) újrakodifikálása. A bizottság munkájában ügyvédek, bírók, egyetemi oktatók és az Igazságügyi Minisztérium munkatársai vesznek részt.

A Kodifikációs Bizottság alaphipotézise, hogy a Gt. és a Ctv. alapvetően bevált, a hazai társasági és cégjog – a már alkalmazandó közösségi normáknak megfelelő – harmonizációja megtörtént, a törvények alkalmazásának gyakorlati tapasztalatai jórészt kedvezőek. Társasági és cégjogunk időszakos felülvizsgálatát ennek ellenére el kell végezni, az alábbi célok érdekében:

A. Biztosítani kell a társaságok gyors és költségtakarékos piacra lépésének lehetőségét.

A 2000 júniusában Feirában tartott Európai Tanács értekezleten elfogadásra került az Európai Kisvállalkozói Charta, amely – hangsúlyozva a kisvállalkozások innovációban, foglalkoztatásban, integrációban játszott elsődleges szerepét – a tagállamokat, illetve az Európai Bizottságot hívja fel e társaságok működését könnyítő gazdasági, pénzügyi, jogi környezet megteremtésére. A szükséges intézkedések között említésre kerül a képzés, oktatás javítása, a technológiai fejlesztések támogatása, az adórendszer és a cégalapítás pénzügyi feltételei olyan irányú alakítása, amely elősegíti a kisvállalkozások működését. A Charta

hangsúlyt fektet a cégalapítás adminisztratív terheinek és a bejegyzési eljárás időtartamának csökkentésére, az elektronikus cégbejegyzési eljárás bevezetésére, illetve kiterjesztésére.

2004 novemberében jelent meg a Wim Kok, volt holland miniszterelnök által vezetett bizottság jelentése¹ a 2000-ben Lisszabonban tartott Európai Tanács ülésen elfogadott stratégia végrehajtásáról. A stratégia célja, hogy az Európai Uniót 2010-re a világ legdinamikusabb és legversenyképesebb tudásalapú gazdaságává tegye, amely képes fenntartani a gazdasági fejlődést, munkahelyeket és társadalmi kohéziót teremteni úgy, hogy figyelemmel van a környezet védelmére is. A jelentés – miközben általánosságban erős kritikával illeti a tagállamoknak a stratégia végrehajtása érdekében tett intézkedéseit – nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a tagállamok 2005 végére drasztikusan csökkentsék a társaságalapításhoz szükséges időt, adminisztrációs terhet és költséget. Külön nevesíti az egyablakos rendszer alkalmazásának szükségességét.

A társaságok gyors és költségtakarékos piacra lépésének biztosítása alapvetően a cégbejegyzési eljárás és az illetékszabályozás újragondolását igényli. A cégtörvény átfogó reformja az egyszerűsített cégeljárás bevezetésével, a törvény mellékletét képező szerződésminták alkalmazhatóságával, az elektronikus ügyintézés minél szélesebb körben történő elérhetővé tételével, az indokolatlan adminisztratív terhek csökkentésével kívánja elősegíteni a társaságalapítást. Az új lehetőségek az eljáró hatóságok számára is jelentősen kisebb adminisztratív terhet jelentenek, és e ténynek az illetékszabályozásban is tükröződnie kell.

A rövidebb ügyintézési határidők sem a hatályos szabályok szerinti cégeljárásban, sem az egyszerűsített cégeljárásban nem jelentenek majd gyakorlati problémát, hiszen a cégbejegyzések már ma is a törvényben rögzített 30, illetve 60 napos határidő fele, harmada alatt történnek meg.

B. Meg kell teremteni a társaságok átlátható működésének feltételeit, tovább kell fejleszteni az ezzel összefüggő szabályozást.

A társaságok működésének átláthatósága két szempontból is kiemelkedő jelentőséggel bír:

Egyrészt, a hatályos cégjogi szabályozás már megalkotásakor célul tűzte ki a cégnyilvánosság lehető legszélesebb körű biztosítását, a gazdasági forgalom biztonsága és a hitelezői érdekek védelme érdekében. A Ctv. rendelkezései szerint a cégnyilvántartás fennálló és törölt adatai, valamint a cégiratok teljeskörűen nyilvánosak. A cégiratok elektronikus megismerésének lehetősége tovább erősíti a cégnyilvánosság követelményének érvényesülését, a számviteli törvény szerinti beszámolók elektronikus feldolgozása pedig a társaságok pénzügyi helyzetéről való tájékozódást is könnyebbé teszi.

¹ Facing the Challenge, The Lisbon strategy for growth and employment, Report from the High Level Group chaired by Wim Kok (2004. november).

Vannak azonban olyan társaságok is, amelyek esetében a működés átláthatóságának fokozott jelentősége van. Ebbe a körbe tartoznak a nyilvánosan működő részvénytársaságok, ahol a részvényesek speciális helyzete szükségessé teszi, hogy az irányítás belső ellenőrzése (közgyűlés, felügyelőbizottság stb.) mellett, mintegy azt kiegészítve a külső piaci kontroll is érvényesülhessen. Ezen társaságok esetében a vezető szervek döntéseinek, a társaság pénzügyi, gazdasági helyzetére vonatkozó információknak fokozott nyilvánosságot kell biztosítani. Ezen normák természetesen nem feltétlenül igényelnek törvényi szabályozást, e körben érdemes teret engedni a piac önszabályozó mechanizmusainak (pl. felelős vállalatirányítási ajánlások, tőzsdei szabályzatok).

Kiemelkedő, de más jellegű érdek fűződik az állami tulajdonban álló, vagy köztulajdon működtető társaságok működésének nyilvánosságához is. Ebben az esetben a köztulajdon törvényes, gazdaságos, célszerű felhasználása az az érdek, amely a szigorúbb nyilvánossági követelmények előírását indokolja.

C. A társaságokra irányadó szabályoknak differenciáltknak, de egyben rugalmasaknak kell lenniük.

A hatályos Gt. – az 1988. évi társasági törvénnyel ellentétben – a kogens szabályozási technikát követi, külön jelezve azon kérdéseket, amelyekben a társaságok tagjai (részvényesei) a törvényben előírtakhoz képest eltérően rendelkezhetnek. Az egyes társasági formák tehát nem pusztán fogalomképző ismérveik, hanem a rájuk irányadó egyéb szabályok tekintetében is jelentősen eltérnek egymástól.

Az új társasági törvény két tekintetben változtatja meg a helyzetet:

Egyrészt, egyes társasági formák tekintetében (közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság) áttér a diszpozitív szabályozásra, és külön nevesíti azon törvényi rendelkezéseket, amelyekről eltérni nem lehet. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a törvény nem tartalmazza részletesen e társasági formákra irányadó szabályokat, pusztán arról van szó, hogy a tulajdonosok – jellemzően, főszabályként – a társasági szerződésben szabadon eltérhetnek a törvényi előírásoktól.

Ebből is kitűnik, hogy az új törvény másik szabályozási célja a tulajdonosok döntési autonómiájának jelentős mértékű növelése. A Gt. pusztán azokban a kérdésekben kíván kötelező, eltérést nem engedő szabályokat előírni, amelyek a társaságok alapvető jellemzőit rögzítik, vagy amelyek érvényesüléséhez valamilyen különleges érdek fűződik. A részvénytársaság szabályozása változatlanul kogens lesz, azonban a törvény itt sem zárja ki majd indokolatlanul az eltérési lehetőséget.

Összegezve, az új törvények továbbfejlesztik a hatályos szabályozás azon törekvését, hogy a felek (társaság alapítók) szerződési, döntési szabadságát csak a feltétlenül szükséges kérdésekben, olyan mértékben korlátozzák,

amelyet a gazdasági forgalom biztonsága, a befektetők és a hitelezők védelme indokol.

D. Ésszerű és arányos hitelező- és befektetővédelmi rendelkezéseket kell érvényesíteni az Európai Unió társasági jogi szabályozásának keretei között.

A 2. társasági jogi irányelv (77/91/EGK) határozza meg – többek között – a részvénytársaságok tőkéjének védelmére irányadó szabályokat. Az irányelv szabályainak átültetése a hatályos Gt.-ben megtörtént. A közösségi jogszabály meglehetősen merev előírásainak felülvizsgálata folyamatban van, azonban a módosító irányelv elfogadásáig nincs lehetőség a belső jogban sem a tőkevédelmi szabályok jelentős megváltoztatására, rugalmasabbá tételére. Ugyanakkor, az irányelv hatálya nem terjed ki a korlátolt felelősségű társaságokra, amely egyúttal megnyitja a vonatkozó szabályozás részleges újragondolásának lehetőségét. A hatályos normák felülvizsgálatának indokoltságát mutatja az is, hogy több nyugat-európai országban (pl. Franciaország, Hollandia) megtörtént, vagy megkezdődött egy olyan irányú jogalkotási munka, amely arra a felismerésre épül, hogy a törvényben előírt „adminisztratív” jellegű korlátozások nem jelentenek valódi garanciát a társasági vagyon megőrzésére.

A hitelezővédelem társasági jogi eszközeinek hatékonyságát, reformjának indokoltságát más jogterületek, jogintézmények felülvizsgálata alapján, illetve ezzel összefüggésben lehet csak megítélni.

– A hitelezővédelem körében első helyen kell említeni a biztosítéki jog polgári jogi szabályainak felülvizsgálatát az új Polgári Törvénykönyv kodifikációja során.

– A hatályos jogszabályok számos tevékenység folytatásának előfeltételeként írják elő felelősségbiztosítási szerződés megkötését (pl. utazásszervezői- és közvetítői tevékenység, egészségügyi szolgáltatás, tőzsdei tevékenység, személy- és vagyonvédelmi tevékenység). Az új Ptk., illetve az új fizetésképtelenségi törvény megalkotása kapcsán vizsgálandó, hogy van-e lehetőség arra, hogy a hitelezők nemcsak a működő, hanem a csődhelyzetbe (felszámolási eljárás alá) került társasággal szemben is a felelősségbiztosítás vagy más vagyoni biztosíték terhére érvényesítsék igényeiket.

– Hasonló jellegű kérdést vet fel a környezetvédelmi termékdíj, amely a környezeti károk reparációja körében felhasználható lehetne a csődhelyzetben (felszámolás alatt) lévő társaságok ún. kényszerhitelezőinek kielégítésére is.

– Számos jogszabály ír elő speciális tőkeminimum követelményeket, illetve tőkeegfelelési szabályokat. Ilyen pl. a hitelintézeti törvény, a tőkepiaci törvény, a biztosítási törvény. Ezek a tevékenység jellege, kockázata miatt szükséges különös szintű előírások a jövőben is fennmaradnak.

– Közvetetten a hitelezők védelmét szolgálják az egyes ágazati törvényekben a vezető tisztségviselőkre vonatkozó speciális szakmai stb. előírások (pl. hitelintézeti törvény, a biztosítási törvény).

– Hitelezővédelmi funkciója van az egyre szélesebb körben érvényesülő átláthatósági szabályoknak is. Ilyenek pl. a Ctv.-ben található cégnyilvánosságra vonatkozó előírások, a tőkepiaci szabályozásban megjelenő nyilvánossági követelmények, a számviteli szabályoknak a beszámoló közzétételére vonatkozó előírásai.

– A hitelezők igényérvényesítését jelentősen elősegíti a gyors, hatékony igazságszolgáltatás, a jogorvoslati lehetőségek lehető legszélesebb körű biztosítása, a végrehajtási és fizetésképtelenségi eljárások eredményességének előmozdítása.

– Végül, az új társasági törvény megalkotása kapcsán át kell tekinteni Büntető Törvénykönyvben szabályozott egyes gazdasági bűncselekmények tényállásait.

E. A társaságok, illetve a cégek működése feletti törvényességi felügyelet érdemibbé, intenzívebbé kell tenni, a jogorvoslati lehetőségek igénybevételének feltételeit javítani kell (hatékony és gyors igazságszolgáltatás).

A cégeljárás egyszerűbbé, gyorsabbá tételére irányadó szabályok elfogadása esetén a cégbíróóságok „regisztráló hatósági” funkciójával együttjáró munkateher jelentős mértékben csökkenni fog. Ennek következtében mód lesz arra, hogy a cégbíróóság (és különösen a cégbírók) tevékenységének hangsúlya a törvényességi felügyeletre helyeződjön át. A törvényességi felügyelet érdemibbé tétele igényli a cégbíróóság által alkalmazható eszköztárnak a kibővítését, továbbá az eljárás részletesebb, alaposabb szabályozását is.

A törvényességi felügyelet erősítésével függ össze, hogy a jelenleg társasági jogi perek körébe sorolt ügyek egy része a jövőben nemperes eljárásban is elbíráható lesz. A cégbíróóság a konkrét ügy ismeretében dönthet majd arról, hogy annak bonyolultsága indokolja-e a peres eljárás lefolytatását. Az új törvény erősíti a cégbíró cselekvési önállóságát, mérlegelési lehetőségét, és ezáltal elősegíti a vitás ügyek lehető leggyorsabb elbírálását.

Ugyanebből a célból a törvénynek biztosítania kell, hogy a társaságokkal kapcsolatos peres ügyek (ide nem értve a cégbíróósági határozatok elleni jogorvoslatot) elbírálása is cégbíróóságok hatáskörébe tartozzon. Az eljárások gyorsabbá tétele és hatékonyságának javítása irányába hat, ha az ügyekben az azokat már jól ismerő cégbíró jár el.

F. A társaságok működése, valamint a társaságok nyilvántartása vonatkozásában biztosítani kell a korszerű kommunikációs eszközök igénybevételének lehetőségét (önkéntesség, e-kommunikáció).

A cégnyilvántartás nyilvánosságának a gazdasági forgalom biztonságát elősegítő hatása akkor érvényesül a leginkább, ha az ott tárolt információ könnyen elérhető. Ezt teszik lehetővé a modern kommunikációs eszközök (elsősorban az internet), amelyek révén a cégnyilvántartás tartalma nagy távolságból is megismerhetővé válik. Az elektronikus cégeljárásról és a cégiratok elektronikus úton történő megismeréséről szóló 2003. évi LXXXI. törvény a részvénytársaságok és a korlátolt felelősségű társaságok

cégirataira nézve már megteremtette az internet útján történő lekérdezéshez szükséges jogi szabályozást. E két társasági formára nézve 2006 szeptemberétől teljeskörűen lehetővé válik a cégbejegyzési (változásbejegyzési) kérelmek elektronikus úton történő benyújtása is.

Az új törvény e lehetőségeket kívánja kiterjeszteni valamennyi cégformára, lehetővé téve, hogy minden társaság és egyéb cég iratai távolból is megismerhetők legyenek, illetve mód nyíljon az elektronikus cégregisztrációra.

A modern kommunikációs eszközök alkalmazása természetesen továbbra is önkéntes lesz, arra a szolgáltatást igénybe vevő döntése alapján kerül majd sor.

G. Biztosítani kell a társasági törvény és a cégtörvény közérthetőségét, más törvényekkel való összhangját (a kiszámíthatóság és a koherens szabályozás követelménye).

A Gt. és a Ctv. a gazdasági élet meghatározó jelentőségű normáit tartalmazzák. A hatályos törvényekkel egyezően a jövőben is nagy hangsúlyt kell fektetni a normaszöveg érthetőségére. Ennek érdekében a Gt.-ben szükséges az utaló szabályok számának csökkentése, illetve egyértelművé tétele (pl. az átalakulás szabályozásánál), továbbá indokolt a részvénytársasági fejezet szerkezetének gyökeres átalakítása. A cégtörvényben a cégeljárás menetét a jelenleginél átláthatóbban, logikusabb szerkezetben kell szabályozni.

A társasági jogi és cégjogi szabályozás számos ponton összefügg más jogágakba tartozó normákkal. A számviteli, adójogi, tőkepiaci stb. szabályokkal való tartalmi harmónia mellett törekedni kell arra is, hogy a gazdasági szféra viszonyait különböző szempontokból szabályozó törvények között a fogalmi összhang is biztosított legyen. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a vonatkozó törvények szigorúan csak a céljuk és tárgyi hatályuk által meghatározott körben tartalmazzanak rendelkezéseket, még akkor is, ha ez azt jelenti, hogy egy jogintézményre több jogszabály tartalmaz előírásokat (pl. könyvvizsgáló, nyilvánosan működő részvénytársaság). A szabályozás középpontjában a társasági törvénynek kell elhelyezkednie, a kapcsolódó törvények normáit erre figyelemmel kell megalkotni.

H. Összességében a hazai – tág értelemben vett – vállalati jogi szabályozás „versenyképességét” kell javítani, és hozzájárulni a befektetőbarát jogi környezet kialakításához.

Nyugat-Európa több országában az utóbbi évek reformjai jelentős változást hoztak a társasági jogi és cégjogi szabályozásban. A jogfejlődés alapvető tendenciái kétirányúak: egyrészt jellemző a merev formakényszer lazulása, a tulajdonosok döntési szabadságának bővítése, a szélesebb választási lehetőség biztosítása, a cégalapítás egyszerűsítése, gyorsítása. Másrészt, egyes, elsősorban a társaságok irányításának ellenőrzésével, a pénzügyi jelentések hitelességével kapcsolatos előírások (pl. könyvvizsgálat) egyre szigorúbbá válnak, nagyobb betekintést engedve a tulajdonosok és a piac számára a társaságok belső életébe. A törvényekben tehát megszűnnek azok a korlátozások,

amelyek a tulajdonosok szerződési, döntési szabadságát indokolatlan mértékben korlátozzák, viszont – nem utolsósorban az ismétlődő könyvvizsgálati botrányok hatására – a gazdasági forgalom biztonságát, a befektetők és a hitelezők érdekeinek védelmét szolgáló előírásokra (és azok betartására) a korábbinál jelentősebb hangsúly helyeződik.

A társasági jogi szabályozás az utóbbi években egyre inkább versenyképességi tényezővé válik, és ez a jellegzetessége Magyarország Európai Unióhoz történt csatlakozásával egyre erőteljesebb. A társaság alapítók számára nyilvánvalóan egy olyan szabályozás jelenthet vonzerőt, amely szükségtelen követelményekkel nem korlátozza a gazdasági tevékenység folytatását, azonban kiszámítható, áttekinthető és garantálja a piac biztonságos működését.²

Az új társasági törvény és cégtörvény koncepciójának kidolgozása során az általános szabályozási szempontoktól az egyes tételes jogi megoldásokig elvezető, három absztrakciós szint különböztethető meg. A fent bemutatott alapelvek, alapvető követelmények, célok, elvárások alapján alakíthatók ki a koncepció sarokpontjai (a megalkotandó törvények tézisei), továbbá ezek alapján ítéltető meg az egyes tézispontokban megfogalmazásra kerülő javaslatok célszerű vagy épp célszerűtlen volta.

Jelen szabályozási koncepció célja ehhez képest egy olyan tézissor összeállítása, amely biztosítékot jelent arra nézve, hogy az új törvények alkalmasak lesznek a bemutatott szabályozási alapelvek és célkitűzések teljesítésére. Az előterjesztés a továbbiakban ezeket a tézispontokat oly módon állítja a középpontba, hogy egyfelől igazolni kívánja azoknak az alapelvek teljesítése szempontjából való szükségességét, másfelől pedig jelzi, hogy az egyes tézispontok megvalósítása milyen konkrét törvényi rendelkezések előírását teszi szükségessé. Az egyes tételes jogi megoldásokra vonatkozó javaslatok jellemzően csak a koncepció szerinti okfejtések magyarázatául szolgálnak. A koncepció – alapelveken és téziseken túlmutató – szöveges része a normaalkotás során nem bír kötelező erővel, arra a Kormány jelen döntése nem terjed ki.

2. Társasági jogunk állapota, környezete

A. A magyar társasági és cégjog a XIX. század második felében már európai színvonalú volt, kodifikáltsága megelőzte az általános civiljogét. Az 1875. évi kereskedelmi törvény az 1861. évi német kereskedelmi törvény mintájára készült, és kereskedelmi társaságként szabályozta a közkereseti társaságot, a betéti társaságot, a részvénytársaságot, valamint a szövetkezetet. A korlátolt felelősségű társaság és a csendes társaság intézményét az 1930. évi V. törvénycikk honosította meg, és viszonylag korán megjelent az egyszemélyes társaság is.

A szocializmus időszakában a kereskedelmi társaságok joga nem halt el teljesen, majd először a szövetkezeti jogban, ezt követően pedig – az 1968-as gazdasági reform után – az állami szektorban is „társulási jogként” újra kifejlődött (egyesülés, közös vállalat). A 70-es évek elején megjelent a nyugati vállalatokkal való joint venture, a 70-es 80-as évek fordulóján pedig az állampolgári kisvállalkozások társas formái is (gazdasági munkaközösség, polgári jogi társaság).

Ez a fejlődés lehetővé tette, hogy a volt szocialista országok közül először Magyarország alkotta meg a gazdasági társaságokról szóló törvényt (1988. évi VI. törvény), amellyel irreverzibilis folyamatok indultak el a polgári piacgazdaság irányába. Az 1988-as Gt. mintegy két évvel megelőzte a politikai rendszerváltozást, de ideológiai okokból 1990 után alig kellett változtatni rajta. Mindazonáltal ki kellett például iktatni az államnak többletjogosítványokat biztosító rendelkezéseket, a magánvállalkozásokat sújtó kisebb korlátozásokat, a külföldi többségű társaság alapításához előírt egyedi kormányzati engedélyt stb. A Gt. adta lehetőségek kihasználásával a magyar vállalkozók részben jelentős előnyhöz jutottak a közép-európai térségben, részben már a 90-es évek közepére kialakultott a társasági jogi kultúra Magyarországon.

A társasági jog újabb felülvizsgálata vezetett az 1997. évi Gt. megalkotásához. A felülvizsgálatot a gyakorlati tapasztalatok kodifikálásának igénye mellett a nemzetközi és közösségi jogi jogfejlődés indokolta. A csatlakozásra való felkészülés részeként szükségessé vált az Európai Közösség ún. társasági jogi irányelveinek átültetése, és ennek keretében, illetve ezzel összefüggésben elsősorban a hitelező- és kisebbségvédelem, a cégnyilvánosság, a gazdasági forgalom biztonságának erősítése. Ugyanakkor szemléletében – eltekintve a részleges diszpozitivitásról a kogens szabályozásra történő áttéréstől – a társasági jogi normarendszer radikálisan nem változott, mondható tehát, hogy a Gt. alakulására az evolutív jogfejlődés a jellemző.

A Gt.-hez és a Ctv.-hez ma már széles körű bírói és cégbírói, valamint ügyvédi gyakorlat, kiterjedt jogirodalom kapcsolódik, kifejezetten társasági és cégjogi szaklapok jöttek létre. A társasági szakjogászok egyre jelentősebb szerepet töltenek be a magyar jogéletben. Társasági jogunk nemzetközi értékelése is jó, a magyar vállalkozói közvélemény is befogadta, többségében sikerterületként értékeli. Mindez megkönnyíti az új társasági törvény és az új cégtörvény létrehozását.

B. Az Európai Unió társasági jogi szabályozásának meghatározó része társasági jogi irányelvekben és nem közvetlenül alkalmazandó normákban jelenik meg. Az irányelvek nem alkotnak összefüggő szabályrendszert, pusztán az anyagi jog és az eljárásjog egyes elemeit érintik. A társasági jogi irányelvekben foglalt előírások többségét [elsősorban a kiemelten jelentős 1. (nyilvánossági) és 2. (tőkevédelmi) irányelv rendelkezéseinek jelentős hányadát] már az 1997. évi Gt. és Ctv. adaptálta. Az időközi

² A KSH 2004. október 29-i gyorstájékoztatója szerint ez év szeptemberében Magyarországon 180 751 jogi személyiségű és 188 035 jogi személyiség nélküli gazdasági társaság működött. Ebből 176 973 kft., 3751 rt., 6428 kkt. és 181 607 bt.

közösségi jogfejlődés eredményeinek átvétele folyamatos, pl. a 2003. évi XXXIX. törvény a részvénytársasági szabályok megváltoztatásával folytatta a 2. társasági jogi irányelv implementációját, megalkotásra került az elektronikus cégeljárásra irányadó szabályozás (2003/58/EK irányelv), és várhatóan a privatizációs törvény módosításával alkalmazkodunk az ún. arányrészvennyel kapcsolatos közösségi állásponthoz is.

Az Európai Unió két társasági rendeletének a magyar jogba történő befogadása megtörtént. Az európai gazdasági egyesülésre irányadó hazai normákat – elsősorban a Ctv. kiegészítése útján – a 2003. évi XXXIX. törvény tartalmazza, az európai részvénytársaságra irányadó kiegészítő társasági jogi, továbbá cégjogi szabályokat a 2004. évi XLV. törvény rögzíti.

A társasági jog mellett került sor a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeinek és kereskedelmi képviselőinek a magyar jogba való beépítésére (1997. évi CXXXII. törvény), amelynek közösségi joggal való harmonizációja időközben ugyancsak megtörtént (2003. évi LIV. törvény).

A közösségi normák hazai jogba történt átültetésének eddigi menetét és a következő évek jogharmonizációs feladatait a koncepció 2. számú melléklete mutatja be.

Egyértelmű, hogy az új társasági és cégtörvény kidolgozásának folyamata alatt is figyelemmel kell lenni a hazai és nemzetközi jogfejlődés változásaira. A legközvetlenebb kötelezettséget a hivatkozott közösségi normáknak való megfelelés jelenti. Jelenleg több társasági jogi irányelv (a társaságok határon átnyúló egyesüléséről szóló 10. irányelv, a székhelyáthelyezésről szóló 14. irányelv, továbbá a 2. „tőkevédelmi” irányelv módosítása) áll előkészítés alatt. A 2005 végére elfogadásra kerülő új társasági törvénynek és cégtörvénynek – a hatályos szabályozással egyezően – figyelemmel kell lennie az európai jogharmonizáció követelményére.

Ugyanakkor érdemes áttekinteni az egyes nyugat-európai államok társasági jogi, cégjogi szabályozását is, hiszen az utóbbi néhány évben a nemzeti jogalkotás terén is jelentős változások mentek végbe. Így pl. az olasz Polgári Törvénykönyv 2003. évi reformja – hasonlóan az e vonatkozásban nagyobb múltra visszatekintő francia szabályozáshoz – lehetőséget ad arra, hogy a részvényesek határozzanak az rt. irányítási-ellenőrzési modelljéről, választhassanak a monista angolszász és a dualista német minta között. (Az angol modell az egységes igazgatótanácsra ruházza a társaság ügyvezetését, a német hagyomány ettől eltérően az igazgatóság-felügyelőbizottság „kettősét” részesíti előnyben.) A dán részvénytársasági törvénynek a szintén tavalyi évben elfogadott módosítása egyebek között biztosítja, hogy a korszerű informatikai eszközök a részvényesi joggyakorlás, illetve a közgyűlés működése során alkalmazhatók legyenek. A francia kereskedelmi törvény 2003-ban – más fontos változtatások mellett – eltörölte a magyar kft. francia megfelelőjének számító „SARL”-ra vonatkozó általános jegyzett tőke minimum legkisebb összegét előíró szabályt, a spanyol kisvállalkozások alapí-

tását, regisztrációjuk felgyorsítását pedig jogszabályban meghatározott szerződésminta (a cég „egyetlen dokumentummal” megalapítható) hivatott elősegíteni. A holland részvényjogi szabályozás ez évi módosítása mellett közzétételre került a németalföldi ország társasági jogának távlati reformjára vonatkozó koncepció is, amely kiemelt jelentőséget tulajdonít a zártkörűen, tagjai korlátozott felelőssége mellett működő társaságra irányadó szabályok egyszerűsítésének (lásd pl. a társaság szervezetével, döntéshozatalával kapcsolatban tervbe vett szabályokat, valamint a jegyzett tőke legkisebb összegének eltörlésére vonatkozó elképzelést). Az Egyesült Királyságban több éve folyamatban van az 1985. évi társasági törvény átfogó felülvizsgálata, 2002-ben sor került az új törvény tézispontjainak közzétételére. Az újrakodifikáció munkálatai mellett időről időre kisebb, „célzott” törvénymódosítások is elfogadásra kerülnek, így 2003-ban az ún. saját részvény szabályozásának liberalizációja valósult meg. A német társasági jog modernizációját célozta a Kormány megbízása alapján működő, Theodor Baums professzor vezette kodifikációs bizottság tézisgyűjteménye (2001.), majd az ún. Cromme Bizottság által kidolgozott felelős vállalatirányítási kódex. (A 2002-ben elfogadott és 2003-ban módosult Ajánlások teljesítéséről, illetve az Ajánlások valamely pontja elvetésének az indokáról a társaságok – a német részvénytársasági törvény kogens rendelkezése alapján – az éves beszámolójukban kötelesek számot adni.) A társasági jog jövőjét a közösségi jog és a tagállamok nemzeti joganyaga mellett egyes nemzetközi szervezetek is érdemben befolyásolják: kiemelendő az OECD 2004-ben elfogadott (az 1999. évi változatot átdolgozó) új Corporate Governance Kódexe is.

C. A társasági jog és cégjog reformjára nem légtüres térben kerül sor, az új Gt. és Ctv. előkészítése során számos hazai törvény, illetve jogszabály felülvizsgálata szükséges. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a Kormány munkatervbe több, a Gt. és a Ctv. hatálya alá tartozó jogintézményhez szorosan kötődő törvény módosítását vagy újraalkotását már korábban tervbe vette. A társasági jog és a cégjog kodifikációjával összefüggésben – a teljesség igénye nélkül – a következő törvények, illetve jogterületek kiemelése szükséges:

– Az új Polgári Törvénykönyv kodifikációja; kapcsolódó szabályozási pontok: eldöntendő, hogy az új Ptk. „A Személyek”-ről szóló könyvének rendelkezései milyen absztrakciós szinten kerüljenek megfogalmazásra, a valamennyi jogi személyre irányadó szabályok között hasznosíthatók-e egyáltalán a Gt. általános részi rendelkezései; az új Gt. és Ptk. előkészítése során figyelmet kell fordítani továbbá a tulajdon tárgyára és átruházására vonatkozó szabályokra, így pl. az apport előírásokkal, az ún. jegyzési elsőbbséggel, a vételi opcióval kapcsolatban.

– A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (Tpt.); kapcsolódó szabályozási pontok: a részvények zártkörű és nyilvános forgalomba hozatala, az értékpapír előállítás és megsemmisítése, a részvénykönyv vezetése, a részvényesi

meghatalmazott jogai és kötelezettségei, valamint a nyilvánosan működő részvénytársaságban történő befolyás-szerzés, illetve a vállalatfelvásárlás eljárási szabályai (különös tekintettel a céltársaság döntéshozatali rendjére, a részvényesi joggyakorlásra).

– A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény; kapcsolódó szabályozási pontok: a saját tőkére és a jegyzett tőkére vonatkozó rendelkezések figyelemmel a Gt. részben megújuló hitelezővédelmi szabályaira is, a könyvvizsgáló feladataira és kötelező igénybevételének eseteire irányadó rendelkezések, a konszolidált éves beszámoló készítési kötelezettség előírásai (figyelemmel az új Gt. konszern szabályaira).

– A Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról és a könyvvizsgálói tevékenységről szóló 1997. évi LV. törvény (könyvvizsgálói törvény);

kapcsolódó szabályozási pontok: a független könyvvizsgálóval szemben támasztott szakmai, etikai követelmények, összeférhetlenségi előírások, figyelemmel a vonatkozó közösségi és nemzetközi szabályozási tendenciákra, és a gyakorlati tapasztalatokra is.

– A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (MT);

kapcsolódó szabályozási pontok: a vezető tisztségviselők foglalkoztatásának módja, a társasági jogi és munkajogi jogállás összeegyeztethetősége, a munkavállalók kollektív jogai, különös tekintettel a dolgozói participáció kérdésére.

– Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (Áht.) és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.);

kapcsolódó szabályozási pontok: a köztulajdonnal gazdálkodó gazdasági társaságok működésére irányadó sajátos többlétszabályok szükségessége (lásd pl. a vezető tisztségviselőkkel szembeni speciális törvényi követelményeket, a felügyelőbizottság kötelező létesítésének előírását stb.).

– Az állam tulajdonában lévő vállalkozói vagyronról szóló 1995. évi XXXIX. törvény (Priv. tv.);

kapcsolódó szabályozási pontok: az államot megillető elsőbbségi részvényre irányadó rendelkezések, figyelemmel az Európai Bíróság jogalkalmazói gyakorlatára.

– A csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (csődtörvény);

kapcsolódó szabályozási pontok: a vezető tisztségviselőkre irányadó felelősségi szabályok (a csődtörvényben, illetőleg az azt felváltó új fizetési képtelenségi törvényben biztosítani kell a Gt.-vel való összhangot, lásd pl. az adós cég jogosulatlan továbbműködtetésének esetét /wrongful trading/), a végelszámolás szabályai (a csődtörvényből az új Ctv.-be kerülnek át), a hitelező fogalmának meghatározása, a zálogtárgyból való kielégítés feltételei stb.

– A közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény (Kszt.);

kapcsolódó szabályozási pontok: a közhasznú társaság jogintézményének megszüntetése, valamint a nonprofit működési mód magánjogi és a közhasznúság közjogi kate-

góriájának egyértelmű megkülönböztetése kapcsán felül kell vizsgálni a „közhasznú” és a „kiemelkedően közhasznú” minősítésre vonatkozó törvényi előírások megfelelőségét.

– A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.);

kapcsolódó szabályozási pontok: az összetett, sajátos jogi megközelítést igénylő jogviták (társasági és tőkepiaci perek) szabályainak kialakítása a Pp. új fejezettel történő kiélezésével.

3. A jogalkotás ütemezése

A koncepció első változatának szakmai egyeztetésére és vitájára 2004 tavaszán került sor. A tervezet megküldésére került a minisztériumoknak és országos hatáskörű szervezeteknek, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalának, a bíróságoknak, az igazságügyi és az érintett szakmai kamaráknak, az egyetemi jogi karoknak. Szakmai viták zajlottak – többek között – a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarában, a Gyáriparosok Országos Szövetségében, a Vállalkozók Országos Szövetségében, a Magyar Jogász Egyletben, a Cégbírók Országos Egyesületében, a Budapesti Ügyvédi Kamarában, és a Magyar Könyvvizsgálói Kamarában. A koncepciót a Kodifikációs Bizottság az Igazságügyi Minisztérium honlapján és a Gazdaság és jog szaklapban közzétette.

2004 októberében a szakmai vitában elhangzottak felhasználásával átdolgozott koncepció széles körű közigazgatási egyeztetésére került sor. A koncepciót az Országos Érdekegyeztető Tanács Gazdasági és Munkajogi Bizottsága is megtárgyalta, és bár egységes oldalálláspontok nem alakultak ki, kisebb észrevételekkel a koncepcióban foglaltakat támogatták.

A Kodifikációs Bizottság a Gt. és a Ctv. normaszövegének tervezeteit 2005 első félévében készíti elő, és kiterjedt szakmai-társadalmi vitán után 2005 őszén terjeszti be a Kormányhoz. Parlamenti megvitatásra és elfogadásra az Országgyűlés 2005 őszi ülészakán kerülne sor, úgy, hogy az új törvények 2006 őszén hatályba léphessenek.

II. TÉZISEK AZ ÚJ TÁRSASÁGI TÖRVÉNYHEZ

Általános tézispontok

1. Törvénymódosítás helyett új társasági törvény megalkotására kerül sor, tekintettel arra, hogy a társasági jog felülvizsgálatának eredményeképpen a Gt. több fejezetének jelentős módosítása, továbbá a szabályozás jellegének koncepcionális megváltoztatása várható.

Társasági és cégjogunk alapelveit, felépítését, szerkezetét alapvetően meg kell őrizni, azonban a Kodifikációs Bizottság álláspontja szerint törvénymódosítás helyett új

társasági törvény megalkotása szükséges. Ezt a következő indokok támasztják alá:

A. Törvénymódosítás akkor alkalmas a jogalkotási feladat megvalósítására, ha a törvénynek egy vagy két pontosan körülhatárolható részét kell csupán megváltoztatni. (Ilyen volt a 2003. évi Gt. módosítás.) Abban az esetben azonban, ha a törvény valamennyi részét, fejezetét eltérő mértékben és mélységben ugyan, de módosítani kell, elkerülhetetlen, hogy formailag új törvény kerüljön megalkotásra. Az új törvény megalkotása ugyanakkor nem szükségképpen kell hogy együtt járjon a hatályos szabályozás legfontosabb elvi-elméleti sarokpontjainak a megváltoztatásával. Így pl. noha az előkészítés alatt álló új Polgári Törvénykönyv megalkotója sem vállalkozik – helyesen – arra, hogy a magánjogi szabályozás alapjait átalakítsa, mégis, kodifikációs szempontból, a számos változó részlet könnyebb befogadása érdekében egy új kódex kidolgozása mellett döntött.

B. Abban az esetben, ha az új társasági törvény a közkereseti társaság, a betéti társaság és a korlátolt felelősségű társaság vonatkozásában a diszpozitív szabályozás mellett foglal állást (6. tézispont), úgy célszerű, hogy törvénymódosítás helyett új törvény kerüljön kidolgozásra, figyelemmel arra, hogy a diszpozitív kodifikációs módszer eltérő szövegezési szabályok alkalmazását teszi szükségessé.

C. A szakmai egyeztetés során egyetértés mutatkozott abban a kérdésben, hogy a törvény átfogó felülvizsgálatára még abban az esetben is szükség van, ha a felülvizsgálatot nem követi egy átfogó, a törvény lényegi pontjait érintő módosítás. Az átfogó felülvizsgálat joga ugyanakkor a törvényalkotó Országgyűlést is megilleti, erre azonban nem lenne a Házaszabály előírásaira tekintettel lehetősége akkor, ha formailag csak a Gt. módosítására irányuló törvényjavaslat kerülne a Parlamenthez benyújtásra.

D. A szakmai egyeztetés során felmerült, hogy az új törvény (mint kodifikációs forma) választása a kiszámítható jogalkotást veszélyeztető megoldás lenne. Véleményünk szerint a jogbiztonság követelményével az lenne ellentétes, ha túlzottan rövid időn belül, és akár egymásnak ellent is mondó törvényi rendelkezések kerülnének elfogadásra. Ezek a veszélyek egyaránt fennállhatnak törvénymódosítás és új törvény megalkotása esetében.

E. Meghatározó érv az új törvény megalkotása mellett, hogy a koncepció szakmai egyeztetése során az észrevételezők nagy többsége ezen megoldás mellett foglalt állást.

F. Végül, de nem utolsó sorban az új törvény megalkotását indokoltta teszik azok a tartalmi változások, amelyek az alábbi pontokban kerülnek bemutatásra.

Szükséges kiemelni, hogy a folytonosságot a Gt. és az új társasági törvény között természetesen meg kell tartani, az

új törvényekre történő átmenetnek nem lehetnek felesleges költségei sem az állam, sem a vállalkozók számára.

2. A társasági jogi szabályozás nem a Polgári Törvénykönyvben, hanem változatlanul önálló törvényben kerül elhelyezésre.

Az új Polgári Törvénykönyv koncepciója a polgári jog lehető legteljesebb mértékű behelyezését célozta meg a Polgári Törvénykönyvbe és ennek kapcsán szükségképp felmerült a gazdasági társaságok jogának Ptk.-ba való beépítése is (a személyekről szóló könyvbe).

A Kodifikációs Bizottság álláspontja szerint nincs ugyan elvi akadálya a gazdasági társaságok joga Ptk.-ba való beillesztésének, de ez a joganyag nagysága és normáinak más típusú absztrakciós szintje miatt jelentős technikai problémákkal járna. (E technikai problémákat akkor lehetne tárgyilagosan megítélni, ha elkészülne a Ptk. személyekről szóló könyvének gazdasági társaságokat magába foglaló szövegtervezete.) Ugyanakkor valószínűnek tűnik, hogy elméleti szempontból is célszerűbb alternatíva a gazdasági társaságok teljes szabályozásának Ptk.-tól való külön tartása, a következő szempontok miatt:

A. A társasági jog komplex jogterület, amely polgári jogi normák mellett bőségesen tartalmaz közzogi, illetve olyan jogágbeli normákat, amelyekre a Ptk. tárgyi hatálya nem terjed ki (pl. konszernjog).

B. A társasági jog nem tisztán szerződéses jellegű, hanem szervezeti normákat is jelentős mértékben tartalmaz.

C. A társasági jog összhangjának megteremtése elsősorban a cégjoggal, a felszámolási és végelszámolási joggal, a tőkepiac jogával, illetve a számviteli joggal külön törvény keretében jobban megvalósítható.

D. A társasági jog jóval gyorsabban változik, alakul át, mint a polgári jog hagyományos stabil területei. A társasági jog terén gyorsan le lehet maradni, ha nem élünk az információs technika új eszközeivel, avagy nem tesszük rugalmassá a belső szervezeti rendet.

Ugyanakkor a társasági törvénynek változatlanul kapcsolódnia kell a Polgári Törvénykönyvhöz, a Ptk. továbbra is a Gt. mögöttes jogterülete marad. Ahogy a Ptk. koncepció is átvett a Gt.-ből a polgári jog egészére nézve használható új modern intézményeket (pl. átalakulás, előtársaság), az új társasági törvényben is növelni kell a jellegzetes civilogi elemeket, így a szerződéses jelleget, a normák diszpozitivitását stb. (Erre még a nyilvánosan működő részvénytársaságok körében is szükség van.)

3. Az új szabályozásban az anyagi jogi és az eljárásjogi kérdéseket szisztematikusan el kell választani, az előbbieket a társasági törvényben, az utóbbiakat a cégtörvényben kapnak helyet.

A hatályos társasági törvényben és cégtörvényben viszonylag következetesen kerültek elválasztásra az anyagi jogi és az eljárásjogi normák. Ugyanakkor van néhány anyagi jogi szabály, amelyek elhelyezésére a Ctv.-ben került sor. Ezek közül a legfontosabb a cégalapítás érvénytelenségére irányuló per alapjául szolgáló semmisségi okok meghatározása. (Ctv. 48. §)

A jövőben a társasági törvénynek kell tartalmaznia valamennyi – Gt.-re tartozó – gazdasági társaságokkal kapcsolatos anyagi jogi szabályt. Ugyanakkor pl. a végelszámolás szabályozásának egységesen, a cégtörvényben kell megjelennie.

4. A hatályos társasági törvény felépítése alapvetően megfelelő, az új törvénynek is ezt a szerkezeti rendet kell követnie.

A Gt. szabályozási köre mellett felépítésének megváltoztatása sem indokolt. Ennek megfelelően a törvény szerkezete a következőképpen alakul:

- a) Általános Rész – közös szabályok,
- b) Különös Rész – az egyes gazdasági társaságok, így a közkereseti társaság (kkt.), a betéti társaság (bt.), a korlátozott felelősségű társaság (kft.), a részvénytársaság (rt.),
- c) Kapcsolódó vállalkozások – az egyesülés és az elismert vállalatcsoport,
- d) Záró rendelkezések.

Kiseb, illetve értelemszerű változások természetesen lesznek, pl. a szétválás, egyesülés szabályozását illetően, ahol javasolható, hogy azok a rendelkezések, amelyek az rt. általános jogutódlás mellett történő alapítására vonatkoznak kerüljenek át a részvénytársasági fejezetbe (29. tétel). Meg kell említeni azt is, hogy a konszernjogi szabályozás koncepcionális megváltozása miatt, a befolyásoló részesedéssel rendelkező tag (részvényes) felelősségére, a felelősség áttörésére irányadó normák – azokra az esetekre vonatkozóan, ahol elismert vállalatcsoport nem jön létre – a közös szabályok között kerülnek elhelyezésre (48. tétel).

5. Az új törvény eltérő mértékben és módon, de valamennyi gazdasági társasági típusnál jelentősen növeli a tulajdonosok döntési autonómiáját. Ez egyrészt a társasági szerződés (alapszabály) tartalmának meghatározását, másrészt a tagoknak (részvényeseknek) a társaság működése során hozott döntéseit érinti.

6. A törvény – a közös szabályok és a részvénytársaságra irányadó szabályok kivételével – a hatályos rendelkezésektől eltérően, diszpozitív válik. Minden társasági forma esetében pontosan rögzíteni kell, hogy a törvény mely szabályoktól nem enged eltérést.

kezésektől eltérően, diszpozitív válik. Minden társasági forma esetében pontosan rögzíteni kell, hogy a törvény mely szabályoktól nem enged eltérést.

Az új törvény a hatályos Gt. által is követett szabályozási szemléletre épül, azt fejleszti tovább, tehát radikális változtatásra ebben a tekintetben nem kerül sor. Ugyanakkor mind a hazai gyakorlati tapasztalatokból, mind a nemzetközi jogfejlődés tendenciáiból az következik, hogy a szerződő felek (társaság alapítók) döntési autonómiájának célszerű a lehető legnagyobb mértékben teret engedni, kötelező törvényi rendelkezésekkel, eltérést nem engedő normákkal csak akkor indokolt a felek szerződési szabadságát korlátozni, ha ahhoz különleges érdek fűződik (pl. befektetővédelem, hitelezővédelem, a gazdasági forgalom biztonsága, a közpénzek felhasználása).

Az állami beavatkozás, illetve a szerződési szabadság nézőpontjából háromfokozatú szabályozás kialakítására tesz a koncepció javaslatot: az első kategóriába a kkt. és a bt., a másodikba a kft. és a zártkörűen működő részvénytársaság (zrt.), míg a harmadik fokozatba a nyilvánosan működő (tőzsdei) részvénytársaság (nyrt.) tartozik.

A jogi személyiséggel nem rendelkező kkt. és bt. esetében a szerződési szabadság hangsúlyozott védelmet élvez, a társasági szerződés tartalmát a tagok az ún. fogalomképző ismérvektől eltekintve szabadon állapítják meg (31. tétel). A szabályozás jellege a Ptk. egyes szerződési típusokra vonatkozó szabályaihoz közelít: a cél az, hogy a törvény a társaság tagjainak mintát és modellt adjon, de jellemzően tartsa fenn a törvényi rendelkezésektől való eltérés lehetőségét.

Ezen elv kodifikációs szempontú megjelenését jelenti a diszpozitív szabályozási technika. Ugyanakkor hangsúlyozni kell, hogy a diszpozitív szabályozás nemcsak az eltérés lehetőségét biztosítja, hanem egyben arra is szolgál, hogy a jogalkotó mintegy a cégalapítók helyett, egy kelően kidolgozott szabályozási mintáról gondoskodjon. A diszpozitív, illetve szubszidiárius szabályozás célja ugyanis elsősorban abban összegezhető, hogy a cég alapítói, tulajdonosai számára költségmegtakarítással járhat, ha nem kell egyedileg kialakítani az irányadó szabályokat, hanem azt mintegy „készen” vehetik át a törvényből azzal, hogy a törvényi modelltől való eltérés lehetősége főszabályként biztosított számukra. Mindebből következik, hogy a diszpozitív szabályozás nem azt jelenti, hogy a törvény a lehető legkevesebb szabályt tartalmazza az adott társasági típusra vonatkozóan, hanem azt, hogy a jogalkotó a törvényben foglalt szabályt jellemzően olyan modellként értékeli, amely segítséget nyújt a jogalkalmazónak. Hangsúlyozni kell továbbá, hogy a diszpozitív kodifikációs technikára történő áttérés feltételezi azt, hogy minden egyes olyan paragrafus, bekezdés tekintetében, ahol az eltérés lehetősége nem megengedett, erre a körülményre a törvénynek fel kell hívnia a jogalkalmazó figyelmét.

A kft. és a zrt., mint a tagok (részvényesek) korlátozott felelősségével működő társasági típus hagyományosan összetettebb szabályozás mellett működik, mint a jogi személyiséggel nem rendelkező kkt. és bt. Kétségtelen azonban, hogy ezeket a társasági típusokat is jellemzően mikro- és kisvállalkozások alapítására veszik igénybe, szabályozásuk nem vet fel olyan befektetővédelmi kérdéseket, mint a nyilvánosan működő részvénytársaság. Mind a kft.-nél mind a zrt.-nél helyénvaló, ha a belső szervezeti kérdések és a társaság működésére irányadó szabályok terén a döntés joga jellemzően a tagokat, illetve a részvényeseket illeti meg (32–35. és 38. tézispontok). A jogalkotónak elsősorban alternatívák felvázolására kell törekednie, az eltérést nem engedő szabályozás pedig csak a hitelező- és kisebbségvédelmi szempontból jelentős, garanciális rendelkezések megállapításakor indokolt.

Ugyanakkor ki kell emelni, hogy a szélesebb döntési autonómia biztosítására a két társasági formánál eltérő szabályozási technikával kerül sor. Míg a kft. esetében a diszpozitív szabályozás megengedhető, azonban a részvénytársasági fejezetben belül az egységes kogens szabályozás érvényesül majd. Ez természetesen nem zárja ki, hogy a zrt. esetében a törvény a lehető legtöbb eltérési lehetőséget biztosítsa a tulajdonosok számára.

Az nyrt. vonatkozásában az ún. „differenciált rugalmasság” követelménye érvényesülne. Ez egyfelől hangsúlyosabb befektetővédelmi szabályozást tételez fel, ami pl. a részvényesi jogérvényesítésre, az átlátható társasági működésre, a független könyvvizsgálóval kapcsolatos elvárásokra irányadó szabályok modernizálását jelenti. Másfelől viszont törekedni kell arra, hogy a jogi beavatkozás módja az elérendő céllal arányban álljon. Ezt segíti elő, ha a jogalkotó részben lehetőséget ad a törvényi szabályozás helyett a nem jogszabályi eszközökkel történő befolyásolásra (pl. a felelős vállalatirányításra vonatkozó tőzsdei ajánlás), továbbá ha a törvény a részvényesek számára a jelenleginél több választási lehetőséget biztosít (ideértve azt az esetet is, amikor a törvény csak az előírt jogi megoldások közti választást teszi kötelezővé).

Ez utóbbi területen (ideértve a zrt.-t is) tehát a törvény szabályozási technikája a kogens szabályozás lenne, azzal, hogy a normaszöveg a lehető legtöbb ponton biztosítja a tulajdonosok számára az eltérő megállapodás (az alapszabály eltérő rendelkezésének) lehetőségét. Nem támogatható viszont az az egyeztetések során felmerült elképzelés, hogy a törvény ismerje el, hogy a részvényesek egymás között az alapszabálytól eltérő tartalmú szerződést köthessenek.

7. A hatályos szabályozás rendjével egyezően, az állami, önkormányzati tulajdonban álló, illetve köztulajdonított társaságokra irányadó speciális szabályokat továbbra is külön törvények (pl. államháztartási törvény) állapítják meg.

A koncepció egyeztetése során egyetértés mutatkozott abban a kérdésben, hogy az állami tulajdonú, illetve a köztulajdonított gazdasági társaságok vonatkozásában az általánostól eltérő szabályok előírására van, illetve

lehet szükség. Ilyen szabályokat jelenleg is tartalmaz pl. az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (Áht.), vagy a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.), tehát a speciális szabályozásra vonatkozó elképzelés nem újszerű. Példaként említhető az Áht. 95. §-ának (2) bekezdése, mely szerint gazdálkodó szervezet alapításához, abban tagsági (részvényesi) jogviszony létesítéséhez, illetve részesedés szerzéséhez központi költségvetési szerv és társadalombiztosítási költségvetési szerv esetén a Kormány jóváhagyása, helyi (kisebbségi) önkormányzati költségvetési szerv esetén a helyi (kisebbségi) önkormányzat engedélye, az országos kisebbségi önkormányzati költségvetési szerv esetén az országos kisebbségi önkormányzat engedélye szükséges. További példaként említhetők az Áht. azon rendelkezései, amelyek a költségvetési szervek által alapított gazdálkodó szervezetek számára megtiltják további gazdálkodó szervezet alapítását, illetve abban részesedés szerzését [Áht. 95. § (5) bek.], kötelezővé teszik felügyelőbizottság létrehozását [Áht. 95/A. § (2) bek.] és szabályzat megalkotását a vezető tisztségviselők díjazásáról [Áht. 95/A. § (5) bek.], vagy előírják, hogy a gazdálkodó szervezet és a tagja (részvényese) között létrejövő szerződést annak aláírásától számított harminc napon belül a cégbírószágon letétbe kell helyezni [Áht. 95/A. § (3) bek.]. Ide sorolhatók továbbá az Ötv. 33/A. §-ában szereplő egyes speciális összeférhetlenségi szabályok is.

A fenti példák közül is világosan látszik, hogy az állami, önkormányzati tulajdonú, illetve köztulajdonított társaságokra irányadó szigorúbb szabályok megalkotását alapvetően a közpénzek felhasználásának, a köztulajdon használatának nyilvánosságához, átláthatóbbá tételéhez és ellenőrizhetőségéhez fűződő érdek indokolja. Az eltérő szabályok tehát konkrétan meghatározható körben kerülnek előírásra, adott esetben oly módon, hogy a társasági törvény megengedő rendelkezését a különös szintű törvény a közszférára vonatkozóan kogens szabályként fogalmazza újra (pl. felügyelőbizottság kötelező létesítése). Hangsúlyozandó, hogy nem kerül sor új, külön törvény megalkotására, a szabályozás a hatállyal megegyező, előbb ismertetett rend szerint történik.

Az általánostól eltérő szabályok fenntartását, illetve – szükség esetén – kiegészítését az is megalapozza, hogy az új társasági törvény számos esetben a hatályos törvényhez képest nagyobb döntési autonómiát biztosít majd a tulajdonosoknak (5. tézispont). Így például előfordulhat, hogy miközben az új törvény számszerűen nem korlátozza az egy személy által egyidejűleg betölthető vezető tisztségviselői posztok számát, addig a köztulajdonított társaságoknál fennmaradna a törvényi korlátozás.

8. Az új törvény fenntartja a gazdasági társaságok típusait illetően jelenleg is érvényesülő szerződéses formakényszert, továbbá egyértelművé teszi, hogy belföldi székhelyű gazdasági társaság alapítására, a cégjegyzékbe történő bejegyzésre főszabályként csak a társasági törvény szerint alapított valamely társaságként, az ott meghatáro-

zott szabályok figyelembevételével kerülhet sor. Kivételt képez az ún. nemzetfeletti társaságok (pl. európai részvénytársaság) esete, valamint indokolt megvizsgálni, hogy megállapíthatók-e törvényben sajátos rendelkezések a külföldi jog szerint alapított társaság székhelyének Magyarországra történő áthelyezése esetére.

Ahogy az már a fentiekben kifejtésre került, a jelenleginél számottevően megengedőbb szabályozás mellett is kötelezően alkalmazandó szabályok maradnak az egyes társasági formák fogalomképző ismérvei (5–6. tézispontok). A jogbiztonság, illetve a gazdasági forgalom biztonsága érdekében a jövőben is indokolt az egyes társasági formák alapvető megkülönböztető jegyeinek fenntartása, és a társaságalapítók számára érdemi választási lehetőség biztosítása.

Ettől eltérő a közösségi jog által szabályozott társaságok (európai részvénytársaság), illetve az európai gazdasági egyesülés helyzete, amelyek alapítására, működésére, megszűnésére stb. a társasági törvény csak a közösségi jog által meghatározott körben alkalmazandó.

A székhelyáthelyezésről szóló 14. társasági jogi irányelv tervezete, – elfogadása esetén –, a tagállami jogalkotó számára fenntartja annak a lehetőségét, illetve jogát, hogy meghatározza: milyen anyagi jogi és eljárásjogi előfeltételek teljesítése mellett kerülhet sor egy külföldön alapított társaság magyarországi bejegyzésére a társaság székhelyének áthelyezésével összefüggésben. Erről a kérdésről elsősorban nem a társasági törvényben kell rendelkezni, ugyanakkor az új társasági törvény előkészítése során kell átgondolni, hogy a magyar jog a jövőben is csak akkor engedi-e meg a társaság magyarországi cégbejegyzését, ha az teljeskörűen megfelel a Gt. kogens rendelkezéseinek, vagy pedig elegendő, ha a székhelyét Magyarországra áthelyezni kívánó társaság alapszabálya, illetve társasági szerződése kielégíti azokat a kritériumokat, amelyeket egy jövőben megalkotandó törvény mint feltétlenül érvényesítendő követelményeket meghatároz. Ha ez utóbbi szabályozási megközelítés érvényesül, úgy pl. sor kerülhetne egy francia kft. (SARL) magyarországi cégbírósági bejegyzésére akkor is, ha a székhelyáthelyezés kapcsán a társaság nem teljesíti a Gt.-nek a kft. általános jegyzett tőke minimumára vonatkozó rendelkezéseit, figyelemmel arra, hogy ilyen követelményt a francia társasági jog már nem ír elő.

A kérdés természetesen nemzetközi magánjogi problémákat is felvet. A társaságok személyes jogának meghatározására a közösségi tagállamokban kétféle megközelítés létezik. A tényleges székhely elvét képviselő államokban (pl. Németország, Franciaország, Magyarország) a társaság alapítására, jogképességére, szervezetére stb. azon állam jogát rendelik alkalmazni, ahol a társaság központi ügyvezetése található. A Ctv. 16. §-a ezen túlmenően a cég székhelyének és a központi ügyintés helyének egyezőségét is kimondja. Ebből következően, a hatályos szabályok szerint a cégnyilvántartásba csak olyan cég jegyezhető be, amely a hazai jog rendelkezései alapján jött létre. Ha tehát egy külföldi székhelyű társaság Magyarországra kíván telepedni, ehhez meg kell szünnie, és a magyar szabályok szerint újjáalakulnia.

A bejegyzési elvet képviselő országokban (pl. Egyesült Királyság, Hollandia, Dánia) a társaság személyes jogának azt a jogot tekintik, amely jog szerint a társaság létrejött. A székhely megváltoztatása tehát nem érinti a társaság személyes jogát, és lehetővé teszi, hogy a társaság székhelyét – jogi személyisége megtartása mellett – megváltoztassa.

A fent vázolt elképzelés nem jelent tehát mást, mint a közösségi székhelyű társaságok (vagy valamennyi külföldi társaság) tekintetében a valós székhely elvének egy „mérsékelt” inkorporációs elvvel történő felváltását. A hazai jog elismerne, és a cégnyilvántartásba bejegyezhetővé tenne a tagállamok joga szerint létrejött minden társaságot, feltéve, hogy társasági szerződésük (alapszabályuk) egyes, a törvényben taxatív meghatározott feltételeknek megfelel.

Érdemes megjegyezni, hogy az Európai Bíróságnak utóbbi években követett gyakorlata a 14. társasági jogi irányelv esetleges elfogadásától függetlenül is megkérdőjelezi a valós székhely elvének merev alkalmazhatóságát.

Az Überseering ügyben³ egy hollandiai bejegyzésű társaság németországi perképességének kérdése vezetett oda, hogy az Európai Bíróság ítéletében megállapította: ha egy tagállam joga szerint bejegyzett társaság – székhelyének megváltoztatása nélkül – központi ügyintéző helyét egy másik tagállamba helyezi át, a letelepedés szabadságára vonatkozó közösségi jogi szabályok hatálya alá tartozik. Annak, hogy a holland cég részvényeit német állampolgárok vásárolták meg nincs jelentősége, hiszen a társaság jogi személyisége – az inkorporáció elvét érvényesítő – Hollandiában változatlanul fennáll. Ebből következően az Európai Bíróság ítélete szerint az, hogy a német jog megkívánja a társaság újbóli megalapítását Németországban, nem más, mint a letelepedés szabadsága elvének nyílt tagadása.

A társasági törvény és a cégtörvény újradefiniálása során tehát vizsgálandó, hogy a hazai szabályozás mennyiben felel meg az Európai Bíróság által kialakított joggyakorlatnak.

9. Új társasági formák bevezetésére nem kerül sor, nem vezeti be a törvény a betéti részvénytársasági formát sem. Továbbra sem lesz lehetőség csendes társaság létrehozására. A szövetkezetre irányadó szabályok külön törvényben kerülnek elhelyezésre. A polgári jogi társaságra vonatkozó Ptk.-beli szabályozás változatlan marad, ilyen formában közös név alatt üzletszerű gazdasági tevékenység folytatására továbbra sem lesz lehetőség.

A koncepció szakmai egyeztetése során nem merült fel igény új társasági forma bevezetésére. Ugyanakkor szükséges jelezni, hogy nincs jogi akadálya a bt. és a kft. kombinált működésének, azonban ez a német jog szerint sem minősül önálló társasági formának (GmbH&KG).

³ Case C-208/00. Überseering BV v. NCC Nordic Construction Company Baumangement 2002 ECR I-9919.

A csendes társaságot az 1875. évi kereskedelmi törvény nem ismerte, az az 1930. évi V. törvény révén jelent meg a magyar jogban. Eszerint a csendes társasági vagyoni betétjének szolgáltatásán kívül a társaság működésében nem vett részt, személye harmadik személyek számára nem volt megismerhető, felelőssége vagyoni betéte erejéig korlátozódott. A törvény kimondta, hogy – ahogy a kkt. és a bt. esetében is – a társasági szerződés annak írásba foglalása nélkül is érvényes. Az 1988. évi Gt. 96. §-a már csak a közzetétel szempontjából tette lehetővé a kültag anonimitását. A törvény tehát egy felemás megoldást alkalmazott, amikor kimondta, hogy a cégbejegyzés közzététele során a kültag neve csak beleegyezésével tüntethető fel. Ezt a lehetőséget a hatályos törvény megszüntette, tekintettel arra, hogy a Ctv. alapelvei között szerepel a cégnyilvánosság lehető legszélesebb körű biztosítása, a gazdasági forgalom biztonsága, és a hitelezői érdekek védelme érdekében.

A csendes társaság alapításának lehetővé tétele (akár csak az 1988. évi Gt. szerinti korlátozott formában) ma már végképp összeegyeztethetetlen lenne a cégnyilvánosság elvével, problémát jelentene a pénzmosás elleni fellépést illetően, nem illeszkedne azon trendhez, amelynek részeként megszűnt a látra szóló takarékbetét, éppúgy mint a bemutatóra szóló részvény típusa. Ennek folytán csendes társaság alapítását az új társasági törvény sem fogja lehetővé tenni.

A koncepció szakmai vitája során számos alkalommal felmerült a szövetkezet társasági törvényben történő szabályozásának lehetősége. Tény, hogy a szövetkezet, mint sajátos társasági forma már az 1875. évi kereskedelmi törvényben is szerepelt, ugyanakkor a Kormány korábban már döntött az önálló szövetkezeti törvény megalkotásáról, így a koncepció ezzel a kérdéssel nem foglalkozik.

A hatályos szabályok szerint a polgári jogi társaság (pjt.) társasági szerződésében a felek arra vállalnak kötelezettséget, hogy gazdasági tevékenységet is igénylő közös céljuk elérése érdekében együttműködnek és az ehhez szükséges vagyoni hozzájárulást közös rendelkezésre bocsátják. Alapítható továbbá pjt. vagyoni hozzájárulás nélkül is, a felek közös gazdasági érdekeik előmozdítására és az erre irányuló tevékenységük összehangolására. (Ptk. 568. §)

A szakmai egyeztetés során arra sem merült fel igény, hogy a pjt. a jövőben közös név alatt üzletszerű gazdasági tevékenységet folytathasson. Ez azért sem lenne célszerű, mert a pjt. nem szerepel a cégnyilvántartásban, következésképpen nem érvényesülnek a cégekre irányadó azon előírások, amelyek biztosítják a piac korrekt tájékoztatását. A lazább, szerződéses jelleggel történő közös gazdasági tevékenység folytatására a kkt. és a bt. a jövőben is megfelelő keretet biztosít.

10. Figyelemmel arra is, hogy a Polgári Törvénykönyvben szabályozott közhasznú társaság, mint önálló jogi személy típus megszüntetése a közeljövőben várha-

tóan napirendre kerül, ezt követően a közhasznúsági törvényben előírtak szerint, az abban foglaltak figyelembevételével kerül megítélésre, hogy melyik társaság minősül közhasznúnak vagy kiemelkedően közhasznúnak. A hatályos szabályozással egyezően az új törvény is nevesíti, hogy gazdasági társaság ún. nonprofit célra is alapítható, azonban a társaság céljainak, működésének nem nyereség-orientált jellege önmagában nem elegendő a közhasznú, kiemelkedően közhasznú minősítés elnyeréséhez.

A közhasznú társaság (kht.) Ptk.-beli szabályozása (Ptk. 57–60. §) ma számos problémát vet fel. A társaság közhasznú jellegét a törvény szerint – egyéb kritériumok mellett – az adja meg, hogy közhasznú – a társadalom közös szükségleteinek kielégítését nyereség- és vagyonszerzési cél nélkül szolgáló – tevékenységet rendszeresen végez. A kht. üzletszerű gazdasági tevékenységet a közhasznú tevékenység elősegítése érdekében folytathat; a társaság tevékenységéből származó nyereség nem osztható fel a tagok között.

A közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény (Kszt.) azonos fogalomhasználattal, de eltérő tartalommal határozza meg a közhasznúság, illetve a kiemelkedően közhasznúság kritériumait. (Kszt. 4–5. §) Olyan közjogi kategóriát, minősítést teremt, amelyet – a törvényben meghatározott kivételekkel – társadalmi szervezet, alapítvány, közalapítvány, közhasznú társaság, köztestület és országos sportági szakszövetség egyaránt elnyerhet. (Kszt. 2. §) Ugyanakkor nincs olyan szabály, amely előírná, hogy a nevében „közhasznú” társaság köteles lenne a Kszt. által meghatározott közhasznú minősítés megszerzésére. Ez a visszás helyzet feloldásra szorul.

A problémához az is hozzájárul, hogy az új Ptk. koncepciója egyértelműen állást foglalt abban a kérdésben, hogy a kódex csak a jogi személyekre irányadó közös szabályokat tartalmazza majd, az egyes jogi személyekre alkalmazandó speciális normák külön törvényekben kerülnek elhelyezésre.

Bár a koncepció korábbi változatában tézisként szerepelt a közhasznú társaság, mint jogi személy típus megszüntetése, ez a Kormány elé terjesztendő szövegből elmaradt. Az előkészítés alatt álló, költségvetési szervek jogállásáról szóló törvénytervezet meghatározó részét képezik ugyanis a közhasznú társaságok megszüntetésére, illetve nonprofit kft.-vé vagy rt.-vé történő átalakításukra vonatkozó szabályok. Mivel e törvény – elfogadása esetén – 2006. január 1-jén lép hatályba, és a jelenlegi tervek szerint egy éves átmeneti időt ad a kht.-k számára az átalakulásra, az új társasági törvény koncepciójának már érdemben nem kell foglalkoznia a kérdéssel, azaz a kht.-k megszüntetését tényként kezelve vizsgálhatja a nonprofit működés és a közhasznú minősítés egymáshoz való viszonyát.

A Kszt. alapján egyértelmű, hogy az állam által közjogi jellegű jogszabályban meghatározott közhasznúsági kritériumok, szempontok jellemzően nem kötődnek meghatározott jogi személy típushoz. (Pl. a hatályos szabályok sze-

rint is közhasznú lehet egy alapítvány, egy egyesület, vagy egy kht.) Éppen ezért logikus és támogatható az az elgondolás, hogy a jövőben a közhasznúsági kritériumnak elvben bármelyik gazdasági társaság eleget tehesen.

Az új társasági törvény közös szabályai – a hatályos Gt.-hez [3. § (4) bek.] hasonlóan – tartalmazni fogják a társaságok nem nyereség-orientált (nonprofit) működésének lehetőségét. Az erről való döntés a tulajdonosok kompetenciájába tartozik, az magánjogi, szerződéses keretek között rendezhető. A nonprofit működés választása ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a társaság egyben közhasznúnak is tekinthető. Ez utóbbi, tehát a közhasznúsági kategória „odaítélése” ugyanis az állam közjogi minőségben meghozott döntését igényli. Ez utóbbinak a szabályozása nem a társasági törvény kompetenciájába tartozik, arról egy érdemben megújított közhasznúsági törvénynek kell szólnia.

11. Az új társasági törvény a közös vállalatot mint társasági formát nem említi, tekintettel arra, hogy az utóbbi évtizedben közös vállalat alapítására nem került sor. A létező közös vállalatok az 1997. évi Gt. szabályai szerint, időkorlát nélkül tovább működhetnek, de új társaság alapítására nem kerülhet sor.

A koncepció szakmai vitája során többségében voltak azon vélemények, amelyek szerint nincs szükséges a közös vállalat társasági törvénybeli szabályozására, tekintettel arra, hogy az utóbbi évtizedben ilyen társaság alapítására nem került sor.

Mindez azonban nem jelenti a létező vállalatok megszüntetésének szükségességét. Az új törvény az átmeneti szabályok között kimondaná, hogy az 1988. évi Gt. és az 1997. évi Gt. alapján alapított közös vállalatok – időkorlát nélkül – az 1997. évi Gt. közös vállalatra irányadó, illetve általános szabályai szerint tovább működhetnek.

12. A részvénytársaság egységes társasági formaként fennmarad azzal, hogy a részvénytársaság mint önálló gazdasági társaság típusán belül a társaság működési módja (zártkörű vagy nyilvános) a jövőben nagyobb jelentőséggel bír. A zártkörűen működő részvénytársaság vonatkozásában az új törvény erősíti a részvényesek döntési autonómiáját. A nyilvánosan működő részvénytársaság tekintetében a szabályozás rugalmasságát árnyalják, illetve kiegészítik majd a felelős vállalatirányítás alapelveiből fakadó követelmények.

A 1997. évi Gt. ismerte el először a részvénytársaság működési módja szerinti különbségtételt, ugyanakkor – összhangban a hazai részvényjogi hagyományokkal – nem érintette az egységes részvénytársaság fogalmát. Az rt. zártkörűen működő változatának elismerésére azért is szükség volt, mert miközben ma a bejegyzett rt.-k túlnyomó többsége személyegyesítő jellegű ún. „private company”, a törvény mégis a XIX. századi nagy tőkeerejű,

nyilvános társaságokra modellezett szabályokat rendelte ezekre a cégekre is alkalmazni. Ennek folytán, már a hatályos Gt. is jelentősen egyszerűbb, rugalmasabb szabályokat ír elő a zrt.-re nézve, ugyanakkor tartalmaz néhány, a „zártkörű jelleget” védő és ezáltal a részvényesek szerződési szabadságát korlátozó rendelkezést is.

A Gt. hatálybalépését követő években az egységes részvénytársaság-fogalom fennmaradását akkor kellett újólág végiggondolni, amikor a 2. (tőkevédelmi) társasági jogi irányelven alapuló jogharmonizációs feladat került napirendre. Az irányelv hatálya azon tagállamok tekintetében, amelyek különbséget tesznek a nyilvános és a zártkörű működési mód között, kötelező jelleggel csak az elsőként említett körre terjed ki. Következésképp, miközben pl. a német egységes részvénytársaságra – akkor is, ha az rt. nem működik nyilvánosan – különbségtétel nélkül alkalmazni kell az irányelvi előírásokat, az angol vagy ír private company vonatkozásában a jogharmonizációs kötelezettség nem áll fenn. Az angol társasági jog alkotója élt a közösségi jog kínálta lehetőséggel, a számos ponton nehézkes irányelvi normák alól a zártkörű társaságot több esetben mentesítette. Ez a lehetőség a hazai szabályozás felülvizsgálata során is átgondolandó (39. tézispont).

A Gt. 2003. évi módosítása, illetve a koncepció kidolgozása során egyaránt felmerült, hogy a két működési mód jelentős eltéréseire figyelemmel esetleg nem indokolt az egységes részvénytársaság-fogalom fenntartása. Ugyanakkor tény, hogy az ún. típusképző ismérvek, a részvénytársaság lényegadó vonásai (a részvényre, mint értékpapírra épül az rt. szervezeti formája) mind a zrt.-re, mind az nyrt.-re irányadóak, a társaság működési módja ezeket nem érinti. (Ennek célszerű tükröződnie a részvénytársasági fejezet szerkezetében is.) Az egységes részvénytársaság-fogalom feladásának az is a (nyilvánvalóan hátrányos) következménye lenne, hogy megszűnne a viszonylag rugalmas működési mód-váltás lehetősége. Ahhoz hogy egy zrt. a nyilvános tőkepiacra lépjen, a Gt. VII. fejezetében foglaltak szerinti átalakulás lefolytatása is szükségessé válna. Az egységes részvénytársaság-fogalom fenntartása tehát indokoltnak tűnik.

A részvénytársaság működési módja szerinti különbségtételt ugyanakkor szükséges továbbfejleszteni, mivel az egyfelől a zrt. esetében előnyös a vállalkozók szempontjából (egyszerűbb, olcsóbb piacra lépés és működés), másfelől bizalomerosztó az nyrt. vonatkozásában (felelős vállalatirányítás, nagyobb átláthatóság, részvényesi aktivizmus, befektetővédelem).

A nyilvánosan működő részvénytársaságok (Magyarországon ez a kör lényegében egybeesik a tőzsdére bevezetett társaságok csoportjával) tekintetében a társaság belső szervezeti és működési rendjét (az irányítási és ellenőrzési jogosítványokat) az ún. felelős vállalatirányítás ajánlásainak szellemében indokolt szabályozni. A nagy tőketársaságok üzletmenetének átláthatóságát, a befektetők védelmét erősíteni, a részvényesi érdekeltséget ösztönözni kívánó előírások természetesen nem feltétlenül igénylik a jog-

szabályi formát, továbbá a törvényi szabályozás szükségessége sem jelenti azt, hogy az egyes rendelkezéseket minden esetben a társasági törvényben kell elhelyezni. Az nyrt. esetében – eltérően a személyegyesítő jellegű kft.-től, zrt.-től – a társaság ún. belső életét irányító szabályok (így az rt. és a részvényesek közötti jogviszonyhoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek) szükségszerűen egybeesnek az rt. külső viszonyrendszerére (az rt. és a befektetők közötti kapcsolattartásra) irányadó normákkal, a „belső” (hagyományosan a tulajdonosi autonómia védelmét élvező ügyek) egyben a szigorú közjogi kontrollt igénylő fogyasztói és befektetővédelmi szabályozás hatálya alá is tartoznak.

Az nyrt.-től eltérően a tőkepiac szereplőjévé nem váló zrt. esetében az államnak érdemi önkorlátozást kell tanúsítania akkor, amikor a tulajdonosi-részvényesi autonómia korlátait felállítja. A zrt. olyan társaság, ahol a jogalkotó a szerződési szabadságot csak a feltétlenül szükséges esetekben (mindenekelőtt a hitelezők védelmében) és módon korlátozhatja.

A fentiekkel összhangban, a működési mód szerinti különbségtétel továbbfejlesztése, a különbségek erősítése kétirányú: miközben a zrt. szabályai a hatályos Gt.-hez képest jelentősen egyszerűsödnek és rugalmasabbá válnak, az nyrt.-re irányadó rendelkezések bizonyos szempontból összetettebbek lesznek. Mind a zrt.-re, mind az nyrt.-re helytálló ugyanakkor az a megállapítás, hogy eltérő mértékben és módon de mindkét altípusnál nő a részvényesek döntési autonómiája. Csak példaként említhető, hogy a zrt. működési rendjéről, szervezetének egyes elemeiről (pl. felügyelőbizottság) a tulajdonosoknak kell dönteniük, a döntéshozatali rend a jelenlegihez képest egyszerűsíthető, pl. ún. virtuális közgyűlés megtartására lehetőséget kell biztosítani. Érdemes ugyanakkor már most jelezni, hogy a zrt. és a kft. közötti különbségek a zrt.-re vonatkozó szabályok egyszerűsítése folytán sem szűnnek meg (32. tézispont).

Az nyrt.-nél is több kérdésben nő a tulajdonosok döntési szabadsága, hiszen pl. lehetőség nyílik a monista és a dualista vállalatirányítási modell közötti választásra. Az nyrt.-re irányadó normák ugyanakkor árnyaltabbá válnak, nagyobb szerepet biztosítva egyrészt a piaci kontrollnak, másrészt a társaság belső irányítása, vezetése ellenőrzésének. A befektető- és hitelezővédelem szempontjából kiemelkedően fontos normákat törvény (Gt., számviteli törvény, könyvvizsgálói törvény stb.) fogja tartalmazni úgy, hogy eközben teret enged a piac önszabályozásának is (pl. felelős vállalatirányítási ajánlások).

13. Az új társasági törvény kidolgozásával párhuzamosan biztosítani kell a letelepedési szabadság alapelveinek teljeskörű (így az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatával is összhangban álló) érvényesülését. Ennek érdekében felül kell vizsgálni és szükség szerint módosítani

kell a külföldiek magyarországi befektetéseiről szóló 1988. évi XXIV. törvény rendelkezéseit is.

A külföldiek magyarországi befektetéseiről szóló 1988. évi XXIV. törvény (Beftv.) a nemzetközi gazdasági együttműködés fejlesztése, különösen a külföldi működő tőke gazdaságunkban való közvetlen megjelenésének elősegítése érdekében született. A törvény rendelkezéseinek jelentős része azóta hatályon kívül helyezésre került, utólag a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeiről és kereskedelmi képviselőiről szóló 1997. évi CXXXII. törvény, valamint a külföldiek magyarországi befektetéseiről szóló 1988. évi XXIV. törvény módosításáról szóló 2003. évi LIV. törvény rendelkezései által.

Tény, hogy a külföldiek által alapított vállalkozások ma már – minden megkülönböztetéstől mentesen – a Gt. hatálya alá tartoznak, a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeit, kereskedelmi képviselőit pedig az 1997. évi CXXXII. törvény szabályozza.

A Beftv. hatályban maradt néhány rendelkezése deklarálja a külföldiek tulajdonának védelmét (1. §), meghatározza a gazdasági célú letelepedés nélkül folytatható tevékenységeket (3. §), kimondja az EGT államok polgáira, és az ott székhellyel rendelkező vállalkozásokra nézve a határon átnyúló szolgáltatások nyújtásának szabadságát (3/A. §), és a külföldi részvétellel működő társaságok társaságalapítási szabadságát (4. §). A törvény rögzíti továbbá a cégbíróság törvényességi felügyeleti hatáskörét (5. §), és a kérdést szabályozó nemzetközi szerződés elsőbbségét a törvénnyel szemben (6. §). A törvény 37–41. §-ai a vámszabad területi társaságokra állapítanak meg néhány normát.

Az új társasági törvény kodifikációja során érdemes átgondolni, hogy a Beftv. jelenlegi formában történő fenntartása indokolt-e, vagy annak érdemi rendelkezései (3–3/A. §, 6. §, 37–41. §) beépíthetők-e más törvényekbe. Amennyiben a külföldiek magyarországi befektetéseire irányadó szabályozás önálló törvényben történő elhelyezésének fenntartása indokolt, akkor is időszerű lenne a Beftv. helyett új jogszabály alkotása.

Függetlenül a Beftv. sorsától, semmiképpen nem mellőzhető szövegének pontosítása, a letelepedési szabadság alapelveinek teljeskörű (így az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatával is összhangban álló) érvényesülése érdekében. A Bíróság többször megerősítette, hogy egy társaság, még ha jelenléte a másik tagállamban nem is tárgyiasul fióktelep vagy képviselő formájában, akkor is letelepedettnek minősül – a többi kritérium teljesülése esetén –, ha csupán egy irodát tart fenn, és alkalmazottai jogosultak tartós jelleggel a társaság nevében eljárni⁴. A Beftv. a letelepedés fogalmát ennél szűkebb értelemben használja: a törvény 2. §-ának c) pontja a letelepedést a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelep, kereskedelmi képviselő vagy önálló vállalkozás alapításával azonosítja.

⁴ C-23/93. sz. ügy, TV10; C-205/84. sz. ügy, Steymann [1988] EBH 6159.; Bizottság v. Németország [1986] EBH 3793.

14. A társasági szerződésre (alapszabályra), valamint a társaság létrejöttére irányadó általános anyagi jogi szabályok lényegileg változatlanok maradnak. A törvény továbbra sem szól az ún. szindikátusi szerződés (részvényesi megállapodás) megkötésének a lehetőségéről, arra továbbra is a Polgári Törvénykönyv szabályai alapján kerülhet sor.

A társasági szerződésre (alapszabályra), valamint a társaság létrejöttére irányadó általános anyagi jogi szabályok beváltak, azok lényeges megváltoztatása nem indokolt, és arra igény sem merült fel. Kisebbségi módosítások természetesen szükségesek, így a társasági szerződés semmisségének megállapításához vezető okok, mint anyagi jogi szabályok a Ctv. helyett az új társasági törvényben kerülnek elhelyezésre. Változik a tevékenységi kör meghatározására irányadó szabályozás is. Érdemes azt is megvizsgálni, hogy indokolt-e fenntartani azt az előírást, hogy pl. az első felügyelőbizottság vagy az első könyvvizsgáló adatait a társasági szerződésben (alapszabályban) fel kell tüntetni.

A jövőben az rt.-k létesítő okirata, függetlenül azok működési módjától, az „alapszabály” elnevezést kapják.

A szakmai egyeztetés során felmerült a szindikátusi szerződés törvényi nevesítésének igénye. A szindikátusi szerződés tárgya a társaság létrejötte és működése, és megkötésére a társaság alapítása előtt, illetve működése alatt egyaránt sor kerülhet. Tekintettel arra, hogy a magyar polgári jog a szerződések körében nem ismer típuskényszert, a szindikátusi megállapodás megkötésére a Ptk. 200. §-a alapján, a szerződéses szabadság elvének megfelelően kerül sor. A szerződés tehát innominát szerződés, amely – tartalmának számtalan variációjánál fogva – nehezen lenne modellezhető. Ennek ellenére a Ptk. rendelkezésein alapuló megállapodásról van szó, amelynek megszegése szerződésszegésnek minősül.

Mivel a szindikátusi szerződés és a társasági szerződés a társaság működése során egymás mellett létezik, továbbá, hogy a két szerződés esetén a szerződő felek személye nem feltétlenül azonos, a két megállapodás tartalmának ütközéséből problémák adódhatnak. Alapvető különbség a két megállapodás között, hogy a szindikátusi szerződésre a cégnyilvánosság követelménye nem terjed ki, így a felek számos olyan kérdést is rendezni tudnak, amelyek nyilvánosságra hozatala pl. sértené üzleti érdekeiket.

A választottbírói gyakorlat egyértelműnek tűnik abban a kérdésben, hogy a szindikátusi szerződés mint polgári jogi szerződés megszegése nem járhat társasági jogi jogkövetkezményekkel. Például egy együttszavazási megállapodás megsértése nem érinti a társasági legfőbb szerve határozatának érvényességét, annak pusztán polgári jogi következményei lehetnek. A szindikátusi szerződés jogszabályba (adott esetben a Gt.-be) ütközése esetén a Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése alkalmazandó.

A szindikátusi szerződés törvényi nevesítése esetén a megállapodás tartalmának, céljának egyfajta definiálására is szükség lenne. A részvényesi megállapodás azonban olyan sokféle funkcióval bírhat, annyiféle célra irányulhat,

hogy ez a törvényi meghatározást lehetetlenné teszi. A társasági szerződés és a szindikátusi szerződés megszegésének, illetve összeütközésének jogkövetkezményeit a gyakorlat kialakította, a jogszabályba ütköző megállapodás esetére a Ptk. 200. §-a iránymutatást ad.

A megállapodás törvényi nevesítése külön problémát jelentene a nyilvánosan működő részvénytársaságoknál, ahol valamennyi, a részvényesi joggyakorlásra (szavazati jogok korlátozására stb.) vonatkozó háttérmegállapodás nyilvánosságát a jövőben biztosítani kell, amely körülmény nehezen lenne összeegyeztethető a szindikátusi megállapodás „háttérszerződés” jellegével.

15. A törvény – eltérően a hatályos társasági törvényben foglaltaktól – főszabályként nem zárja ki, hogy az ún. egyszemélyes társaságok további egyszemélyes társaságot alapíthassanak, illetve részesedésszerzés útján egyszemélyes gazdasági társaság tulajdonosává váljanak. Az alapítást, illetve a részesedésszerzést megelőzően azonban az egyszemélyes társaság köteles erről hitelezőit értesíteni és az egyet nem értő hitelezőknek biztosítékot adni. A hatályos szabályokkal egyezően, költségvetési szerv által alapított egyszemélyes társaság a jövőben sem alapíthat gazdasági társaságot, illetve abban nem szerezhethet részesedést.

Az egyszemélyes korlátolt felelősségű társaságokról szóló 89/667/EGK irányelv (12. társasági jogi irányelv) képezi az egyszemélyes társaságokra irányadó hazai szabályok alapját. A Gt. az irányelvi rendelkezések hatályát a részvénytársaságra is kiterjesztette, bár erre jogharmonizációs kötelezettség nem áll fenn.

Az irányelv – többek között – előírja a tulajdonosi döntés (utasítás) írásba foglalását (dokumentálását) [4. cikk (2) bek.], valamint az egyszemélyes társaság és az egyedüli tag (részvényes) közötti szerződés írásba foglalásának (jegyzőkönyvezésének) kötelezettségét, a rutinszerű szerződések kivételével (5. cikk). Ezen felül a tagállamoknak módjukban áll speciális szankciókat előírni arra az esetre, ha egy természetes személy több társaság egyedüli tagja, vagy ha egy egyszemélyes társaság egyedüli tagja egy másik társaságnak [2. cikk (2) bek.]. Ugyanakkor, ezek a sajátos rendelkezések egyrészt nem teremtenek jogalkotási kötelezettséget, másrészt, még ha a tagállam él is az irányelvi felhatalmazással, nem feltétlenül jelenti a Gt.-ben szabályozott továbbtársulási tilalom kimondását [Gt. 4. § (4) bek.]. Világos tehát, hogy nincs olyan irányelvi követelmény, amely a továbbtársulás tilalmának előírását megkövetelné a tagállami jogalkotótól.

A gyakorlat részéről ugyanakkor egyöntetű igény van a hatályos rendelkezés [Gt. 4. § (4) bek.] eltörlésére, hiszen akadályát képezi annak, hogy – különösen – a nagyobb, többféle tevékenységet folytató vállalatok működésük különböző területeit gazdaságilag, funkcionálisan elkülönítsék. Ráadásul a továbbtársulási tilalom – jellemzően –

nem jelent valóságos hitelezővédelmet, mivel könnyen megkerülhető.

Az új társasági törvény tehát – főszabályként – nem zárja majd ki, hogy egyszemélyes társaságok további egyszemélyes társaságot alapítsanak, illetve részesedésszerzés útján egyszemélyes gazdasági társaság tulajdonosává váljanak, azonban azt előírja, hogy az alapítást, illetve a részesedésszerzést megelőzően a társaság köteles hitelezői felhívást közzétenni, és az egyet nem értő hitelezők számára biztosítékot adni. A törvény tehát egy merev és csak látszólagos védelmet nyújtó szabály helyett valós hitelezővédelmi eszközt teremt.

Természetesen a jövőben is mód és szükség lesz arra, hogy különös szintű törvények speciális korlátozásokat írjanak elő [pl. a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló 1989. évi XXXIII. törvény 6. §-ának (3) bek., Áht. 95. §-ának (5) bek.].

16. A törvény általános részében kerül kimondásra, hogy a tagok (részvényesek) nem pénzbeli vagyoni hozzájárulása a gazdasági társaság vagyonába kerül abban az esetben is, ha a Ptk. rendelkezései alapján egyébként az apport nem minősülne a tulajdon tárgyának.

A törvény általános részében, valamennyi társasági típusra nézve egyértelművé kell tenni, hogy apport jogcímen tulajdonjog tárgya lehet olyan vagyoni értékű jog (követelés) is, amely nem felel meg a Ptk. 94. §-ában felállított követelménynek. A 1997. évi Gt. kidolgozása során kodifikációs hiba történt, a törvény általános és különös részi szabályainak az egybevetése tévesen azt sugallja, hogy a kft. és az rt. vonatkozásában (minthogy a Gt. e társaságok tekintetében kifejezetten nevesíti a vagyoni értékű jognak a társaság javára történő átruházása lehetőségét) mód van a Ptk. 94. §-a szerinti korlát meghaladására, de a kkt. és a bt. esetében (amely formákra csak a Gt. 12. §-ának általános előírásait kell alkalmazni) nincs. Ezt a hibát indokolt kiküszöbölni.

Az új törvény a kkt. és a bt. esetében nem szabna tartalmi korlátot az apport tárgyára nézve: a dolog, jog „vagyoni értékkel rendelkezése” vagy annak hiánya a tagok döntésén múlik. A kft.-nél átvehető a 2003. évi Gt. módosításnak a részvénytársaságra bevezetett vívmányai, de azok meg is haladhatók, figyelemmel arra, hogy a kft. tekintetében a hazai jogalkotót (eltérően az rt.-re irányadó lehetőségekől) nem kötik a 2. társasági jogi irányelv korlátozó rendelkezései (33. tézispont). Az rt.-nél a 2. társasági jogi irányelv a jogalkotó mozgásterét behatárolja: mindaddig amíg a közösségi jog nem változik, vagy a zrt. ki nem kerül az irányelv hatálya alól (39. tézispont) csak kisebb korrekciókra van mód (apport rendelkezésre bocsátásának időpontja, pénz-apport kötelező aránya stb.).

Az új társasági törvényben tehát az apport szabályokat nem kell feltétlenül egységesíteni, az indokolt különbségek fennmaradhatnak, figyelembe véve a hazai jogalkotó eltérő lehetőségét az egyes társasági formák sajátosságait

illetően. Ehhez képest az általános részben csak az alapvető, közös szabályok kerülnek rögzítésre, az ún. típusfüggő rendelkezések a különös részben kerülnek elhelyezésre.

17. A törvény továbbra is a társaság tulajdonosait jogosítja fel a gazdasági társaság működése során meghatározó jelentőségű döntések meghozatalára. A taggyűlés, a közgyűlés a társaság legfőbb szerve marad, a törvény meghatározza a kizárólagos hatáskörükbe tartozó ügyeket. A törvényben meghatározott tételes felsorolást a tagok (részvényesek) a létesítő okiratban bővíthetik, tilos marad azonban a társaság más szervei hatáskörének egyszerű szótöbbséggel történő elvonása.

A gazdasági társaságok életében alapvető döntések meghozatalára – hacsak a törvény kivételes jelleggel másként nem rendelkezik – a tulajdonosok (tagok, részvényesek) jogosultak. Ennek a tételnek a megerősítése különösen fontos, ha pl. a német együttdöntési modellre gondolunk, ahol a törvény a közgyűlés, az igazgatóság és a felügyelőbizottság hatásköreit egyfajta „kölsönös védelemben” részesíti, korlátozva a tulajdonosok hatáskörbővítő szándékát. (Az 1965. évi német részvénytársasági törvény alapján a közgyűlés hatáskörének bővítése távolról sem akadálymentes, az igazgatóság és a felügyelőbizottság egyaránt elvonhatatlan jogosítványokkal rendelkezik).

Az új társasági törvény – egyezően az 1988. évi és az 1997. évi Gt.-vel – egyértelmű hierarchikus rendet állít fel, eszerint a taggyűlés (közgyűlés) „legfőbb szervként” való nevesítése nem stiláris kérdés: a törvény csak kivételesen ír elő olyan hatásköri szabályokat, ahol a társasági szerződést (alapszabályt) elfogadó tulajdonosok jogköre érdemi korlátozást szenved. Ezt a felfogást az új törvény erősíteni kívánja azáltal, hogy a felügyelőbizottság létrehozását – főszabályként – fakultatívvá teszi, és e kérdésben csak akkor korlátozza a tulajdonosok döntési autonómiáját, ha a közérdek, a befektető-, a kisebbségvédelem vagy a munkavállalók érdekeinek védelme ezt indokoltá teszi.

Jól példázza a hazai társasági jogi-tőkepiaci szabályozás és az ún. német modell között különbséget a vállalatfelvásárlással összefüggésben elfoglalt törvényhozói álláspont közötti különbség. A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (Tpt.) – összhangban a Gt.-nek a közgyűlés legfőbb szervként definiált státuszára – megtiltja, hogy a részvénytársaság menedzsmentje függetlenítse magát a tulajdonosok akaratától és közgyűlési felhatalmazás nélkül is határozhasson a vételi ajánlat akadályozásáról. [Tpt. 73. § (2) bek.] Ezzel szemben a 2002-ben hatályba lépett német vállalatfelvásárlási törvény az osztott hatáskör elvét alkalmazva okszerűen jutott arra a szabályozási következtetésre, hogy a felvásárlási ajánlat által érintett részvénytársaság ügyvezetése a társaság érdekeit a tulajdonosok-részvényesek akaratára ellenében is érvényesítheti. Az új társasági törvényben és a Tpt.-ben ugyanakkor a tulajdonosi autonómia törvényi korlátját csak a feltétlenül szükséges hitelezői és kisebbségvédelmi szempontokkal

indokolható esetekre kell visszaszorítani. Kerülni kell az olyan szabályozási megoldásokat, amelyek a tulajdonosi kockázatot nem vállaló menedzsment érdekérvényesítő képességét a részvényesi akarat elé helyezi.

A törvény – az elismert vállalatcsoportra vonatkozó szabályozás nem elhanyagolható fontosságú kivételével – lényegében a hatályos szabályozással egyezően oldaná meg a taggyűlés (közgyűlés) legfőbb szervei státuszából következő jogosítványok gyakorlására és a hatáskör elvonás módjára vonatkozó rendelkezések viszonyát. Eszerint a tulajdonos-tagok (részvényesek) a taggyűlés (közgyűlés) hatáskörét kizárólag a társaság létesítő okiratának előzetes módosításával (minősített többséggel) bővíthetik, nincs lehetőség arra, hogy a taggyűlés (közgyűlés) egyszerű többséggel meghozott határozata mintegy közvetlenül (a társasági szerződés, illetve alapszabály módosítása nélkül) megváltoztassa a gazdasági társaság belső működési rendjét. [Gt. 22. § (4) bek.] Hasonlóképpen jogellenes marad, ha a többségi vagy meghatározó befolyással rendelkező tag (részvényes) ügyvezetése az ellenőrzött társaság vezető tisztségviselőit utasítja, vagy elvonja a tisztségviselők hatáskörébe tartozó döntési jogokat. Kivételt képez az egyszemélyes gazdasági társaság esete, ahol életszerűtlen lenne, ha az egyedüli tag (részvényes) mozgásterét a törvény az utasításadás, hatáskör elvonás tekintetében korlátozná. [Gt. 22. § (5) bek.] A kivétel kivételének számításra a köztulajdon működtető társaságok, mivel ebben a körben a jövőben is az általánostól eltérő, a vezető tisztségviselők felelősségét erősíteni kívánó rendelkezések maradnak hatályban [pl. Áht. 95/A. § (6) bek.].

A hatáskör elvonás és az utasítási jog általános szabályozásához képest jelentős eltérést jelent majd az új törvény egyik fontos újítása: az elismert vállalatcsoport szabályozás. Az elismert vállalatcsoport szabályozás esetében a jogalkotó célja épp az, hogy megfelelő garanciális szabályok (amelyek a törvényben elsősorban eljárási jogi jellegűek lesznek és az uralmi szerződés korrekt elfogadásának szabályait határozzák meg) mellett mód nyíljon az általános részben kimondott törvényi korlátoktól való eltérésre (47. tézispont).

18. A törvény alapján a vezető tisztségviselők hatásköre a társaság ügyvezetéséről való gondoskodás, a menedzsment a feladatát a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége követelményét figyelembe véve látja el.

19. A vezető tisztségviselők felelősségére irányadó társasági jogi szabályokat bővíteni kell. Összhangban a megújuló fizetésképtelenségi törvénnyel, szabályozni kell a vezető tisztségviselő – hitelezőkkel szemben fennálló – személyes felelősségét a jogellenes továbbműködés esetére (wrongful trading). A törvényben ugyanakkor – német mintára – bevezetésre kerül a taggyűlés, illetve közgyűlés által évente megadható ún. felmentvény jogintézménye.

A társaság fizetésképtelenségének megállapításához fűződő, a vezető tisztségviselőre vonatkozó objektív jogkövetkezményt (diszkvalifikációt) vétkességi alapú szabályozás váltja fel.

A Gt. alkalmazása szempontjából meghatározó, hogy a törvény általános része egyértelmű (a bírói gyakorlat számára is kellő eligazítást adó) szabályozást adjon a vezető tisztségviselőkkel szembeni jogi elvárásról. A zsinórmérték a „gazdasági társaság érdekei elsődlegességének” tételéhez igazodik egyezően a Gt. hatályos 29. § (1) bekezdésében írottakkal. Eszerint a menedzsment munkájának megítélésekor az általa vezetett jogképes vagy önálló jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság üzleti – vállalkozói identitásának törvényi elismeréséből kell kiindulni, nem pedig pl. a többségi szavazati jogokkal rendelkező tagok (részvényesek) érdekeiből. (Természetesen optimális esetben ezek az érdekek egybe esnek.) A törvényi elvárással összhangban a Gt. kizárja, hogy a vezető tisztségviselőket valamely tag (részvényes) közvetlenül utasíthassa, illetve a menedzsment hatásköre – létesítő okirat módosítása nélkül – elvonásra kerülhessen.

A vezető tisztségviselőkkel szembeni törvényi elvárás nem változik mintegy automatikusan akkor sem, ha az érintett társaság valamely más cég, illetve személy meghatározó befolyása alá kerül. Az ellenőrzött társaság vezető tisztségviselői nem rendelkezhetnek alá vállalkozásuk érdekeit az uralkodó tag üzleti szempontjainak. Kivételt képez az új törvényben bevezetni javasolt elismert vállalatcsoport esete (47. tézispont).

A vezető tisztségviselők felelősségére vonatkozó szabályok a Gt. hatályos rendelkezéseire építenek, azt fejlesztik tovább. Változatlan marad a törvény 29. § (1) bekezdése szerinti előírás, amely szerint a társasággal szembeni kártérítési felelősség a polgári jog általános szabályaihoz igazodik (hangsúlyozandó, hogy a vezető tisztségviselők főszabályként csak a társasággal szemben állnak helyt). Kivételt képez, ha a társaság megszűnésére kerül sor, ezzel összefüggésben az új fizetésképtelenségi törvény megteremt majd a harmadik személyek (hitelezők) fellépésének lehetőségét is a vezető tisztségviselőkkel szemben (wrongful trading). Abban az esetben, ha a törvény a kft. tekintetében bevezeti a fizetőképességi teszt alkalmazását, ez szintén szükségessé teszi a vezető tisztségviselőkkel szembeni szankciók újragondolását (33. tézispont).

Az ún. felmentvény jogintézményéről az éves taggyűlés (közgyűlés) keretében határoznának a társaság tagjai (részvényesei). Ennek során a tulajdonosok egyszerű többséggel meghozott határozata arról dönt, hogy a vezető tisztségviselők előző évi munkáját a törvényi, alapszabályi elvárásokhoz képest megfelelőnek tartják-e. Igenlő válasz esetén – főszabály szerint – a társaság utóbb nem vonhatja felelősségre az ügyvezetést arra hivatkozással, hogy a társaság érdekeivel össze nem egyeztethető módon járt el. Az ügyvezetés rosszhiszemű eljárása esetére kivételt kell tenni. A gazdasági társaság legfőbb szerve által megadott felmentvényrel szemben a kisebbségi helyzetben lévő tagok

(részvényesek) jogorvoslattal élhetnek, amely sajátos, gyorsított eljárásban kerül elbírálásra. Ha a legfőbb szerv határozata elutasítja a felmentvény megadását, úgy az olyan bizalmi szavazásként értékelhető, amely a tisztségviselő lemondását vagy visszahívását vonhatja maga után. A felmentvény megadása természetesen nem zárja ki azt, hogy harmadik személyek a rájuk vonatkozó szabályok szerint utóbb fellépjenek a társaság, illetve annak ügyvezetésével szemben. Ugyancsak nem érinti a felmentvény a büntetőjogi jogkövetkezmények alkalmazását, ha az egyébként szükségessé válik.

A Gt. 23. §-ának (3) bekezdése szerint a társaság fizetésképtelenségének jogerős megállapítását (a felszámolás elrendelését) követő három évig nem lehet más gazdasági társaság vezető tisztségviselője az, aki a felszámolást elrendelő jogerős végzés meghozatalának napját megelőző két évben legalább egy évig a felszámolásra került társaságnál vezető tisztségviselő volt, kivéve, ha a vezető tisztségviselői megbízatására kifejezetten a felszámolás elkerülése érdekében került sor. Ez a vezető tisztségviselőre vonatkozó jogkövetkezményeket objektív módon meghatározó szabály helyett e jogkövetkezmények alkalmazására a jövőben vétkességi alapon kerülhet majd sor. Könnyen belátható, hogy objektív szankció kilátásba helyezése nem motiválja a csődközeli helyzetbe került társaság vezető tisztségviselőjét a felelős eljárásra, azonban kiemelő, hogy a Gt. 29. § (1) bekezdése alapján a vezető tisztségviselőt – vétkességi felelősség esetén is – fokozott felelősség terheli.

20. Az új törvény alapján a társaság tagjai (részvényesei) maguk dönthetnek arról, hogy a választott vezető tisztségviselő hány társaságnál tölthet be hasonló posztot, a törvény ezt számszerűen nem korlátozza, hanem általános követelményként írja elő, hogy a tisztségviselőnek biztosítania kell a feladata megfelelő ellátásához szükséges időt. A nyilvánosan működő részvénytársaságra sajátos szabályok megállapítására kerülhet sor.

A Gt. 22. §-a szerint egy személy vezető tisztségviselővé legfeljebb három gazdasági társaságnál választható. Az egy személy által ellátható vezető tisztségek számának valódi jelentősége, hogy a menedzsment (tagjai) kellő időt tudjanak fordítani ügyvezetői feladataik ellátására. Ennek megítélése azonban nem a törvényre, hanem a társaságok tulajdonosaira tartozik.

A gazdasági forgalom szempontjából valódi jelentősége az átlátható működésnek van, vagyis annak, hogy a döntést hozó tagok, részvényesek tisztában legyenek azzal, hogy a jelölt hol tölt be vezető posztokat (lásd az nyrt.-re irányadó speciális szabályokat), továbbá, hogy a gazdasági partnerek megismerhessék, hogy az adott társaság vezető tisztségviselői, felügyelőbizottsági tagjai milyen egyéb (adott esetben üzleti döntéseiket befolyásoló) érdekeltségekkel rendelkeznek.

Éppen ezért, a törvényben nem indokolt az egy személy által betölthető vezető tisztségviselői posztok számszerű korlátozása, az ügyvezetők függetlenségét pedig a jövőben is összeférhetetlenségi szabályok biztosítanák.

Érdemes megjegyezni, hogy az Európai Bizottság ajánlás-tervezetet készített a tőzsdei részvénytársaságok igazgatósági tagjainak felelősségéről. E tervezet szintén arra az álláspontra helyezkedik, hogy a jogszabályban előírt tételes korlátozás nem alkalmas a kívánt cél elérésére. Megfontolandó ugyanakkor, hogy a felelős vállalatirányításról szóló ajánlásban a tőzsdei cégek tekintetében sajátos szabályok kerüljenek kimondásra azzal, hogy ha az adott társaság eltér az ajánlott rendelkezéstől, köteles annak indokát nyilvánosságra hozni (40. és 45. tézispont).

Természetesen a jövőben is mód lesz arra, hogy a jogalkotó a köztulajdont működtető cégekre vonatkozóan – külön törvényben (pl. Áht., Ötv.) – speciális rendelkezéseket írjon elő, így akár számszerűen korlátozza az egy személy által betölthető tisztségeket.

21. Az új társasági törvény alapján a vezető tisztségviselői jogviszony olyan sui generis társasági jogi jogviszonynak minősül, amelyre a társasági törvény eltérő rendelkezése hiányában – a tagok (részvényesek) társasági szerződésbe, illetve alapszabályba foglalt döntése alapján – a Polgári Törvénykönyv megbízásra vagy a Munka Törvénykönyve (MT) munkaszerződésre irányadó szabályait kell alkalmazni. A Ptk. és az MT ún. szubszidiárius jellegű alkalmazásából következően nem alkalmazható a Ptk. vagy az MT azon rendelkezése, amely a társasági törvény valamely eltérést nem engedő előírásával összeegyeztethetetlen lenne. Az új társasági törvény rögzítené továbbá, hogy semmis a társaság és a vezető tisztségviselők közötti, a jogviszony megszűnése esetére irányadó olyan megállapodás, amely a legfőbb szerv kizárólagos hatáskörébe tartozó jogkör gyakorlását ellehetetlenítené vagy azt aránytalanul nehezé tenné.

Az új társasági törvény alapján a vezető tisztségviselők (és ebből következően a felügyelő bizottság tagjai) jogviszonya olyan sajátos, társasági jogi jogviszonynak minősül, amelyre mindenekelőtt magának a Gt.-nek a rendelkezései lesznek irányadóak. A jogviszony tartalmát elsődlegesen meghatározó társasági jogi normák mellett azonban kiegészítő-kiegészítő jelleggel a Ptk. megbízásra vagy az MT munkaszerződésre irányadó rendelkezéseit lehet majd alkalmazni. Arra vonatkozóan, hogy szubszidiárius jelleggel a Ptk. vagy az MT szabályai legyenek-e irányadóak, a tulajdonos-tagok (részvényesek) a társasági szerződésben (alapszabályban) határozhatnának. A Ptk., illetőleg az MT kiegészítő jellegű alkalmazásának lehetőségéből értelemszerűen következik, hogy a vezető tisztségviselő jogviszonya a jövőben nem minősíthető majd munkaviszonynak vagy megbízási jogviszonynak, hanem azt olyan sajátos, társasági jogi jogviszonynak kell tekintetni, amelyre a Gt. által

nem szabályozott kérdésekben a Ptk. és az MT előírásai lesznek irányadóak. Ez egyben azt is jelenti, hogy a két kódex azon szabályai nem juthatnak „szerephez”, amelyek a Gt. valamely kógens előírásával ellentétesek. Így pl. a Gt. 22. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés [„A vezető tisztségviselő e minőségében a gazdasági társaság tagjai (részvényesei), illetve munkáltatója által nem utasítható.”] kizárja, hogy a vezető tisztségviselő az MT-nek a munkáltatói utasítások kötelező figyelembevételét megkövetelő szabályát alkalmazza.

Indokolt továbbá törvényi szinten is rögzíteni, hogy a vezető tisztségviselővel megkötésre kerülő szerződés nem tartalmazhat olyan rendelkezést, amely utóbb a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozó jogosítványok gyakorlását illuzórikussá vagy aránytalanul nehézvé tenné. Ezért semmisen nem minősülne a társaság és a vezető tisztségviselő közötti olyan megállapodás (szerződéses kikötés), amely az angolszász jog szóhasználata szerint egyfajta „mérgező pirulaként” (poison pill) a társaságot „büntetné” a tulajdonosi jogok érvényesítése esetén (például aránytalan mértékű juttatást helyezve kilátásba arra az esetre, ha a tulajdonos-tagok (részvényesek) élnek a törvény által biztosított lehetőséggel, és bizalomvesztésre hivatkozva vagy eleve indokolás nélkül visszahívják posztjáról a vezető tisztségviselőt. Megjegyzendő, hogy a vezető tisztségviselőt az MT 88. § (2) bekezdés alapján megillető munkabér nem minősülne aránytalan összegű követelésnek, nem volna ugyanakkor mód arra, hogy olyan megállapodás jöjjön létre, amely akár a megbízási szerződés szabályainak alkalmazásával alkalmas lenne arra, hogy pl. egy részvénytársaság esetében az ún. külső, piaci kontroll érvényesülését (a társaság felvásárlása következményei alkalmazásának ellehetetlenítésével) megnehezítse.

A koncepció szerinti változás nem érintené azt a törvényes lehetőséget, hogy a vezető tisztségviselő ugyanazon társaságnál vezető munkavállalóként is foglalkoztatásra kerüljön (lásd pl. a részvénytársaságnál az elnök-vezérigazgatói pozíciót). A koncepció ugyanakkor figyelembe veszi azt a körülményt, hogy a személyegyesítő jellegű kisvállalkozásoknál (pl. egy kft.-nél) gyakran igen nehézkes lenne szétválasztani a vezető tisztségviselői feladatokat a vezető munkavállalóként ellátott munkakörtől. Abban az esetben, ha a törvényhozó kategorikusan megtiltaná az MT szabályai kiegészítő jelleggel történő alkalmazását, a törvény mintegy arra ösztönözné ezeket a társaságokat, hogy meglehetősen életidegen módon akkor is egyfajta kettős jogviszonyt (pl. munkaviszony keretében betöltött cégvezetői jogviszonyt és a megbízási szerződés szabályainak alkalmazásával együtt járó vezető tisztségviselői jogviszonyt) létesítsenek, ahol erre voltaképpen semmi szükség nincs.

22. A társaság szervezeti képviselőjére, a cégjegyzésre irányadó szabályok az új törvényben lényegileg nem vál-

toznak, viszont a cégvezető jogkörére vonatkozó szabályokat pontosítani kell. Ha a betéti társaságnak átmenetileg nincs beltagja, akkor a kültagnak a törvény képviselői jogot biztosít.

A társaság képviselőjére irányadó normák megváltoztatása nem indokolt, arra igény sem merült fel. A cégvezető képviselői jogkörének, cégjegyzési jogának tartalmára vonatkozó szabályokat pontosítani kell.

A Gt. 102. §-ának rendelkezése alapján a bt. kültagja – főszabály szerint – a társaság képviselőjére nem jogosult. A 104. § (1) bekezdése azonban módot ad arra, hogy a beltag kiválása esetén a társaság még három hónapig tovább működjön. Tekintettel azonban a kültag képviselői joga törvényi kizárására, ebben az időszakban a társaság képviselője nem biztosított. Ezen visszas helyzet megszüntetése érdekében az új törvény a kültagnak átmeneti képviselői jogot kíván biztosítani. Ezzel kapcsolatban – az átmeneti időszakra nézve – át kell gondolni a kültag felelősségének szabályozását is.

23. A felügyelőbizottság elsődleges feladata a tagok (részvényesek) jogos érdekeinek védelme, és ennek keretében az ügyvezetés munkájának az ellenőrzése. Ebből következően – főszabályként – a felügyelőbizottság létrehozásáról a tulajdonosoknak kell döntenüik. Törvény azonban sajátos közérdekvédelmi és kisebbségvédelmi funkcióval is felruházhatja a felügyelőbizottságot, és ennek érvényesítése érdekében korlátozhatja a tulajdonosok döntési autonómiáját. Erre figyelemmel a zártkörűen működő részvénytársaság és a korlátolt felelősségű társaság akkor lesz köteles felügyelőbizottság létrehozására, ha a köztulajdon működtetéséből, vagy a társaság céljából, tevékenységéből származó fokozott kockázat ezt – a közérdek védelmében – indokolja; ha a dolgozói részvételt – törvény rendelkezése alapján – biztosítani kell; illetve kisebbségvédelmi okból, ha a szavazatok 5 százalékával rendelkező tagok (részvényesek) ezt kérik. Kötelező lesz – a közérdek- és befektetővédelem egyik eszközeként – felügyelőbizottság létrehozása a nyilvánosan működő részvénytársaságban, kivéve, ha az board-rendszerű irányítással működik.

A Gt. a gazdasági társaságok működésének ellenőrzése címszó alatt szól a felügyelőbizottságról. A felügyelőbizottság elsősorban a tulajdonosok megbízásából és érdekében jár el, e célból ellenőrzi a társaság irányítását. Tevékenységéért a tagoknak (részvényeseknek) tartozik felelősséggel. Éppen ezért indokolt, hogy a testület létesítéséről – ha ahhoz különleges érdek nem fűződik – a tagok (részvényesek) dönthessenek.

A Gt. 31. §-ának (2) bekezdése kötelezővé teszi a felügyelőbizottság létrehozását részvénytársaság esetében, korlátolt felelősségű társaság esetében, ha a társaság törzstőkéje ötvenmillió forintnál nagyobb összegű, bármely gazdasági társaság esetében, ha a társaság teljes munka-

időben foglalkoztatott munkavállalóinak létszáma éves átlagban a kétszáz főt meghaladja.

Tény, hogy a felügyelőbizottság létrehozásának kötelezettsége önmagában a társasági típus alapján nem indokolható. Így pl. a zrt. és a kft. tulajdonosainak döntési szabadsága közötti különbséget semmiképpen nem támasztja alá, hogy a zrt.-ben a tagsági jogokat értékpapír, míg a kft. esetében – az értékpapírként meg nem jelenő – üzletrész testesíti meg, hiszen mindkét társasági forma erős személyegyesítő jelleget hordoz. Az adott esetben csak papíron létező „nominál”, illetve jegyzett tőke nagysága sem olyan tényező, amely indokolná a felügyelőbizottság létrehozásának kötelező előírását, erről a tulajdonosoknak kell döntenie.

Szükséges már most jelezni, hogy a felügyelőbizottság létrehozásához képest egészen más kérdéseket vet fel a könyvvizsgáló választása, hiszen az más, törvényességi szempontok alapján végez ellenőrzést, amelyhez a gazdasági forgalom biztonsága, a jogszerűség érdekei fűződnek. (25–27. tézispontok)

Figyelemmel arra is, hogy a közigazgatási egyeztetés során erősen megoszlottak a vélemények a felügyelőbizottság létrehozásának kötelező eseteit illetően, a tézis taxatív meghatározza azon eseteket, amikor a tulajdonosi autonómia korlátozásához valamilyen fontos érdek (pl. kisebbségvédelem) fűződik. Természetesen a felsorolás nem jelenti azt, hogy annak valamennyi eleméről a társasági törvény rendelkezne. A védett érdekek biztosítása gyakran az ágazati törvények kompetenciájába tartozik.

A koncepció a jövőben csak akkor kívánja kötelezővé tenni a felügyelőbizottság létrehozását (függetlenül a társaság tagjainak, illetve részvényeseinek akaratától), ha a felügyelőbizottságnak az adott esetben speciális többlet-funkciója is van. Ilyen sajátos helyzet áll fenn a köztulajdont működtető társaságoknál (pl. Áht.), ahol a közpénzek felhasználásának célszerűségéhez, átláthatóságához fűződő érdek indokolja, hogy a (többségi) tulajdonos állam egyedi döntésétől függetlenül, minden esetben kötelező legyen felügyelőbizottság létrehozása. Ilyen különös szintű szabályokat indokolt fenntartani egyes meghatározott tevékenységet folytató, illetve célra alapított társaságoknál is (pl. MTI Rt., MTV Rt.), és minden olyan (dualista rendszerben működő) társaságnál, amelynek a céljához, tevékenységéhez kapcsolódó fokozott kockázat – a közérdek, a hitelezők, illetve a befektetők védelme érdekében ezt indokolja (pl. pénzügyi vállalkozás, hitelintézet).

A felügyelőbizottság létrehozásának kötelező eseteként rögzíti majd a törvény azt a szituációt, ha a kft. vagy a zrt. együttesen legalább 5 százalékos részesedéssel rendelkező tagjai (részvényesei) ezt kezdeményezik. Ebben az esetben az új törvény – a kisebbségvédelem érdekében – azt is lehetővé fogja tenni, hogy az ilyen kezdeményezéssel élő tagok (részvényesek) a felügyelőbizottságban az általuk választott személy részvételére is igényt tarthassanak.

A felügyelőbizottság kötelező létrehozását indokolhatja a munkavállalói részvétel biztosítása is. Ezzel részletesebben a 24. tézispont foglalkozik.

Speciális szabályok irányadók a nyilvánosan működő részvénytársaságra is, ahol a befektető- és kisebbségvédelemhez, valamint a gazdasági forgalom biztonságához fűződő érdek különleges garanciákat igényel a társaság iránításának ellenőrzése során. (40. tézispont)

24. A felügyelőbizottságban a dolgozói részvétel biztosítása – ha a társaság ügyvezetése és a munkavállalói képviselők másként meg nem állapodnak – kötelező lesz, amennyiben a társaság teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalóinak létszáma éves átlagban a kétszázötven főt meghaladja. A részvénytársaságnak lehetősége lesz olyan dolgozói részvény kibocsátására, amelyhez participációs jog kapcsolódik.

A hatályos Gt. – német mintára – ismeri a felügyelőbizottságban a dolgozói participáció intézményét. A 36. § szerint, ha a társaság teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalóinak létszáma éves átlagban a kétszáz főt meghaladja, kötelező felügyelőbizottság létrehozása és abban a munkavállalói részvétel biztosítása.⁵

A koncepció korábbi verziója két változatban tartalmazta a tézist. Az egyik – a tulajdonosok döntési autonómiájának bővítése érdekében – felügyelőbizottságban a dolgozói részvétel biztosítását a tagok (részvényesek) elhatározására bízta volna, a másik változat viszont fenntartotta volna a hatályos szabályozást. Mivel a közigazgatási egyeztetés során beérkezett vélemények erősen megoszlottak, ezért a koncepció nem tesz javaslatot a dolgozói részvétel megszüntetésére, pusztán lehetőséget biztosít a társaság ügyvezetése és a munkavállalók számára a törvény rendelkezésétől eltérő megállapodásra.

A szabályozási koncepció a közösségi jog kollektív munkajogi szabályozásának logikáját követi annyiban, hogy a törvény megállapít egy minimum-szintet a munkavállalók érdekeinek védelmében. Ennek keretében előírja, hogy ha a társaság teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalóinak létszáma éves átlagban a kétszázötven főt meghaladja, úgy – az ügyvezetés és a munkavállalók eltérő megállapodásának hiányában – felügyelőbizottságot kell létrehozni, és abban a dolgozói részvételt biztosítani kell. (Szükséges jelezni, hogy a törvény természetesen 250 fő munkavállalói létszám alatt sem kívánja megtiltani a munkavállalói küldöttek delegálását.)

⁵ A KSH 2004. október 29-i gyorstájékoztatója szerint az ez év szeptemberében működő 368 973 gazdasági társaság közül 116 107 társaságnak nincs alkalmazottja vagy azok száma nem ismert, 222 836 társaságnak 1–9 fő alkalmazottja, 15 458 társaságnak 10–19 fő alkalmazottja, 8920 társaságnak 20–49 fő alkalmazottja, 4537 társaságnak 50–249 fő alkalmazottja, 515 társaságnak 250–499 fő alkalmazottja, 413 társaságnak pedig 500 fő feletti számú alkalmazottja van.

Ugyanakkor az új törvény nem zárja el sem a társaság ügyvezetését, sem a munkavállalókat attól a lehetőségtől, hogy a törvényben írtaknál kedvezőbb, vagy attól – legalábbis – eltérő tartalmú megállapodásra jussanak. Éppen ezért megnyitja az utat a felek számára, hogy egymással tárgyalásokat folytassanak és a felügyelőbizottsági részvétel helyett vagy mellett a munkavállalói jogok és érdekek más úton történő érvényesítéséről állapodjanak meg. Így például az eltérő megállapodás szólhat az Mt.-ben szereplőnél a munkavállalók számára kedvezőbb konzultációs jogok biztosításáról vagy a munkavállalói részvételnek egy külön testület létrehozása útján történő érvényesítéséről.

További lehetőség, hogy a dolgozói részvényre vonatkozó jövőbeli szabályok módot adnak arra is, hogy ez a részvényfajta részvételi jogot is megtestesítsen. (A kft. tekintetében a dolgozói üzletrész fogalma ugyan megszűnik, de nem lesz akadálya annak, hogy a társasági szerződés a munkavállalók számára részvételi jogot biztosítson).

A fent írtak célja tehát, hogy a társaság és a munkavállalók tárgyalásai, a felek közötti aktív konzultáció határozza meg a munkavállalók részvételét a társaság irányításában, illetve ellenőrzésében. Megállapodás hiányában azonban a törvény tartalmaz majd egy garanciális szabályt, amely megakadályozza, hogy a kollektív munkavállalói jogok – ilyen tartalmú megállapodás hiányában – csökkenjenek.

Érdemes jelezni, hogy a 2002/14/EK irányelv végrehajtása kapcsán sor kerül a Munka Törvénykönyvében a munkavállalókat megillető tájékoztatási és konzultációs jogok erősítésére. Az irányelv – már folyamatban lévő – átültetése során aktív együttműködési, konzultációs kötelezettséget kell előírni a társaságok ügyvezetése számára a munkavállalókat jelentős mértékben érintő kérdésekben.

A Munka Törvénykönyvének hatályos szabályozása mereven elválasztja egymástól azon kérdéseket, amelyekben a munkáltatót tájékoztatási kötelezettség terheli, és azokat, amelyeket a munkavállalói képviselőkkel véleményeztetnie kell. (Mt. 65. §) A 2002/14/EK irányelv azonban ezzel szemben számos kérdésben összekapcsolja ezt a két jogosítványt, és konkrét, a munkáltató számára előírt kötelezettségekkel biztosítja, hogy a konzultáció ne maradjon pusztán formalitás. (4. cikk) Ezzel szemben a Munka Törvénykönyvének véleményezési jogra vonatkozó hatályos szabályozása 15 napos határidőt biztosít a munkavállalói képviselők számára a munkáltatói intézkedéssel kapcsolatos véleményük kifejtésére, amelynek elmulasztását jogvesztéssel szankcionálja. (Mt. 66. §)

A 2002/14/EK irányelv átültetése jelentős mértékben erősíteni fogja a munkavállalói képviselők jogosítványait, így az új társasági törvény által szabályozott kérdésekben is időszerűnek tűnik a felek közötti konzultáció lehetőségének megnyitása.

25. A társasági törvényben szűkíteni kell a könyvvizsgálókra vonatkozó szabályok körét, az előírásokat meg

kell osztani a számviteli törvény, a könyvvizsgálói törvény és a társasági törvény között. A szabályozásnak figyelemmel kell lennie – a módosítás alatt álló – 8. társasági jogi irányelv szövegére. A könyvvizsgálati tevékenység tartalmi sajátosságainak, kötelező eseteinek, valamint azon esetköröknek a meghatározása, amikor a társaság beszámolójának auditálása mellőzhető, a számviteli törvény feladata.

26. A könyvvizsgálókra vonatkozó összeférhetetlenségi szabályok a könyvvizsgálói törvényben kerülnek szabályozásra. A társasági törvény megalkotásával egyidejűleg, a pártatlan és objektív könyvvizsgálat érdekében sor kerül az összeférhetlenségi szabályok felülvizsgálatára, szükség szerint szigorítására. Gondoskodni kell a hatékony ellenőrzés és szankcionálás törvényi feltételeiről is annak érdekében, hogy a vállalkozások a jövőben teljes körűen eleget tegyenek beszámolóik – törvényben meghatározott feltételek szerint és módon történő – auditáltatására és közzétételére vonatkozó kötelezettségüknek.

27. Az új társasági törvény szabályozási szerepe ehhez képest az, hogy rögzítse a társaság és a könyvvizsgáló közötti jogviszony létrejöttére, annak tartalmára és megszűnésének eseteire vonatkozó rendelkezéseket.

A könyvvizsgáló elsődleges feladata, hogy a társaság éves beszámolójának (meghatározott esetben egyszerűsített és konszolidált éves beszámolójának) objektív, pártatlan és szakszerű auditálásáról gondoskodjon. A könyvvizsgálati tevékenység tartalmi sajátosságainak, valamint azon esetköröknek a meghatározása, amikor a társaság beszámolójának auditálása mellőzhető, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény kompetenciájába tartozik. (Az éves beszámoló készítése közösségi szabályait meghatározó 4. társasági jogi irányelv 51. cikkében foglaltakra figyelemmel, a könyvvizsgálat a társaság típusára, jegyzett tőkéjének nagyságára tekintet nélkül kötelező; a nemzeti jogalkotó mindazonáltal a társaság éves nettó árbevételére, mérlegfőösszegére és az átlagos éves munkavállalói létszámra figyelemmel meghatározott mutatószámok alapján mentesítheti a kisvállalkozásokat a könyvvizsgáló igénybevétele alól.)

A könyvvizsgálóval szemben világszerte fokozatosan szigorodó összeférhetlenségi szabályok érvényesülnek: az Európai Unión belül jelenleg a 2002. májusában az Európai Bizottság által közzétett Ajánlásban foglaltak az irányadóak. Várható, hogy 2005-ben elfogadásra kerül a könyvvizsgálatra vonatkozó 8. társasági jogi irányelv átfogó módosítása is. Az új Gt. kidolgozásával egyidejűleg szükséges, hogy sor kerüljön a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról és a könyvvizsgálói tevékenységről szóló 1997. évi LV. törvény rendelkezéseinek felülvizsgálatára annak érdekében, hogy a hazai szabályozás és a közösségi,

illetve nemzetközi követelmények közötti összhang fennmaradjon.

Az új társasági törvényben a gazdasági társaság és a számára a könyvvizsgálati tevékenységet végző könyvvizsgáló (könyvvizsgáló cég) közötti jogviszony létrejöttére, annak tartalmára és megszűnésének eseteire vonatkozó rendelkezéseket kell megállapítani. A valamennyi társasági típusra irányadó általános szabályokhoz képest a nyilvánosan működő részvénytársaságokra sajátos többletelőírások is vonatkoznának. A gazdasági társaság legfőbb szervének kizárólagos hatáskörébe tartozna a könyvvizsgáló megválasztása és visszahívása. A társasági könyvvizsgáló megbízásának időtartama nem lehetne kevesebb, mint három év. A társaság illetékesen megválasztott könyvvizsgálójára vonatkozó legfontosabb adatok a társaság cégjegyzékében feltüntetésre kerülnének, így pl. a könyvvizsgáló társaság részéről eljáró természetes személy neve, a megbízás keletkezésének időpontja stb. Az új társasági törvény általános szabályai között kerülnének elhelyezésre a könyvvizsgáló azon (a társaságon belüli döntéshozatalra is kiható) jogaira és kötelezettségeire vonatkozó előírások, amelyek az általa végzett könyvvizsgálati szolgáltatás teljesítéséhez szükségesek. Így a könyvvizsgáló feladatával összefüggésben tájékoztatást kérhetne a társaság vezető tisztségviselőitől, illetve testületeitől, köteles lenne az éves taggyűlésen, illetve közgyűlésen megjelenni és a részvényesek (tagok) kérdéseire a szükséges tájékoztatást megadni. A könyvvizsgálóval szemben támasztott, az objektív, független eljárást biztosítani hivatott követelményeket, illetve korlátozásokat, tilalmakat – pl. az ügyfél társaság részére nyújtható, könyvvizsgálatnak nem minősülő szolgáltatásokat illetően – a könyvvizsgálati kamaráról szóló törvénynek, valamint a kamara által elfogadott etikai szabályzatnak kell tartalmaznia.

A nyilvánosan működő részvénytársaságok esetében a könyvvizsgáló jelölésére, a vele való szerződéskötésre, továbbá tevékenysége ellenőrzésére (az esetleges összeférhetlenségi helyzetek feltárására), a könyvvizsgáló visszahívásának kezdeményezésére az általában elégséges törvényi előírásokhoz képest a jogalkotónak részletesebb iránymutatást kell adnia. A részvénytársaság felügyelőbizottságának, vagy ha a részvénytársaság a jövőben az ún. monista irányítási modell mellett kötelezi el magát, az igazgatótanács ún. független tagjaiból álló audit bizottságnak lesz az új társasági törvény szerint ezzel kapcsolatban hatásköre, illetve feladata. (40. tézispont)

28. A jogutód nélküli megszűnésre irányadó szabályok érdemi megváltoztatása nem indokolt. A végelszámolásra irányadó szabályokat a jövőben a cégtörvény állapítja meg. Az új törvény megalkotása kapcsán felül kell vizsgálni a hatályos társasági jogi, csődjogi és egyéb jogszabályokban a végelszámolással kapcsolatos előírásokat. Fenn kell tartani az egyszerűsített végelszámolás lehetőségét.

A társaságok jogutód nélküli megszűnésének hatályos szabályozásával kapcsolatban jelentősebb probléma nem merült fel, így – néhány pontosítás kivételével – annak megváltoztatása nem szükséges. A gazdasági társaság minden esetben a cégjegyzékből való jogerős törléssel szűnik meg. A fantomcégek hivatalbóli törlését és a vagyonrendezési eljárást a 2003. évi XLIX. törvény által módosított Ctv. szabályozza.

A végelszámolási eljárás egységes szabályozására a cégtörvényben kerül sor. A hatályos, csődtörvényben történő szabályozás elvi szempontból nem helyes, hiszen a végelszámolás önmagában semmilyen módon nem kapcsolódik a társaság fizetéseképtelenségéhez. A végelszámolási eljárás cégtörvényben történő elhelyezése mellett, annak a jelenleginél alaposabb, részletesebb szabályozása is szükséges.

29. Az új társasági törvényben az egyesülés és a szétválás szabályozása koncepcionálisan nem változik. Meg kell vizsgálni, hogy kialakítható-e olyan szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy az átalakulás (egyesülés, szétválás) időpontja nem a cégbírósi bejegyzés napja, hanem a társaság által megjelölt időpont legyen. Lehetővé válik, hogy a korlátolt felelősségű társaság közvetlenül nyilvánosan működő részvénytársasággá alakuljon át. A jogutódlás egyes formái kodifikációs szempontból az eddigieknél értelműbb elhatárolásra kerülnek.

30. Ha közkereseti társaság betéti társasággá vagy betéti társaság közkereseti társasággá alakul át, a továbbiakban is elegendő a társasági szerződés módosítása. A részvénytársaságnak az egyik altípusból a másik altípusba történő átalakulása esetén továbbra sem kell az átalakulásra irányadó szabályokat alkalmazni.

Az átalakulásra vonatkozó szabályok a Gt.-ben általában beváltak, mint a társasági forma egyetemes jogutódlással való megváltoztatásának lehetősége. Az új törvényben csak a szabályok kismértékű pontosítása, az egyszerűbb esetekre nézve a követelmények (pl. átalakulási terv, elvi és konkrét döntés kötelező szétválasztásának megszüntetése) csökkentése, az eljárás gyorsítása és költségeinek mérséklése szükséges. Lehetőség nyílik a kft. nyrt.-vé történő közvetlen átalakulására.

Ha kkt. és bt. alakul át egymásba, az átalakulási szabályok helyett továbbra is a szerződésmódosításra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ugyanez a helyzet az rt. működési módjának megváltoztatása estén. Az egyesülés átalakulására a Gt. szabályai irányadók, míg a szupranacionális társasági formákba (pl. európai részvénytársaság) történő átalakulásra a társasági törvény csak a közösségi jog által meghatározott mértékben alkalmazható. Lehetővé kell tenni, hogy gazdasági társaság is átalakulhasson szövetkezetté (ne csak szövetkezet társasággá), de ezt a

szabályozást nem a társasági törvénynek, hanem a szövetségi törvénynek kell tartalmaznia.

Ugyanakkor, a Gt. VII. fejezete kodifikációs szempontból nem hibátlan, a jövőben az egyesülést és a szétválást el kell szakítani az átalakulás szabályozásától. Az átalakulás, az egyesülés és a szétválás szabályainak mögöttes jogterülete egyaránt az alapítás lesz, így megszűnnek a „kétszeres” mögöttes szabályozással [Gt. 59. § (1) bek., 72. § (1) bek., 78. § (1) bek.] járó értelmezési nehézségek. A nyilvánosan működő részvénytársaságok egyesülésére és szétválására az általánostól eltérő szabályokat kell megállapítani, amelyek elhelyezésére a részvénytársasági fejezetben kerül majd sor.

Az új törvény a jelenleginél egyértelműbb tartalmi szabályozást ad az egyesülési, illetve a szétválási szerződéseknél. Az egyesülésnél az összeolvadó, illetve a beolvadó társaság jogalany, tehát a saját nevében szerződéskötésre képes. Más a helyzet a különváláskor, illetve a kiváláskor, hiszen a létrejövő új társaságok cégbejegyzésük előtt nem léteznek (itt nem lehetséges előtársaság). A helyes megoldás, ha a különváló, illetve a megmaradó és kiváló társaság tagjai (leendő tagjai) kötik meg egymással a különválási, illetve kiválási szerződést, amelyben a jogutódlást, valamint a tagok vagyoni felelősségét egyértelműen rendezni kell. Összeolvadásnál a jövőben nem szükséges megkövetelni, hogy a jogutód társaság valamelyik jogelődjének társasági formáját kövesse.

Számviteli szempontok szükségessé teszik annak vizsgálatát, hogy kialakítható-e olyan szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy az átalakulás (egyesülés, szétválás) időpontja nem a cégbírószági bejegyzés napja, hanem a társaság által megjelölt – a bejegyzés napján követő – időpont legyen.

Az egyes társasági típusokra irányadó tézispontok

31. A közkereseti társaságot és a betéti társaságot az új törvény sem ruházza fel jogi személyiséggel, ellenkezőleg, a közkereseti társaságra és a betéti társaságra vonatkozó szabályok e két társasági típus ún. szerződéses jellegét kell, hogy erősítsék. A törvény csak a közkereseti társaság és a betéti társaság fogalomképző ismérveit jelentő szabályokat állapítja meg kogens módon; egyebekben a tagok tulajdonosi akarata a meghatározó.

Egyetértés alakult ki a koncepció szakmai vitája során, hogy a kkt. és a bt. vonatkozásában az eltérést nem engedő törvényi rendelkezéseket a feltétlenül szükséges minimumra kell redukálni. Ez gyakorlatilag azokat a szabályokat jelenti, amelyek elhagyása esetén már nem beszélhetnénk kkt.-ről, illetve bt.-ről, azaz a társasági formák alapvető jellegzetességei tűnnének el. Mindez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a törvény nem fog részletes szabályrendszer tartalmazni a vonatkozó fejezetekben, épp ellenkezőleg, a bőséges diszpozitív szabályok léte alkalmas a cégalapítás közvetett költségeinek a csökkentésére.

A szakmai egyeztetés során megoszlottak a vélemények a kkt. és a bt. jogi személyiséggel való felruházásának szükségességéről. A vita alapján megállapítható, hogy a kkt. és a bt. jogi személlyé nyilvánítása továbbra sem tűnik elengedhetetlenül szükségesnek, az ún. szerződési jelleg ugyanakkor kizárja azt, hogy ez a két társasági forma a tagjaitól elkülönülő, önálló belső szervezettel, testületekkel rendelkezzen. A kkt. és a bt. továbbra is egy sajátos tartós szerződési jogviszonynak minősül, amelyet a törvény a gazdasági forgalomban való könnyebb részvétel érdekében jogalanyisággal ruház fel. A döntéshozatal rugalmassága is könnyebben megoldható, ha a törvény nem él a taggyűlés, illetve tagok gyűlése nehézkes konstrukcióival. Gyakorlati szempont, hogy ha nem szólnak egyértelmű érvek a társaságok jogi személlyé nyilvánítása mellett, akkor mindenképpen elkerülendő olyan törvényi előírások megfogalmazása, amelyek százezres nagyságrendű társasági szerződés és számos jogszabály rövid időn belül történő módosítását igénylik.

Át kell tekinteni a hatályos törvény kogens rendelkezéseit is. Felvethető pl., hogy van-e létjogosultsága a Gt. hatályos 103. § (1) bekezdésében foglaltaknak, vagyis annak a szabálynak, hogy a kültag – ha a neve a társaság cégnevében feltüntetésre kerül – korlátlanul felel a társaság tartozásaiért. Kérdéses továbbá a Gt. hatályos 102. §-ának indokoltasága is. Vizsgálandó, hogy nem elegendő-e, ha a törvény úgy fogalmaz, hogy ha a „a társasági szerződésben eltérően nem rendelkeznek, a kültag az üzletvezetésre, képviselőre nem jogosult”. Egy ilyen szabály irányt mutatna, de nem korlátozna, a tagok határoznának arról, hogy miként osztják meg a feladatokat egymás között, tekintet nélkül arra, hogy ki a beltág és ki a kültag. Természetesen ettől elválik a tagok felelősségére vonatkozó szabályozás, amely nem igényel változtatást.

Mivel a kkt. és a bt. jogi személyiséggel történő felruházására nem kerül sor, indokolt lehet megvizsgálni a két társasági forma társasági adóalanyisága megszüntetésének lehetőségét is. Ez esetben az adókötelezettség – csakúgy mint a német szabályozásban – közvetlenül a kkt., illetve a bt. tagjait terhelné.

32. A törvény a korlátolt felelősségű társaságot továbbra is olyan személyegyesítő jellegű gazdasági társaságként definiálja, amelyre vonatkozó szabályok meghatározása során jellemzően a szerződési szabadság elve érvényesül. A korlátolt felelősségű társaságot a zártkörűen működő részvénytársaságtól megkülönböztető sajátosságokkal összefüggésben meghatározó az a körülmény, hogy a tagsági jogokat megtestesítő üzletrész továbbra sem minősül értékpapírnak.

A kft. és a zrt. egyaránt olyan jogi személyiségű, tagjai (részvényesei) korlátolt felelőssége mellett működő, jellemzően személyegyesítő típusú, mikro- vagy kisvállalkozásként működő társaság, amelyre nézve a jogalkotó a Gt.

hatályos (már ma is számos vonatkozásban kellően rugalmas) rendelkezéseit fejleszti tovább.

A kft. és a zrt. közötti különbségek három csoportba sorolhatók: dogmatikai, vállalkozás-lélektani és gyakorlati – praktikus természetűek.

A dogmatikai elhatároló vonás alapja, hogy míg a részvény értékpapír, addig a kft.-ben a tagsági jogot hordozó üzletrész nem minősül értékpapírnak. Ennek következménye, hogy az rt.-nél a részvényesek jogait a részvény testesíti meg, következésképpen a részvény átruházásának korlátozására dologi hatállyal pl. csak akkor van mód, ha ilyen sajátossággal rendelkező részvényosztály kerül kibocsátásra. A kft.-nél elegendő, ha a társasági szerződés előírja az üzletrész átruházása esetére a tagokat megillető elővásárlási jogot [Gt. 134. § (1) bek.], ebben az esetben a tagok (az egymással szerződő felek) rendelkeznek a tagsági jogviszonyból fakadó jogokról és kötelezettségekről. Ehhez képest, dogmatikailag hibás különböző üzletrész-fajtákról – így pl. a Gt. 145. §-ában dolgozó üzletrésztől – rendelkezni, azt a téves benyomást keltve, hogy az üzletrész „értékpapírszerű” jellegzetességekkel rendelkezik. A kft.-nél tehát a jövőben nem lesznek üzletrészfajták és üzletrészosztályok.

A kft. és a zrt. közti „vállalkozás-lélektani” különbség az, hogy a kft. a német társasági jogi hagyományokhoz, a zrt. az angolszász tradícióhoz kapcsolódik. A magyar jogban történő párhuzamos jelenlétük erősíti a befektetők, cégalapítók választási lehetőségét, azt, hogy egy külföldi befektető a saját jogi hagyományaihoz illeszkedő társasági formát választhasson Magyarországon is.

A két társasági forma közötti fontosabb gyakorlati különbségek a következők:

A zrt. az egységes rt. kategória altípusának számít, ezért a nyilvános tőkepiacra való kilépéshez nincs szükség a Gt. szerinti átalakulási fejezet alkalmazására. A kft. esetében nem csupán a társaság ún. működési módjának megváltoztatása (a zártkörű társaság alkalmassá tétele a szabályozott tőkepiacra történő kilépéshez) szükséges, hanem a Gt. VII. fejezetében foglaltak szerinti átalakulási eljárás lefolytatása is. Ezzel kapcsolatban ismételt taggyűlést kell tartani, eleget kell tenni a törvény tájékoztatási és hitelezővédelmi előírásainak. A zrt. nyilvánosan működő részvénytársasággá alakítása sem „egyszerű” (a részvénytársaság létesítő okiratának jelentős mértékű átalakítása éppúgy mellőzhetetlen, mint a Tpt. forgalomba hozatali szabályainak a figyelembevétel), de ezek az előírások – a Gt. VII. fejezetének alkalmazásán túl – természetesen a jogelőd kft. számára is kötelezőek. A zrt. ugyanakkor időt és költséget takaríthat meg azáltal, hogy számára a Gt. átalakulási fejezetének alkalmazása mellőzhető. Abban az esetben tehát, ha egy társaság alapítói néhány éves távlatban elképzelhetőnek tartják, hogy pl. a családi típusú (személyegyesítő jellegű) vállalkozásuk pótlólagos tőkeszükségletét a szabályozott tőkepiacon elégték ki, úgy célszerű lehet a céget már eleve részvénytársaságként (zártkörű működési móddal) megalapítani.

A kft.-nél hagyományosan bevett a mellékszolgáltatás és pótbefizetés előírása (Gt. 131–132. §), szemben a zrt.-vel, ahol a törvény a jövőben sem engedné meg a részvényesi kötelezettségek bővítését.

A zrt.-re jelenleg kiterjed a 2. társasági jogi irányelv hatálya, a kft.-re viszont a közösségi tőkevédelmi szabályok alkalmazása nem kötelező. A kft.-nél tehát lehetőség nyílhatna egy rugalmasabb és egyben hatékonyabb hitelezővédelmi rezsím kialakítására.

Eltér a két társasági típusra vonatkozó általános jegyzett tőke minimum. A zrt.-nél ez továbbra is 20 millió forint maradna, míg a kft.-nél – bár nem e törvény kapcsán, hanem hosszabb távon – vizsgálandó a 3 millió forintos tőkeminimumot előíró szabály eltörlésének lehetősége. (33. tézispont)

33. A korlátozott felelősségű társaságra irányadó hitelezővédelmi rendelkezések kidolgozásakor rugalmas és egyben hatékony előírásokra van szükség: a törvényben élni kell azzal a lehetőséggel, hogy – eltérően a részvénytársaságtól – az irányadó közösségi jogforrások hatálya nem terjed ki a korlátozott felelősségű társaságra. Az új társasági törvény kidolgozásával párhuzamosan felül kell vizsgálni és szükség szerint módosítani kell a hitelezővédelem más törvényekben szabályozott jogi eszköztárát.

Az utóbbi néhány évben a nemzetközi szakirodalomban előtérbe került a hitelezővédelmi szabályok újragondolásának kérdése. 2002-ben az Európai Bizottság felkért egy társasági jogi szakértői bizottságot, hogy tegyen javaslatot egy modern európai társasági jogi szabályozásra. A vizsgálat eredményeként készült Jelentés (Winter Jelentés)⁶ jelentős figyelmet szentel a tőkevédelem kérdéskörének, és javaslatot tesz a 2. társasági jogi irányelv merev szabályozásának radikális átalakítására. A Jelentés – többek között – megállapítja, hogy a jegyzett tőke minimum egyetlen funkciója, hogy a felelőtlen társaság alapítástól eltántorítsa az érintetteket. Egyebekben az a gazdasági tevékenység, a társaság alapítás jelentős korlátját képezi, befektetővédelmi és hitelezővédelmi funkciója gyakorlatilag nincs.

Tekintettel arra, hogy a részvénytársaságokra nézve a 2. társasági irányelv jelentősen korlátozza a tagállami jogalkotó mozgásterét, az új társasági törvény csak a kft.-re tartalmazhat érdemben rugalmasabb és hatékonyabb szabályozást. Az rt.-re nézve a Bizottság Cselekvési Terve⁷ csak a távlati feladatok között irányozta elő a 2. társasági jogi irányelv koncepcionális megújítását.

⁶ Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe (2002. november).

⁷ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Modernising Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union – A Plan to Move Forward (COM(2003) 284 final).

Az új törvény a kft.-re irányadó hitelezővédelmi szabályozás részleges megújítása során kettős követelményt támaszt: egyrészt arra törekszik majd, hogy a hitelezők a hatályos szabályokhoz képest megfelelőbb védelemben részesüljenek (a hatékony hitelezővédelem követelménye), másfelől, hogy az alkalmazott eszközök az elérendő céllal arányosak legyenek, indokolatlanul ne korlátozzák a tulajdonos-tagok döntési autonómiáját (a rugalmas szabályozás követelménye).

A hatékonyabb hitelezővédelem megteremtése érdekében a törvény a kft. vonatkozásában is egyértelművé tenné, hogy a tag részére a jogellenes vagyonjuttatás nem csupán a törzstőke (jegyzett tőke) terhére valósítható meg, hanem a kft. ún. törzstőkén felüli vagyonát is magába foglaló saját tőkéjének rovására is. A hitelezők védelme ezért megköveteli, hogy a tag ezen minőségére tekintettel a kft. saját tőkéje terhére részesedést (vagyonjuttatást) kizárólag a törvényben (a Gt.-ben és a számviteli törvényben) meghatározott feltételek teljesülése esetén kaphasson. Így akár pénzbeli, akár nem pénzbeli formában a tag részére a vagyonjuttatás csak akkor számít jogszerűnek, ha arra a társaság felosztható, korrigált adózott eredménye fedezetet nyújt és a juttatás miatti vagyonvesztés folytán nem csökken a kft. saját tőkéje – a számviteli törvényben részletesen szabályozott módon – a társaság jegyzett tőkéje alá. Az új társasági törvény emellett (a felelősségteljesebb ügyvezetői magatartás erősítése végett) bevezetné az ún. fizetőképességi nyilatkozatot. Eszerint a kft. vezető tisztségviselői a tag, illetve tagok részére történő vagyonjuttatást (kifizetést) megelőzően – a cégiratok között utóbb is fellelhető – nyilvános nyilatkozatban rögzítik, hogy a vagyonjuttatás a társaság fizetőképességét a rendelkezésre álló információk alapján nem veszélyezteti. Abban az esetben, ha a kellő gondossággal eljáró ügyvezető álláspontja szerint a vagyonszökkenés a társaság rentábilis működését és ezáltal a hitelezői érdekek teljesülését veszélybe sodorná (akár annak ellenére, hogy pl. a kft. adózás utáni eredménye a részesedés teljesítésére fedezetet biztosít), a vagyonjuttatásra nem kerülhet sor. A kft. ügyvezetése polgári jogi felelősséggel tartozik majd a társaság és a hitelezők jogos érdekeinek figyelmen kívül hagyásával okozott kárért.

Az új társasági törvény – a részvénytársaságra már jelenleg is irányadó rendelkezésekkel egyezően – a jogellenes vagyonjuttatással azonosan ítélné meg azokat az eseteket, amikor a társaság a tagja vagy tagjai részére a vagyonjuttatást ugyan „formálisan” nem a kft.-vel fennálló tagsági jogviszonyra figyelemmel teljesíti (arra valamely polgári jogi szerződéstípus alapján kerül sor), de kétségtelen, hogy a juttatás, illetve kifizetés a tagok hitelezőkkel szembeni előnyben részesítését célozza. Az ún. leplezett osztalék, mint jogellenes vagyonjuttatás megállapításának nem feltétele, hogy a társaság és a tag, illetve tagok közötti szerződés színlelt jellege megállapításra kerüljön. A jogellenesen felvett osztalékkal azonos jogkövetkezmények akkor kerülhetnek alkalmazásra, ha bizonyítható, hogy a tag, illetve tagok olyan juttatásban részesültek, amelyre osztal-

ék jogcímén a Gt. és a számviteli törvény nem adott volna lehetőséget és amely társasági-ügyvezetői döntés a felelős (a társaság érdekeinek elsődlegességét szem előtt tartó) gazdálkodás követelményével összeegyeztethetetlen.

A kft. tőkevédelmi szabályozásának jövőbeli rugalmasabbá tétele mindenekelőtt az apportra vonatkozó törvényi előírások korszerűsítését igényli. A kft. esetében sem indokolt a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulással szemben támasztott követelményeket az Európában általánosan elfogadotthoz képest lényegesen szigorúbban megállapítani. Rugalmasabbá tehetők továbbá az apport-pénzbeli hozzájárulás arányára, valamint a nem pénzbeli hozzájárulás rendelkezésre bocsátásának végső időpontjára vonatkozó szabályok is, az új törvény a tulajdonosok ezirányú (társasági szerződésbe foglalt) döntését tekintetné mérvadónak. Eltérően a részvénytársaságok közösségi jog által determinált szabályozásától, a kft. esetében a törvény továbbra sem írja elő kötelező jelleggel az apportnak független könyvvizsgáló által történő felülvizsgálását. Ez ugyanis a mikro- és kisvállalkozások tekintetében gyakran azzal a következménnyel járna, hogy a szakértőnek fizetett munkadíj meghaladná az apport tárgy tényleges értékét. A társaság ugyanakkor köteles lenne nyilatkozni arról, hogy a független könyvvizsgáló igénybevételére nem került sor, úgy milyen szempontok alapján határozta meg az apport értékét.

A közigazgatási egyeztetés eredményeként az új társasági törvény is fenntartja a kft.-k kötelező 3 millió forint összegű törzstőke minimumára vonatkozó rendelkezést. Annak ellenére, hogy a jegyzett tőke általános minimumának törvényi előírása hitelezővédelmi szempontból elhanyagolható jelentőségű (az valójában jelentéktelen), nem lenne szerencsés a szabályozás idő előtti (a közfelfogás változását évekkal megelőző) átalakítása. Természetesen nincs, illetve nem lesz akadálya annak, hogy utóbb, a nemzetközi példák (csak Európában a brit, francia minta) meggyőző erejére figyelemmel a magyar jogalkotó is módosítson az új törvény erre vonatkozó rendelkezésein.

A hitelezővédelmi szabályok korszerűsítése természetesen nem korlátozható a kft.-re és nem szűkíthető le a társasági törvény hatálya alá tartozó jogintézményekre, jogi megoldásokra. Az előterjesztéshez kapcsolódó határozati javaslat ezért előírja a hitelezővédelem társasági jogon kívüli eszköztárának átfogó felülvizsgálatát is.

34. A korlátozott felelősségű társaság belső szervezetére vonatkozó hatályos rendelkezések alapvetően megfelelőek. A törvényben mindazonáltal lehetővé kell tenni, hogy a tagok a társasági szerződésben a kollektív ügyvezetést is választhassák, továbbá, hogy a törvényben nem nevesített szervek (pl. bizottságok) létrehozásáról döntenek. Ez utóbbi testületek létrehozása a törvényben meghatározott szervek kizárólagos hatásköreit nem érintheti.

A kft. mint vállalkozás vezetésének rendje az elmúlt 15 évben jellemzően problémamentes volt, nem igényel

érdemi változtatást. Ugyanakkor a tulajdonosok döntési autonómiájának növelése érdekében az új törvény lehetőséget biztosítana arra, hogy – a társasági szerződés rendelkezése alapján – a társaság ügyeinek intézésére, képviselőtére egy vagy több ügyvezető helyett ügyvezető testületet válasszanak.

Ugyanígy a tulajdonosok döntési autonómiájának növelését szolgálja, hogy a törvény lehetővé teszi majd általa nem nevesített testületek létrehozását is. (Ez természetesen a szabályozás diszpozitív jellegéből egyébként is következik.) Lényegi kérdés azonban, hogy a törvény által garanciális jelleggel meghatározott kizárólagos hatáskörök (pl. taggyűlés) elvonására nem kerülhet sor, azok funkciója elsősorban a társaság (vagy valamelyik szerve) működésének elősegítése lehet.

35. A korlátolt felelősségű társaság működésére, a döntéshozatalra irányadó hatályos szabályok többségükben kellően rugalmasak, kisebb korrekciók elvégzése ugyanakkor szükséges, így pl. a taggyűlés tartása nélküli döntéshozatal szabályait illetően. Vizsgálendő továbbá, hogy az üzletrész átruházása esetén irányadó elővásárlási jog alkalmazásától a tagok a társasági szerződésben részben vagy teljesen eltekinthessenek-e.

A kft. működésére, a döntéshozatalra irányadó hatályos szabályokkal kapcsolatban jelentősebb probléma nem merült fel. A tervezett módosítások ebben az esetben is elsősorban az indokolatlan törvényi korlátozások megszüntetését célozzák, a tagok döntési autonómiájának növelése érdekében. Így például lehetőséget kell biztosítani a társasági szerződésben a taggyűlési döntéshozatal rugalmasabb, a tagok igényeinek jobban megfelelő szabályozására. Ebben a körben vizsgálendő pl. az elektronikus kommunikáció igénybevételeének lehetősége.

Szintén indokolt átgondolni, hogy az üzletrészre vonatkozó, törvényben meghatározott elővásárlási jog (Gt. 134. §) kötelező előírása fenntartandó-e, vagy annak társasági szerződésben való rögzítését a tulajdonosokra lehet bízni.

36. A törvény a részvénytársasági fejezetet három részre tagolja: az első cím alatt az általános, alapvető rendelkezések kerülnek rögzítésre. A második cím a zártkörűen működő részvénytársaságra, a harmadik cím alatt pedig a nyilvánosan működő részvénytársaságra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza. A törvény továbbra is szabályozza mind a nyilvános, mind a zártkörű alapítást. A törvény megköveteli, hogy a részvénytársaság elnevezéséből és rövidített elnevezéséből derüljön ki a részvénytársaság működési módja.

Az új társasági törvény részvénytársaságokra irányadó fejezete belső tagolása nem pusztán jogtechnikai kérdés, a fejezet szerkezetéről ugyanis csak az új törvény szabályo-

zási célja, szemlélete ismeretében lehet határozni. Egyrészt fent kell tartani a részvénytársaság önálló és egységes társasági típusának kategóriáját, másfelől viszont ésszerű mértékben, de nagyobb teret kell engedni a zártkörű és a nyilvános működési módból adódó szabályozásbeli különbségek érvényesülésének.

Az rt. működési módjából fakadó különbségek hangsúlyosabb törvényi elismerése egyben azzal a következménnyel jár, hogy változtatni kell a törvény részvénytársasági fejezetének belső tagolásán is. A hatályos Gt. vonatkozó fejezete arra a megfontolásra épül, hogy a törvény a zrt. és az nyrt. között csak néhány esetben és viszonylag kisebb jelentőségű kérdésekben állapít meg eltérő szabályokat. Ezért 1997-ben indokolt volt a részvénytársasági fejezetet egységesen, tematikus rendben (pl. „A részvény”, „A részvénytársaság alapítása”, „A részvényes jogai és kötelezettségei” stb.) felépíteni azzal, hogy a törvény esetenként utalt a zrt. és az nyrt. közötti különbségekre [lásd pl. a 179. § (2) bekezdését, a 183. § (2) bek. d) pontját, a 206. § (1) bekezdését, a 226/D. § (1) bekezdését, a 229. § (3) bekezdését, a 234. § (3) bekezdését].

Abban az esetben azonban, ha a zrt. és az nyrt. között a jövőben az eltérések jelentősebbek lesznek (lásd pl. annak a lehetőségét, hogy a zrt. belső szervezete – a részvényesek ezirányú döntése esetén – a lehető legegyszerűbb legyen, míg az nyrt.-nél az egységes és a dualista irányítási-ellenőrzési modellben egyaránt összetettebb konstrukció kerül kialakításra), az ún. tematikus fejezet felépítés már nem könnyítené meg a jogalkalmazók helyzetét. Helytelen volna ugyanakkor egyfajta párhuzamos szabályozást, a részvénytársasági fejezeten belül a zrt.-re és az nyrt.-re mintegy önálló alfejezeteket létrehozni, amely azt sugallná megtévesztő módon, hogy mára valójában megszűnt az egységes részvénytársaság mint önálló társasági típus.

Az új törvényben a részvénytársasági fejezet három részre tagolódná. Az 1. Cím alatt az általános, alapvető szabályok kerülnének elhelyezésre. Ebbe a körbe tartozna az rt. fogalmára, az rt. lehetséges működési módjára, nevére (rövidített nevére), a részvény lehetséges típusára vonatkozó, a részvény forgalomképességének korlátozását főszabályként kizáró, valamint az öt részvényfajtát felsoroló rendelkezés. A részvénytársasági fejezet az 1. Cím alatt rögzítené továbbá az ún. részvényesi jogegyenlőség követelményét (tilos az azonos helyzetben lévő, vagyis azonos részvénytársaságba tartozó részvényekkel rendelkező részvényesek közötti különbségtétel), meghatározná a jegyzett tőke általános minimumát, valamint a társasági vagyon védelmére vonatkozó garanciális súlyú előírást. Az ún. általános vagy alapvető rendelkezések önálló cím alá rendezése megerősítené a jogalkotó elkötelezettségét az egységes rt. fogalom megőrzését illetően, demonstrálná, hogy a részvénytársaság ún. típusképző ismérvei egyaránt irányadóak a zrt.-re és az nyrt.-re.

Az általános rendelkezések közé tartozik a jegyzett tőke legkisebb összegére vonatkozó előírás. A koncepció terve-

zet szakmai egyeztetése során nem képezte vita tárgyát, hogy a törvényben előírt tőkeminimum a jövőben is – a Gt. hatályos 203. § (1) bekezdésében foglaltakkal egyezően – 20 millió forintban kerüljön meghatározásra. Azoknál a részvénytársaságoknál, ahol a társaság által folytatott üzleti tevékenység fokozott hitelezői kockázatot jelent, az ún. különös szintű törvényekben kell a megfelelő garanciális előírásokról gondoskodni (pl. hitelintézetek). A hitelezők, illetve befektetők védelmét jellemzően nem csupán a jegyzett tőke (a Gt.-ben foglaltakhoz képest megemelt) összegének előírásával lehet biztosítani, hanem mindenekelőtt sajátos tökemegfelelési, tartalékolási szabályok előírásával is.

Az általános jegyzett tőke minimumának törvényi rögzítése mellett az 1. Cím alatt a tőkevédelemmel kapcsolatban alapelvi szintű követelmény kerülné kimondásra, vagyis az, hogy a részvényes javára csak a részvénytársasági fejezetben meghatározott feltételek és eljárási rend szerint történhetne vagyonjuttatás azzal, hogy az nem veszélyeztetheti a részvénytársaság fizetőképességét, jövőbeli ésszerű üzletvitelét. Az általános rendelkezéseket konkretizáló részletszabályokat a 2. Cím alatt a társasági vagyon védelme alcímnél indokolt elhelyezni.

A fejezet 2. Címe a zrt.-re vonatkozó szabályokat tartalmazná, így a részvényeket a zártkörűen működő részvénytársaságban, a zrt. alapításának, illetve az nyrt. zártkörűvé alakulásának szabályait, a társasági vagyon szolgáltatására irányadó szabályokat az alapítást követően, a zrt. szervezetére, működésére és a részvényesi joggyakorlásra vonatkozó szabályokat, a társasági vagyon védelmére és a zrt. megszűnésére vonatkozó normákat.

A jellemzően mikro- vagy kisvállalkozásként működő zrt.-k, ha gazdasági súlyukat tekintve nem is, de számáranyukat tekintve mindenképpen a részvénytársaságok döntő többségét alkotják. Célszerű tehát, ha a törvény azt a kodifikációs módszert követi, hogy a zrt. részvényeseinek csak a részvénytársasági fejezet 1. és 2. Címe alatti rendelkezéseket kell tanulmányozniuk a társaság alapítása és működése során, az nyrt.-re irányadó bonyolultabb előírások (ezt tartalmazná a fejezet 3. Címe alatti rész) ismerete számukra nem szükséges. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a fejezet 2. Címe alatti szabályok kiegészítő jelleggel a nyilvánosan működő részvénytársaságokra is irányadóak lennének.

A részvénytársasági fejezet 3. Címében csak azok a törvényi rendelkezések kerülnének elhelyezésre, amelyek az nyrt.-nél eltérnek a zrt.-re irányadó szabályoktól. A fejezet 2. és 3. Címe alatti részek tematikus sorrendje tehát megegyezne egymással, a 3. Cím alatt azonban már csak a szabályozásbeli különbségekről rendelkezne a jogalkotó. Ez adott esetben megoldható lesz egy rövid törvényi megjegyzéssel, illetve kiegészítéssel (pl. az nyrt. nem jogosult a 2. Cím alatt szabályozott egyes szavazatsóbségi részvényosztályokba tartozó részvények kibocsátására), más esetben viszont az adott alcím önálló és teljes körű szabá-

lyozása indokolt (pl. az nyrt. belső irányítására-ellenőrzésére vonatkozó rendelkezések).

Összefoglalva, a részvénytársasági fejezet javasolt felépítése egyaránt kifejezésre juttatná az rt. mint önálló társasági típus főbb karakterjegyeit, és a zrt. és az nyrt. működési módjából következő eltérő vonásokat. Az alkalmazandó kodifikációs módszer mellőzhetővé tenné a felesleges ismétléseket, ugyanakkor a jogalkalmazót (elsősorban a zrt.-ben érdekeltet) megkímélné attól, hogy rendet kelljen vágnia egy terjedelmes, közös (a zrt.-re és az nyrt.-re irányadó részletszabályokat mintegy „összekeverve” tartalmazó) fejezetben.

A törvény továbbra is szabályozza mind a nyilvános, mind a zártkörű alapítást. A nyilvános alapítás szabályozása inkább tradicionális, mint praktikus okból történik, hiszen erre gyakorlatilag soha nem kerül sor.

A törvény az általános szabályok között mondaná ki, hogy az rt. nevében és a rövidített elnevezésben a cég formájára utalni kell. Indokolt továbbá, hogy a gazdasági forgalom szereplői, ha egy rt.-vel (pl. valamely hirdásban, reklámban) kapcsolatba kerülnek, úgy egyben arról is (automatikusan) tudomást szerezzenek, hogy az adott társaság nyilvánosan vagy zártkörűen működik-e. (A zártkörű működés tényére utaló jelzés a cégnévben, illetve rövidített elnevezésben egyértelművé tenné, hogy a társaság nem hozott forgalomba, illetve nem tart a nyilvános forgalomban részvényeket, vagyis működése nem vet fel sajátos befektetővédelmi problémákat.) Következésképpen nem elegendő, ha a cégjegyzékből az rt. működési módja megállapítható [Ctv. 13. § (5) bek.] hanem az is szükséges, hogy legalább a társaság rövidített elnevezése utaljon erre a körülményre. Következésképpen a cégnévben az „nyrt.” vagy a „zrt.” toldat feltüntetése kötelezővé válna.

37. A törvény kizárólag névre szóló típusú részvény kibocsátását teszi lehetővé, és a jövőben is öt részvényfajtát (törzsrészvény, elsőbbségi részvény, visszaváltható részvény, kamatozó részvény és dolgozói részvény) különböztet meg.

A részvénytársasági fejezet bevezető rendelkezései között indokolt felsorolni azokat a részvényfajtákat, amelyek kibocsátására valamennyi rt. jogosult. A törvény ehelyütt csupán az öt alapvető részvényfajtát sorolná fel. Eszerint továbbra is törzsrészvény, elsőbbségi részvény, visszaváltható részvény, kamatozó részvény és dolgozói részvény kibocsátásra kerülhet majd sor. Valamennyi részvényfajtával kapcsolatban eltérést nem engedő módon rögzítené a törvény, hogy a részvényesi jogok gyakorlása során tilos a részvényesek személyére tekintettel különbséget tenni, így kizárt a diszkrimináció éppúgy, mint a pozitív megkülönböztetés.

A részvénytársasági fejezeten belül az 1. Cím alatt kerülné kimondásra, hogy a tagsági jogokat megtestesítő értékpapír, vagyis a részvény kizárólag névre szóló lehet. A Gt. és a Tpt. hatályos rendelkezéseinek egybevetéséből

megállapítható, hogy – bár a Gt. 179. § (1) bekezdésének módosítására nem került sor – mára megszűnt a bemutatóra szóló részvény kibocsátásának a lehetősége. Az 1997. évi Gt. a zrt. esetében – figyelemmel a társaság személyegyesítő jellegére – már eleve kizárólagossá tette a névre szóló részvény alkalmazását. A Tpt. alapján pedig 2002. január 1-jét követően a részvények nyilvánosan, sorozatban történő kibocsátására, valamint dematerializált részvény előállítására csak névre szóló részvénytípus használható. Ez a folyamat ma már nem visszafordítható: a XXI. század tőkepiaci szabályozása (csakúgy, mint a látra szóló bankbetéteket felszámoló hitelintézeti szabályozás) az átláthatóságra, a részvényesi-tulajdonosi befolyással rendelkezők megismerésének biztosítására helyezi a hangsúlyt. A befolyás közzétételére és bejelentésére vonatkozó közösségi irányelv (2001/34/EK), valamint pl. a közelmúltban elfogadott 13. társasági jogi irányelv (2004/25/EK) 10. cikke (az rt. évente köteles egyebek mellett közzétenni, éves beszámolójában részletesen bemutatni tulajdonosi szerkezetét) egyaránt arra utal, hogy napjaink részvénytársasága immár nem jellemezhető a részvényesi minőség anonimitásával. Az új társasági törvény valójában csak kodifikációs szempontból tenné egyértelművé az időközben kialakult helyzetet.

Az általános szabályok között szükséges előírni, hogy a részvény legfontosabb sajátossága (amellett, hogy megtestesíti a tagsági jogokat) az értékpapír forgalomképes volta, következésképp átruházásának harmadik személyre is kiható, dologi hatállyal történő korlátozására – a törvényben meghatározott kivételes esettől eltekintve – nem kerülhet sor. (A törvényi kivételt a zrt. által kibocsátható ún. elővásárlási jogot megtestesítő elsőbbségi részvényosztály jelenti.)

A zrt. és nyrt. által kibocsátható részvényekre irányadó speciális szabályokat a részvénytársasági fejezet 2–3. Címei tartalmazzák majd.

38. Az új törvény a zártkörűen működő részvénytársaság belső szervezeti rendjét illetően nagyfokú döntési szabadsággal ruházza fel a társaság tulajdonos-részvényeseit. A részvényesek az alapszabályban határozhatnak arról, hogy a részvénytársaság ügyvezetését testület, illetve egy vagy több tisztségviselő lássa-e el. A törvény a zártkörűen működő részvénytársaságok esetében részvényesi jogok tartalmát illetően (így az egyes részvényfajták, részvényosztályok meghatározása során) a hatályos szabályokhoz képest több szabadságot ad az alapszabályt elfogadó részvényesek számára. A zártkörűen működő részvénytársaság működésére vonatkozóan a törvény módot ad ún. virtuális közgyűlés tartására, legyen szó annak részleges vagy teljeskörű válfajáról.

Az új társasági törvény – egyezően a hatályossal – továbbra is a közgyűlést tekintené a részvénytársaság legfőbb szervének. A törvény miközben meghatározná a feltétlenül a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozó ügye-

ket, módot adna arra, hogy a részvényesek (néhány törvényi kivételtől eltekintve) az alapszabályban döntési kompetenciájuk bővítéséről határozhassanak. A részvényesi hatáskör tágítására ugyanakkor a jövőben is csak az alapszabály módosítása révén kerülhet sor, a törvény változatlanul nem tenné lehetővé, hogy a részvényesek a közgyűlésen (egyszerű többséggel) elfogadott határozattal elvonják az igazgatóság, illetve az adott esetben nem testületként működő ügyvezetés hatáskörét. [Gt. 22. § (4) bek.]

Fennmarad a hatályos Gt. azon vívmánya, miszerint a részvényesek az alapszabályban meghatározott tulajdonosi hatásköreik delegálásáról határozhatnak a felügyelőbizottság javára (Gt. 33. §), feltéve természetesen, hogy az adott zrt. keretei között sor kerül felügyelőbizottság választására. (23. tézispont) A jogkör átruházás utóbb visszavonható lenne, a részvényesek újólaj saját kezükbe vehetik a fontosabb tulajdonosi kérdésekről való döntés jogát. Javasolható, hogy a Gt. hatályos 33. § (1) bekezdéséhez képest a közgyűlési hatáskorból a felügyelőbizottság kompetenciájába utalható kérdések körét jellemzően az alapszabály és ne a törvény határozza meg, pontosabban a törvény csak azokat az eseteket rögzítse, amelyek delegálására nem kerülhet sor.

A részvényesek, illetve meghatalmazottaik közvetlen, „fizikai” jelenlétén alapuló közgyűlés mellett az új törvényben a részvényesek számára lehetővé kell tenni, hogy a közgyűlés megtartására sor kerülhessen a részvényesek (meghatalmazottaik) tényleges megjelenésének hiányában is. A Gt. kimondaná, hogy a részvényesek az alapszabályban előírhatják a közgyűlés részleges vagy teljeskörű ún. virtuális megtartásának lehetőségét. Eltérően a Gt.-nek a kft.-re irányadó hatályos 154. §-ában foglaltaktól, a zrt. részvényesei nem „közgyűlés tartása nélkül” határozhatnak, hanem a közgyűlés megtartásának a jövőben nem lenne megkerülhetetlen törvényi előfeltétele a részvényesek (meghatalmazottaik) személyes részvétele az ülésen. Az új törvény nagymértékű döntési szabadságot adna a részvényesek számára atekintetben is, hogy fent kívának-e tartani olyan döntéseket (pl. az éves beszámoló elfogadása), ahol virtuális közgyűlés megtartására nem volna lehetőség. Szintén az alapszabályban (tehát nem a törvényben) lehetne akként rendelkezni, hogy ha a részvényesek meghatározott hányada igényt tart a részvényesek (meghatalmazottaik) személyes jelenlétére, úgy a közgyűlést kizárólag a hagyományos módon lehessen megtartani, lehessen érvényes határozatot hozni.

A hagyományos és az ún. virtuális közgyűlés megtartására egyaránt vonatkozna az új törvény azon rendelkezése, amely alapján a zrt. alapszabálya – a törvényben meghatározott minősített többséget igénylő kérdések kivételével – mellőzhetőnek minősíthetné a Gt. hatályos 236. §-a szerinti, a határozatképességre vonatkozó szabályok alkalmazását.

Az új törvény további fontos újítása volna az a szabály, amely módot adna a közgyűlés összehívásával és lebonyolításával kapcsolatos eljárási szabályszerűségek utólagos or-

voslására. Eszerint valamennyi részvényes egyhangú határozattal a törvénysértő vagy az alapszabályba ütköző módon elfogadott határozatot is legitimálhatná utólag. (Természetesen nem lenne erre lehetőség akkor, ha az eljárási jogsértésen kívül a határozat anyagi jogi törvénysértést is megvalósít.)

Eltérően az nyrt.-re irányadó rendelkezésektől, a zrt. esetében nem indokolt, hogy a törvény a részvényesek számára a közgyűlés megtartásával összefüggésben szükséges tájékoztatásra vonatkozóan a Gt. hatályos rendelkezésinél részletesebb, kogens szabályokat állapítson meg. Nincs akadálya azonban annak, hogy a részvényesek az alapszabályban további, a részvényesi jogok érvényesítését előmozdító rendelkezések elfogadásáról határozzanak.

39. Meg kell vizsgálni annak lehetőségét, célszerűségét és hatását, hogy Magyarország a 2. társasági jogi irányelv hatályát – valamennyi részvénytársaság helyett – a nyilvánosan működő részvénytársaságokra korlátozza, annak érdekében, hogy a zártkörűen működő részvénytársaságra vonatkozó hitelezővédelmi szabályok a jelenleginél rugalmasabbá válhassanak. A hitelezővédelmi szabályok ésszerűbbé, rugalmasabbá tétele akkor is indokolt, ha a 2. társasági jogi irányelv hatálya a zártkörűen működő részvénytársaságra továbbra is kiterjed.

Az 1977-ben elfogadott és azóta módosított 2. társasági jogi irányelv – a befektetők és a hitelezők érdekeinek védelmében – határozza meg a részvénytársaságok alapítására, a tőkevédelemre, valamint a tőkeemelésre és -leszállításra irányadó egységes közösségi követelményeket. Azokban a tagállamokban, ahol különálló társasági formaként léteznek „public” és „private” társaságok, értelemszerűen csak a nyilvános társaságokra terjed ki az irányelv hatálya. Az egységes részvénytársaság-fogalommal rendelkező államokban azonban nincs mód ilyen különbségtételre. A hazai jog köztes pozíciót foglal el ebben a kérdésben, hiszen az egységes részvénytársaság-fogalom mellett a zrt. és az nyrt. működési módja közötti eltérést a Gt. rögzíti, és ez a különbség az új társasági törvényben még jelentősebbé válik.

Az irányelv tőkevédelmi szabályai között számos olyan rendelkezés található, amelyek csak a nyilvánosan működő társaságok esetén bírnak jelentőséggel (pl. kötelező részvényosztály-szavazás, pénzügyi segítségnyújtás tilalma). Ezzel szemben tény, hogy a szabályozás nagyon merev és elavult, így nem teszi lehetővé hatékony hitelezővédelem kialakítását. Bár az irányelv módosítása folyamatban van, a javasolt változások nem minősülnek koncepcióváltásnak a korábbi szabályozáshoz képest, inkább óvatos liberalizációnak tekinthetők. A kérdéskör újragondolása csak a Bizottság távlati tervei között szerepel.

A fentiek alapján indokoltnak tűnik annak vizsgálata, hogy van-e lehetőség a zrt. kivonására a 2. társasági jogi irányelv hatálya alól, mivel a szabályozás jelentős része úgysem a zártkörűen működő társaságokra tervezett,

ugyanakkor akadályozza a hatékony tőke- és hitelezővédelem kialakítását. Ez természetesen nem zárja ki, hogy az irányelv zrt.-re is ésszerűen alkalmazható szabályai valamennyi részvénytársaságra nézve előírásra kerüljenek.

40. A nyilvánosan működő részvénytársaságra a zártkörűen működő részvénytársaságra irányadó rendelkezéseket kell alkalmazni mindazon esetekben, amikor a törvény a részvénytársaság működési módjára figyelemmel nem állapít meg eltérő vagy sajátos „többlet” követelményeket. Az új törvényben a nyilvánosan működő részvénytársaságra vonatkozóan úgy kell érvényesíteni a felelős vállalatvezetés elveit, hogy ez a részvényesi autonómiát csak indokolt esetben és arányos mértékben korlátozza. Ennek érdekében bővíteni kell a részvényesek számára a törvényben biztosított választási lehetőségek körét, valamint – a közösségi jog irányadó rendelkezéseinek keretei között, indokolt esetben – a törvényi szabályozás helyett a felelős vállalatirányítási kódexben történő ajánlások kibocsátást kell előnyben részesíteni.

A részvénytársasági fejezet 1. Címében fogalmazná meg a törvény, hogy egy részvénytársaság akkor működik nyilvánosan, ha az általa kibocsátott részvények részben vagy teljes körűen (a kibocsátáskor vagy későbbi időpontban) az ún. szabályozott tőkepiacra bevezetésre kerültek. A nyilvános működés értelemszerűen csak addig állapítható meg (a működési módhoz kapcsolódó előírások és jogkövetkezmények addig veendő figyelembe), amíg az említett részvények a tőkepiacról kivonásra nem kerülnek. Arra nézve, hogy mi minősül „szabályozott tőkepiacnak”, az egyes pénzügyi eszközök tőkepiaci szabályozásáról szóló 2004/39/EK irányelvben foglaltak az irányadóak. (Az irányelv mindenekelőtt, de nem kizárólagosan, a tőzsdét tekinti szabályozott tőkepiacnak; a tagállamok kötelesek az Európai Bizottságnak bejelenteni mindazokat a joghatóságuk alatt működő intézményeket, amelyek megfelelnek az irányelvi követelményeknek. A Tpt.-ben foglaltaknak az irányelvi előírásoknak való megfelelés tárgyában való felülvizsgálatára és szükség szerint módosítására legkésőbb 2006 első negyedévében kell, hogy sor kerüljön.)

A Kodifikációs Bizottságban van olyan vélemény is, amely szerint az új társasági törvénynek ki kellene mondania a nyilvánosan működő részvénytársaság és a tőzsdei részvénytársaság egyezőségét, azonban – álláspontunk szerint – erre az idézett közösségi jogi normák nem adnak lehetőséget.

A fejezet 3. Címe első helyen a zrt.-re irányadó szabályok szubszidiárius alkalmazásának követelményét rögzitené.

Tekintettel arra, hogy az nyrt. mind a társasági jogi, mind a tőkepiaci szabályrendszer alá tartozik, különös figyelmet kell fordítani a két törvény összhangjára, a párhuzamos (vagy ellentmondó) szabályozás elkerülésére.

A nyilvánosan működő részvénytársaságok működésének átláthatóságához, törvényességéhez jelentős befektetővédelmi és közérdek fűződik. Éppen ezért az új törvénynek (összhangban a Tpt.-vel) törekednie kell a részvényesi joggyakorlás elősegítésére, a vállalatirányítás fokozott (tulajdonosi és törvényességi) ellenőrzésére, a piac ellenőrző funkciójának érvényesülésére.

Az új törvényben a közgyűlés, az igazgatóság (igazgatótanács), a felügyelőbizottság, a könyvvizsgáló működését a jelenleginél pontosabban megfogalmazott garanciákkal kell körbevenni, a cégnyilvánosság érvényesülése érdekében a pénzügyi és a fontosabb nem pénzügyi jelentések közzétételét biztosítani kell.

Megjegyzendő, hogy az Európai Bizottság által kibocsátott ajánlások⁸ a hatásköri szabályok rögzítése mellett nagy fontosságot tulajdonítanak annak is, hogy a vezető tisztségviselők kiválasztásával, juttatásával, esetleges egyéb megbízatásukkal kapcsolatos információ a részvényesek és a gazdasági forgalom szereplői számára teljes körűen megismerhetővé váljanak. Az nyrt.-ben vezető tisztséget betöltő vagy arra pályázó személyek tekintetében – az általános társasági jogi szabályokhoz képest – fokozottan érvényesítendő a cégnyilvánosság, az átláthatóság követelménye.

A fent írtak ugyanakkor nem jelentik azt, hogy az új társasági törvény mindenre kiterjedő szabályozást adna. A törvény teret kíván engedni a BÉT Felelős Vállalatirányítási Ajánlásainak, amelyek a tőzsdei társaságok számára fogalmaznak meg követendő normákat. Bár ezek alkalmazása nem kötelező, az eltérésekre a társaság köteles magyarázatot adni.

A Kodifikációs Bizottságban van olyan vélemény is, amely szerint a corporate governance körébe tartozó valamennyi normát tőzsdei szabályzatba kellene foglalni, de erre – álláspontunk szerint – nincs mód, egyrészt azért, mert a szabályozott tőkepiac nem minden esetben jelenti a tőzsdét, másrészt pedig azért, mert egyes közösségi normák (pl. a 8. irányelv előkészítés alatt álló módosítása) kötelező szabályok érvényesítését követelik meg.

41. A nyilvánosan működő részvénytársaság a hagyományos dualista rendszer (igazgatóság-felügyelőbizottság) mellett – az alapszabály rendelkezésétől függően – board-rendszerben (egységes igazgatótanács) is működhet. Az igazgatótanács, illetve a felügyelőbizottság tagjainak többségét – a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő – független és a részvénytársaság menedzsmentjéhez képest ún. külső személyek alkotják.

⁸ Recommendation on the role of non-executive or supervisory directors and on the committees of the (supervisory) board, Recommendation on fostering an appropriate regime for the remuneration of directors of listed companies.

42. A törvény, illetve a jogszabálynak nem minősülő, a felelős vállalatirányításról szóló ajánlások a nyilvánosan működő részvénytársaság vezető tisztségviselői kiválasztására, a velük szemben támasztott szakmai követelmények meghatározására, a menedzsment javadalmazására vonatkozóan sajátos többletkövetelményeket határoznak meg, szem előtt tartva, hogy a nyilvános működés tényével összefüggésben szigorúbb átláthatósági és befektetővédelmi követelményeknek kell érvényesülniük.

43. A nyilvánosan működő részvénytársaságnál (valamint az egyéb, ún. közérdeklődésre számot tartó társaságoknál) a könyvvizsgáló személyére nézve többletkövetelmények (a kiválasztással, a könyvvizsgáló függetlenségével összefüggésben stb.) kerülnek megállapításra. Főszabályként a törvény írja elő az igazgatótanács, illetve a felügyelőbizottság ún. független tagjaiból álló audit bizottság alapítását, amely – egyebek mellett – gondoskodik a részvénytársaság belső ellenőrzési rendjének megfelelőségéről, valamint a független könyvvizsgáló kiválasztásával, a megkötendő szerződés előkészítésével és a megállapodásban foglaltak betartásának ellenőrzésével összefüggő feladatok elvégzéséről. A törvény egyértelművé teszi, hogy az audit bizottság feladatkörébe tartozik a társaság ügyvezetése és a független könyvvizsgáló közötti esetleges tiltott érdekösszefonódás megakadályozása is.

Az új társasági törvény egyik legjelentősebb újítása a hatályos törvényhez képest minden bizonnyal az lesz, amely – csakúgy mint az európai részvénytársaságról szóló 2004. évi XLV. törvény (EuRt.tv.) – biztosítja az nyrt. részvényesei számára a választási lehetőséget az egységes (igazgatótanács által vezetett rt.) és a dualista (igazgatóság-felügyelőbizottság által vezetett rt.) irányítási-ellenőrzési modell között. Ez egyben érdemi eltérést jelentene a zrt.-re irányadó tervezett, új szabályozáshoz képest is. A részvényeseknek az alapszabályban kell majd meghatározniuk, hogy a társaságon belül az igazgatótanács – vagy a hatályos szabályozással egyezően – igazgatóság és felügyelőbizottság választására kerüljön-e sor. Természetesen az ez irányú részvényesi döntés nem visszafordíthatatlan, a részvényesek az alapszabály módosításáról az általános szabályok szerint a társaság életpályája során bármikor dönthetnek. Hangsúlyozandó, hogy eltérően a zrt. szabályozásától, az nyrt.-nél a részvényeseket nem illeti meg további döntési alternatíva, nem választhatják pl., hogy az nyrt.-t egyetlen (adott esetben vezérigazgatói címmel felruházott) ügyvezető irányítsa.

Az nyrt. ügyvezetésének hatáskörébe tartozik, hogy a közgyűlés részére olyan alapvető fontosságú javaslatok beterjesztéséről határozzon, mint amilyen pl. a társaság független könyvvizsgálójának a jelölésére, a könyvvizsgálóval (könyvvizsgáló céggel) kötendő szerződés tartalmára, a vezető tisztségviselő személyének kiválasztására, vagy épp a társaság javadalmazási politikájára vonatkozó előterjesztés. Nyilvánvaló, hogy ezzel összefüggésben

esetenként problémát jelenthet a társaság (annak részvényesei), valamint a menedzsment tagjai közötti érdekelletét, az igazgatótanács (adott esetben a felügyelőbizottság) egyes tagjai vonatkozásában felmerülhet, hogy a döntés-előkészítésben való részvételük összeegyeztethetetlen a szakszerű és az rt. érdekeinek elsődlegességét valló lojális ügyvezetés követelményével. A felelős vállalatirányítás (corporate governance) elvei között ezért fontos szerepet töltenek be azok a rendelkezések, amelyek célja, hogy meghatározott (az igazgatótanács vagy a felügyelőbizottság hatáskörébe tartozó) döntések előkészítésében csak a részvénytársaságnál alkalmazásban nem álló és az ún. függetlenségi követelményeknek megfelelő igazgatótanácsi tagok vegyenek részt.

Az új társasági törvényben a nyilvánosan működő társaságokra vonatkozó szabályok között mindezzel kapcsolatban csak a legfontosabb, a feltétlenül törvényi szabályozást igénylő rendelkezéseket kell előírni. A BÉT Felelős Vállalatirányítási Ajánlása vagy a Tőzsde Bevezetési és Forgalmantartási Szabályzata, valamint az egyes részvénytársaságok alapszabálya alkalmas a jogszabályi formát nem igénylő normák rögzítésére.

Az új társasági törvényben kell rendelkezni az ún. audit bizottságok létesítéséről, feladatáról, a bizottsági tagokkal szemben támasztott összeférhetlenségi követelményekről. (Az új törvény ezen rendelkezéseinek meghatározása során hasznosíthatók az EuRt.tv. 10. §-ában foglalt rendelkezések.) Az audit bizottságot a monista irányítási rendszert választó nyrt. esetében az igazgatótanács hozza majd létre, saját ún. külső és független tagjaiból. Dualista modell keretei között ez a felügyelőbizottság feladata. A függetlenségi követelménynek való megfelelést illetően a törvény csak az ún. minimum-követelmények meghatározására szorítkozna, a BÉT vagy az nyrt. alapszabálya további releváns tényállásokat határozhatna meg. Eszerint az igazgatótanács, illetve a felügyelőbizottság tagja függetlensége megállapításához megkívánt előfeltételek a következők lennének:

- ne legyen a részvénytársaság vezető alkalmazottja legalább öt évre visszamenőleg;
- ne álljon vezető munkakörnek nem minősülő beosztásban sem legalább három évre visszamenőleg;
- a testületi tagsággal járó juttatáson kívül ne részesüljön semmiféle javadalmazásban a részvénytársaságtól, illetőleg a részvénytársasághoz kapcsolódó más vállalkozástól;
- ne legyen a részvénytársaság meghatározó befolyással rendelkező részvényese vagy annak meghatalmazottja;
- ne legyen megállapítható legalább egy üzleti évre visszamenőleg jelentős üzleti kapcsolatra utaló tény a részvénytársasággal, illetőleg az nyrt.-hez kapcsolódó más vállalkozással;
- ne legyen legalább három évre visszamenőleg az nyrt. független könyvvizsgálójának az alkalmazottja, illetve partnere;
- ne töltsön be vezető menedzseri posztot valamely másik társaságnál, ha ez utóbbi vállalkozásnál az ún. füg-

getlen igazgatósági tag egyben az nyrt. vezető tisztségviselője (menedzsere);

- ne legyen az nyrt. igazgatótanácsának (felügyelőbizottságának) a tagja több mint tizenkét éve;
- ne álljon közeli családi, illetve rokoni kapcsolatban az nyrt. valamely vezető tisztségviselőjével, vezető alkalmazottjával.

Az audit bizottság hatáskörébe tartozik majd egyebek között

- az nyrt. független könyvvizsgálójára (könyvvizsgáló cégére) vonatkozó javaslattevési joga;
- a független könyvvizsgálóval a közgyűlési döntésnek megfelelő szerződés megkötése, az abban foglaltak betartásának – ideértve a könyvvizsgálók eljárásának szakszerű, pártatlan voltát is – ellenőrzése;
- az nyrt. belső ellenőrzése, illetve pénzügyi beszámolási rendszere hatékony működésének rendszeres vizsgálata.

Eltérően az audit bizottság létesítésére vonatkozó törvényi előírástól, az új törvényben nem indokolt az nyrt.-k számára kötelezővé tenni az ún. jelölési és/vagy javadalmazási bizottságok létrehozását. A vezető tisztségviselők kiválasztását végző és ezáltal a közgyűlés döntését előkészítő jelölési bizottságok választását a felelős vállalatirányításról szóló kódexek többsége éppúgy ajánlja a nyilvánosan működő részvénytársaságok számára, mint a társaság javadalmazási szabályzatát kidolgozó, az egyes menedzserek konkrét juttatásaira javaslatot tevő javadalmazási bizottság megalakítását. Az új törvényben azonban nem a bizottságok létrehozásáról, hanem a bizottságok által is előmozdítani kívánt társasági döntés-előkészítési mechanizmusról (az azzal szemben támasztott követelményekről) kell rendelkezni. Eszerint a törvény eltérést nem engedő rendelkezésként csupán azt mondaná ki, hogy a vezető tisztségviselők kiválasztásáról, jelöléséről, valamint a javadalmazásukkal kapcsolatos előterjesztésekről kizárólag az igazgatótanács, illetve a felügyelőbizottság külső, független tagjai határozhatnak. A törvény ezen kívül lehetővé tenné, hogy a részvényesek az alapszabályban más, az igazgatótanács, illetve felügyelőbizottság munkáját segítő testületek, munkacsoportok létrehozásáról is határozthassanak.

Az új társasági törvény előkészítése során döntést igényel, hogy az nyrt. ügyvezetéséért felelős testületek működésére, ügyrendjére vonatkozóan a jogalkotó milyen mértékben, illetve mélységben avatkozzon be, elvonjon-e a részvényesi autonómiába tartozó kérdéseket. Amíg a zrt.-nél vitán felül áll, hogy a törvényben csak a feltétlenül szükséges jogi keretek felállításáról szabad gondoskodni – ami adott esetben épp az igazgatóság, felügyelőbizottság létrehozásának a mellőzésére jogosító felhatalmazást is jelentheti –, az nyrt. esetében ezt a szabályozási minimumot nehezebb meghatározni. A Gt. hatályos szabályai (amelyek elsősorban a törvény általános részében nyertek elhelyezést) többé-kevésbé kielégítőnek tűnnek.

44. A nyilvánosan működő részvénytársaságban a közgyűlés működése során is elő kell mozdítani a kisebbségi részvényesek jogainak érvényesítését, így az egymással való együttműködésüket elősegítő informatikai lehetőségeket a részvénytársaságnak biztosítani kell, továbbá a kisebbségi jogok gyakorlására – az általánosan irányadó 5 százalékos határtól eltérően – már a szavazatok 1 százalékaival rendelkező részvényesek is jogosulttá válnak.

A nyilvánosan működő részvénytársaságok vonatkozásában a kisebbségvédelmi szabályoknak jóval nagyobb a jelentőségük, mint a gazdasági társaságoknál „általában”: a kisértvényes-kisbefektetői kör számára mind a meghatározó részvényes, mind a menedzsmenttel szemben biztosítani kell azokat a jogokat, amelyek a törvénytértések vagy a tulajdonosi jogok visszaélészerű gyakorlása esetén a gyors jogorvoslatot lehetővé teszik. (Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a kisebbségvédelmi jogok erősítése nem járhat azzal a következménnyel, hogy a törvény elvonja, illetve aránytalanul megterhelje a többségi részvényes tulajdonosi jogait.)

Az új társasági törvényben az általános (a zrt.-re is irányadó) szabályokhoz képest ösztönözni kell az nyrt. részvényesei közötti, a törvényben biztosított kisebbségi jogok gyakorlásához elengedhetetlen részvényesek közötti együttműködést. Javasolható, hogy hasonlóan, mint pl. a német részvénytársasági törvény esetében, a jövőben az Igazságügyi Minisztérium Céginformációs Szolgálatát biztosítsa a tőzsdei társaságok részvényesei számára olyan honlap oldalt, ahol a kisebbségi joggyakorlással összefüggő információk cseréje megvalósulhat. Indokolt továbbá, hogy a Gt. általános rendelkezései szerinti, a jegyzett tőke 5, illetve 10 százaléka (a jövőben egységesen 5 százaléka) igazodó „küszöbérték” az nyrt. esetében egységesen 1 százalékban kerüljön meghatározásra.

45. Az új törvényben elő kell írni, hogy – összhangban a közösségi jog formálódó előírásaival és az egyre szélesebb körű nemzetközi szabályozási gyakorlattal, – a nyilvánosan működő részvénytársaság a számviteli törvényben meghatározott módon, évente nyilatkozzon a felelős vállalatirányítás elveinek betartásáról vagy az eltérés indokairól, továbbá a társaság szervezetére, működésére vonatkozó belső szabályokról, illetve gyakorlatról.

Az új társasági törvény a felelős vállalatirányítás körébe tartozó normáknak csak a feltétlen érvényesülést igénylő részét foglalja majd magába. Erre gyakran a közösségi jognak való megfelelés érdekében is szükség van. Ugyanakkor indokolt, hogy kifejezetten elismerje a felelős vállalatirányítás szabályozásának nem jogszabályi formáit is, és ne tegye lehetővé a tőzsdei kereskedelemben résztvevő társaságok számára, hogy az ajánlások alól kivonják magukat. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy ezek a normák kötelezővé válnának, pusztán arról van szó, hogy a

törvény – a német részvénytársasági törvényhez hasonlóan – a társaságok nyilatkozattételi kötelezettségét írja elő, a „comply or explain” elv alapján.

A kapcsolódó vállalkozások szabályozása

46. Az egyesülésre vonatkozó hatályos rendelkezések érdemi változtatást nem igényelnek.

Az egyesülésre irányadó szabályokat a hatályos Gt. XIII. fejezete tartalmazza. A szabályok alkalmazása során a gyakorlatban nem merült fel jelentős probléma. A közgazgatási egyeztetés során felmerült, hogy indokolt lenne a törvénytörvény kisebb kiegészítése, például az igazgatótanács írásbeli összehívásával, a jegyzőkönyv alakiságai-val vagy az igazgatótanács határozatképtelenségével kapcsolatban.

47. A törvény külön fejezete foglalkozik az elismert vállalatcsoport szabályozásával. Ezen előírások alkalmazása önkéntes, az érintett társaságok megállapodása (uralmi szerződés) alapján kerül rá sor. A fejezet szabályai – az egységes, vállalatcsoport-szintű stratégia érvényesülése érdekében – a törvény általános szabályaitól számos eltérést engednek, például az utasítási jog vagy a veszteségrendezés terén. Az elismert vállalatcsoport szabályainak alkalmazásához konszolidált beszámoló-készítési kötelezettség kapcsolódik.

48. Amennyiben az anyavállalat és leányvállalata között uralmi szerződés nem jön létre, azonban a számviteli törvény alapján konszolidált beszámoló-készítési kötelezettség áll fenn, az új társasági törvény általános szabályai irányadók az uralkodó taggal és az ellenőrzött társasággal (annak vezető tisztségviselőivel) szemben támasztott jogi követelményeket illetően. Ebben az esetben azonban alkalmazni kell a tagok és a hitelezők védelmét szolgáló kiegészítő garanciális szabályokat is (pl. a hitelezők és a kisebbségi helyzetben lévő tagok, részvényesek jogát a cégbíróság előtti eljárás kezdeményezésére), a törvény módot ad továbbá az uralkodó tag-társaság korlátolt felelőssége áttörése szabályainak kibővítésére. A befolyástervezés mértékéhez kapcsolódó bejelentési kötelezettség az új törvényben megszűnik, azonban a konszolidált beszámoló-készítési kötelezettségnek, illetve az uralmi szerződés megkötésének tényét az anyavállalat és a leányvállalat cégjegyzékének egyaránt tartalmaznia kell.

Az új társasági törvény (tág értelemben vett) konzern szabályozása különbséget tenne a befolyásoló részesedés tényállásához kapcsolódó jogkövetkezmények és az ún. uralmi szerződésen alapuló elismert vállalatcsoport szabá-

lyozása között. Az előbbi a törvény általános részében, az utóbbi a vállalatcsoport-fejezetben kerülne elhelyezésre.

A törvény a befolyásoló részesedést akkor és addig tekintené megállapíthatónak, amíg a befolyásolásra alkalmas kapcsolatban az uralkodó tag (az anyavállalat) a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény szerinti konszolidált éves beszámoló készítésére köteles.

A meghatározó befolyás létrejötte – eltérően az elismert vállalatcsoportként való működéstől – nem hoz változást az uralkodó taggal és az ellenőrzött társaság (társaságok) vezető tisztségviselőivel szemben megfogalmazott törvényi követelményeket, illetve tilalmakat illetően. Az ellenőrzött társaság ügyvezetője továbbra is társasága érdekeinek elsődlegességét szem előtt tartva köteles eljárni, az uralkodó tag, illetve az uralkodó tag társaság menedzsmentje nem vonhatja el az ellenőrzött társaság legfőbb szervének hatáskörét, közvetlenül nem adhat utasítást az ellenőrzött társaság menedzsmentje számára stb. A befolyásoló részesedéshez, mint jogi tényhez ugyanakkor a törvény sajátos jogkövetkezményeket (adott esetben szankciókat) fűz, mivel a társaság, illetve társaságok ellenőrzés alá kerülése a hitelezők és az ún. külső részvényesek (tagok) számára törvényes üzleti érdekeik szempontjából fokozott kockázatot jelent.

A befolyásoló részesedéshez kapcsolódó jogkövetkezmények törvényi előírásának az a célja, hogy az ellenőrzött társaság (társaságok) külső részvényeseinek (tagjainak) és hitelezőinek – az általános (befolyásoló részesedés nélküli) helyzethez képest fennálló – fokozott kockázata arányos jogi védelemben részesüljön. Az ezt a célt teljesíteni hivatott rendelkezéseket a jogalkotó kogens, eltérést nem engedő szabályként írja elő.

A sajátos kisebbségvédelmi és hitelezővédelmi rendelkezések az új törvény általános részén belül, a társaság törvényes működésének biztosítását szolgáló szabályok között kerülnének kimondásra, mintegy kiegészítve azokat a törvényességi felügyeleti előírásokat, amelyek alkalmazására akkor kerülhet sor, ha az ún. konszern tényállás megállapítására nem került sor.

A külső részvényesek (tagok) és az ellenőrzött társaság hitelezői fokozott kockázatának csökkentésére olyan jogi megoldások alkalmasak, amelyek képesek az uralkodó tag jogellenes, illetve visszaélésszerű joggyakorlásának veszélyét mintegy preventív módon kiiktatni (az ellenőrzött társaság ügyvezetését a törvényi rendelkezések „rászorítják” az általános jelleggel előírt magatartási szabályok figyelembevételére), vagy amelyek alkalmasak a már bekövetkezett jogsérelem (ami egyben szükségképpen jelentős üzleti érdeksérelem is) legalább részleges orvoslására. Ezt a funkciót az alábbi jogi eszközök valósíthatják meg:

A törvény elismerné az ellenőrzött társaság (társaságok) bármely külső részvényesének (tagjának), valamint a még le nem járt (elismert vagy megítélt) követeléssel rendelkező hitelezőjének a jogát arra, hogy a cégbíróóság előtt kezdeményezze olyan eljárás lefolytatását, amelynek célja annak eldöntése, hogy az uralkodó tag és/vagy az ellenőr-

zött társaság ügyvezetői eleget tesznek-e a részükre törvényben előírt kötelezettségeknek. Az eljárás lefolytatásához a Gt. nem kívánná meg a kisebbségi pozícióban lévő részvényesek (tagok) vagy hitelezők meghatározott százaléknak támogatását (nem a Gt. hatályos 51. §-a szerinti eljárásról lenne szó) a jogosultak törvénysértésre hivatkozva alanyi jogon léphetnének fel; a költségek előlegezésére és viselésére az általános előírások vonatkoznának (lásd a Pp. és a jogi segítségnyújtásról szóló törvényi rendelkezéseket). A cégbíróóság amennyiben helyt ad a kérelemben foglaltaknak, marasztalná a visszaélésekért felelős uralkodó tagot, illetőleg az ellenőrzött társaság vezető tisztségviselőjét. A cégbíróóság ezzel kapcsolatban pl. jogosult lenne bíróságot kiszabni, sőt adott esetben a jogi személlyel szembeni büntetőjogi eljárás lefolytatására is sor kerülhetne.

Az ún. külső részvényeseket (tagokat) eladási jog illetné meg az uralkodó tag irányában, feltéve, hogy az ellenőrzött társaság vonatkozásában nem került sor a befolyás-szerzést megelőző fél éven belül nyilvános vételi ajánlattelteli eljárás lefolytatására.

A külső részvényesek (tagok) és a hitelezők indítvánnyal élhetnének annak érdekében, hogy a cégbíróóság – ha a jogszerű működés másként nem biztosítható – rendeljen ki vagyonfelügyelőt az uralkodó taghoz a törvényesség tárgyában hozott bírósági döntés végrehajtásának ellenőrzésére, illetve a végzésben foglaltak hatályosulásának biztosítására.

Abban az esetben, ha a befolyásoló részesedéssel rendelkező uralkodó tag tartósan hátrányos üzletpolitikája a fizetésképtelenség veszélyével fenyegeti az ellenőrzött társaságot (társaságokat), a kérelmező az eljárásban kezdeményezhetné az uralkodó tag korlátozott felelősségének áttörését is, feltéve, hogy más jogi eszköz nem alkalmas a jogsértés orvoslására. Ez esetben tehát nem lenne előfeltétel, hogy a társaság megszűnjön [lásd a Gt. hatályos 56. § (3) bekezdésben foglaltakat].

Az említett eljárások a cégbíróóság előtti törvényességi felügyelet keretei között lennének lefolytathatók akkor, ha a kérelem az új törvényben részlegesen megreformált nemperes eljárás keretei között elbírálható. Ha erre nincs mód – pl. mert széles körű bizonyítási eljárásra van szükség – úgy a Pp. módosításával bevezetésre kerülő új, különleges társasági jogi és tőkepiaci pertípus keretében kerülhet sor a kereset elbírálására.

Az előző pontokban említett jogorvoslat igénybevételére csak a meghatározó befolyás létrejöttét követően, illetve fennállása idején (tehát amíg a konszolidált éves beszámoló készítés kötelezettsége fennáll) elkövetett jogsértés miatt lehet fellépni. Ha a meghatározó befolyás még, illetve már nem állapítható meg, a törvény általános szabályai alapján járhat el az ezen időszakban felmerülő igénye alapján a törvény által arra feljogosított személy.

A Gt. 292. §-a szerinti, a jelentős, többségi, illetve közvetlen irányítást biztosító befolyáshoz (tehát a befolyás-szerzés mértékéhez) kapcsolódó bejelentési kötelezettség a jövőben megszűnik, a cégjegyzék a konszolidált beszám-

moló-készítési kötelezettség tényét fogja tartalmazni. Ugyanígy cégjegyzék-adat lesz az – alábbiak szerinti – elismert vállalatcsoportként való működés. Ezeket az adatokat az anyavállalat és a leányvállalat cégjegyzéke egyaránt tartalmazni fogja. Természetesen a külön törvényekben (pl. Tpt., Hpt.) megállapított bejelentési kötelezettségek változatlanul fennállnak.

Eltérően a meghatározó befolyás jogi tényének fennállásához kapcsolódó, kötelezően figyelembe veendő jogvédelmi (garanciális jelentőségű) szabályoktól, az ún. elismert vállalatcsoportra vonatkozó rendelkezések alkalmazását az új társasági törvény nem tenné kötelezővé, arra csak az érintett társaságok megállapodása alapján kerülhetne sor. A vállalatcsoportra irányadó társasági jogi szabályok természetesen nem sérthetik a versenyjogot.

Az elismert vállalatcsoport státuszának – szigorú eljárási szabályok betartása mellett történő – elnyerése azt a célt szolgálja, hogy az uralkodó tag és az általa irányított ellenőrzött társaság (társaságok) jogszerűen működhessenek olyan egységes (a vállalatcsoport szintjén kialakított) üzletpolitikai koncepció alapján, amely egyben biztosítja valamennyi résztvevő társaság érdekeinek védelmét, másrészt fogalmazva kizárja az előnyök és hátrányok egyoldalú, aránytalan megosztását a vállalatcsoportban résztvevő társaságok között. Az elismert vállalatcsoport minősítés elnyerésének lesz a következménye továbbá, hogy az egységes, csoportszintű irányítás érdekében a törvény eltérést enged majd az általános szabályok alkalmazása alól. Eszerint az uralkodó tag az ellenőrzött társaságot (társaságokat) utasíthatná (természetesen csak az uralmi szerződés keretei között), az ellenőrzött társaság menedzsmentjével szemben támasztott lojalitási követelmény pedig nem zárna ki a vállalatcsoport „mint egységes egész” érdekei elsődlegességének a figyelembevételét stb.

Az elismert vállalatcsoport státusza elnyerésének nem lenne törvényi előfeltétele az, hogy az érintett gazdasági társaságok (rt., kft.) anyavállalatát a számviteli törvény konszolidált éves beszámoló készítésére kötelezze. Értelemszerűen az esetek többségében az uralmi szerződés megkötése akkor áll az érintettek érdekében, ha már kialakult a számviteli törvény szerinti, a konszolidált beszámoló készítésének kötelezettségét megalapozó tényállások egyike. Ugyanakkor, ha az alábbiakban részletezett módon sor kerül az uralmi szerződés megkötésére, úgy a szerződés hatályban maradásának időszaka a vállalatcsoport irányítója akkor is köteles lenne konszolidált éves beszámolót készíteni, ha azt egyébként a számviteli törvény nem írja elő.

Az uralmi szerződés megkötésének előkészítése során a társaságok egyesülésére irányadó szabályokhoz hasonló eljárási menetrendet célszerű a törvényben megfogalmazni. Az eljárás főbb szakaszai a következők lennének:

Az uralkodó tag és az ellenőrzött társaság (társaságok) legfőbb szervei határoznak (minősített többséggel) az eljárás megindításáról, jóváhagyják az uralmi szerződés első

tervezetét, valamint a részvényesek (tagok) és a hitelezők számára közzétételre kerülő hirdetmény tartalmát.

A törvényben előírt időtartam alatt az uralkodó tag és az ellenőrzött társaság (társaságok) részvényesei (tagjai), valamint azon hitelezői, akiknek elismert (megítélt) követelése még nem vált esedékessé, biztosítékot igényelhetnek, a külső részvényesek (tagok) kérhetik továbbá részvényüknek (üzletrészüknél) az uralkodó tag általi megvételet.

Az uralkodó tag és az ellenőrzött társaság (társaságok) legfőbb szerve határoz az uralmi szerződés jóváhagyásáról, az elismert vállalatcsoport megalakításáról.

Az uralmi szerződés elfogadását követően az elismert vállalatcsoport (szükség esetén a megfelelő hatósági engedély beszerzését követően) a cégnyilvántartásban történő bejegyzéssel jön létre. (Az elismert vállalatcsoport, mint sajátos jogi minőség ugyanakkor nem eredményezi azt, hogy a vállalatcsoport a tag-társaságoktól elkülönült jogalanyisággal, jogi személyiséggel rendelkezne.) A törvény mind az uralkodó tag, mind pedig az ellenőrzött társaság (társaságok) cégjegyzékében feltüntetni rendelné a vállalatcsoport létrejöttének tényét. Az uralmi szerződés bárki számára megismerhető, nyilvános dokumentumnak számítana.

Az uralmi szerződésben a vállalatcsoportban résztvevő társaságok összehangolt működését elősegítő sajátos szervezeti és irányítási szabályok, valamint azok a rendelkezések kerülnének rögzítésre, amelyek biztosítják a vállalatcsoportban résztvevő társaságok között az előnyök és a hátrányok kiegyensúlyozott megosztását. Az új társasági törvény ezzel kapcsolatban a jogalkotó általános „elvárásait” fogalmazná meg, a tisztességes, kiegyensúlyozott hátsókörmegosztás és veszteségrendezés konkrét módozataira elegendő, ha példálódzó jelleggel utal. Így a törvény említést tenne (hangsúlyozottan nem a kimerítő felsorolás szándékával) az uralkodó tag által történő osztalék kiegészítésről történő megállapodás lehetőségéről, az ellenőrzött társaság részvényesét megillető részvénycseréről, az uralkodó tag helytállási kötelezettségének kinyilvánításáról stb. Az uralmi szerződésnek nem lenne tárgya a vállalatcsoport egységes üzletpolitikája tartalmi sajátosságainak a meghatározása, ez adott esetben olyan információnak minősülhet, amelynek nyilvánosságra hozatala okkal nem áll a vállalatcsoporthoz tartozó társaságok érdekében. A vállalatcsoport szintű üzletpolitika tartalma ugyanakkor kihat a csoport tagjaival, a vezető tisztségviselőkkel szemben támasztott elvárásokra, így pl. az ellenőrzött társaság (társaságok) tisztségviselőivel szembeni felelősségre vonatkozó eljárás megindítható lenne, ha az ügyvezetők magatartása nincs összhangban a vállalatcsoport szintjén meghatározott követelményekkel. A vállalatcsoport az üzleti elképzeléseiről a konszolidált éves beszámolóban tájékoztathatná a gazdasági forgalom szereplőit.

Abban az esetben, ha az érintett szerződő felek egyike megsérti a törvényt vagy az uralmi szerződésben foglaltakat, a törvényes érdekeiben sértett fél (így az ellenőrzött

társaság hitelezője is) a törvény előírása szerint a cégbírósághoz fordulhat, kérve a bíróságtól, hogy az intézkedjen a törvényes működés helyreállítása érdekében. A cégbíróság az új törvényben kiegészítésre kerülő, a törvényességi felügyeleti eljárásban kiszabható szankciókat alkalmazhatná. Az ellenőrzött társaság külső részvényese (tagja) vagy hitelezője jogosult továbbá az uralmi szerződés felmondására is: peres eljárásban követelheti majd, hogy a bíróság az uralkodó taggal a társasági törvény általános részében előírt jogkövetkezményeket, így végső soron a korlátozott felelősség figyelmen kívül hagyásának szankcióját alkalmazza.

Az új törvény koncepciójának szakmai vitája során felmerült az ún. faktikus, vagyis uralmi szerződés hiányában is létező vállalatcsoport bírósági elismerésének lehetősége. Mivel a faktikus konszernjogi szabályoknak a hazai társasági jogba való bevezetése nem tekinthető sürgető feladatnak, az ezzel kapcsolatos szabályozási kérdésekre eleget akkor visszatérni, ha az előzőekben bemutatott modell gyakorlati alkalmazásának tapasztalatai már megismerhetőkké váltak.

III. TÉZISEK A CÉGTÖRVÉNY ÚJRA SZABÁLYOZÁSÁHOZ

1. Új cégtörvény megalkotása szükséges figyelemmel arra, hogy a koncepció megváltoztatja a cégtörvény szabályozásának alapjait, a bejegyzési (változásbejegyzési) eljárás rendjét, illetve a cégbíróság szerepének hangsúlyait. Az új cégtörvény megalkotását az is indokolja, hogy a társasági törvény új szabályozásának eljárásjogi következményeiből adódó szabályozási változásokat következetesen vegre kell hajtani.

A helyes törvényszerkesztés módja az, ha egy eljárási törvény az eljárás folyamatát lépésről lépésre bemutatja. Ebben az esetben a Ctv. első része – az általános cégjogi alapfogalmak (cégnilvánosság, cégjegyzék, cégnév stb.) meghatározását követően – a cégalapítás bejegyzésére vonatkozó eljárást szabályozná, ezután következne a változásbejegyzési eljárás szabályozása azzal, hogy amiről ebben a körben a törvény külön nem szól, arra értelemszerűen vonatkoznak a cégalapítás bejegyzése körében bemutatott szabályok. Végül következnenek a jogorvoslatra, illetve a törvényességi felügyeleti eljárásra vonatkozó rendelkezések. A hatályos Ctv. ennek a jogszabályszerkesztési követelménynek nem tesz eleget. A szükséges szerkezeti változások tehát önmagában is indokolták teszik, hogy új cégtörvény szülessen. Emellett azonban a következő tézispontokban szereplő szabályozási tervek koncepcionális változásokat is hoznak többek között a bejegyzési eljárás rendjében, vagy a cégbíróság törvényességi felügyeleti jogkörében.

A kifejtettre tekintettel a Ctv. esetében egyértelműen megállapítható, hogy új törvény alkotása szükséges akkor is, ha az új törvény számos kiforrott jogintézményt válto-

zatlan formában átvesz majd a hatályos Ctv.-ből (pl. a hiánypótlás nélküli elutasításra, vagy az automatikus cégbejegyzésre vonatkozó rendelkezéseket).

A Gt. szabályozásának tervei szerint a részvénytársaság egységes társasági formáján belül több altípus önálló szabályozására kerül sor. Ennek keretében a zártkörűen működő és a nyilvánosan működő rt. önálló altípussá válik. Így pl. annak a ténynek, hogy az rt. nyilvánosan vagy zártkörűen működik-e, már a cégjegyzékbe bejegyzett névből is ki kell tűnnie.

A konszernfejezet újraszabályozására irányuló elképzelések következtében az elismert vállalatcsoportként működő cégek esetében az uralmi szerződés létre, megkötési időpontjára vonatkozó adatot kell az érintett cégek cégjegyzékében nyilvántartani. Ugyanakkor a nem elismert vállalatcsoportként működő, de konszolidált beszámolót készítő cégek esetében ennek a ténynek kell kitűnnie a cégjegyzékből.

2. A már létező cégformák fenntartása indokolt. Az újabb cégformák létrejötte esetén (pl. közjegyzői iroda) a cégtörvényben meg kell határozni cégjegyzékük speciális, az adott cégformákra jellemző adatait.

A cégtörvény hatálya alá tartozó cégek köre nem konstans. A már létező cégformák fenntartása általában indokolt, emellett az egyes anyagi jogi szabályok rendelkezéseitől függően a tendencia a cégformák körének bővülése irányába mutat. A legújabbak közé tartozik az európai gazdasági egyesülés, illetve az európai részvénytársaság. A közjegyzőkről szóló törvény módosítása megteremti a közjegyzői irodát, mint önálló cégformát. A mindenkor hatályos cégtörvény feladata, hogy új cégforma esetében – az anyagi jogi rendelkezéseknek megfelelően – meghatározza e cégforma speciális cégjegyzék adatait.

Az új cégformák mellett esetenként sor kerül egy-egy cégforma megszűnésére. Ez szükségessé teszi a korábban bejegyzett ilyen cégekre vonatkozó átmeneti rendelkezések megalkotását, amennyiben erre a cégformát megszüntető jogszabályban nem került sor. Erre van szükség pl. az oktatói munkaközösség tekintetében is. Az iskolarendszeren kívüli magánoktatás egyes kérdéseiről és az oktatói munkaközösségről szóló 36/1990. (II. 28.) MT rendeletet a 105/2004. (IV. 27.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezte, azonban nem rendelkezett a már bejegyzett oktatói munkaközösségek további sorsáról. Az új cégtörvény feladata ennek pótlása, oly módon, hogy a már létező oktatói munkaközösségek létesítő okiratuk módosításával közretereti társaságként működhessenek tovább.

3. Az elektronikus cégeljárás megvalósulása azzal tehető teljessé, ha 2007 szeptemberétől valamennyi cégforma esetében lehetőség nyílik a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelem elektronikus úton történő előterjesztésére, tehát valamennyi cég elektronikus regisztrációjá-

ra, a cég döntésétől függően. Ez megteremti a feltételeket ahhoz, hogy a cégnyilvántartásban szereplő cégek iratairól – cégformától függetlenül – elektronikus úton is informálódni lehessen.

Az 1. társasági jogi irányelv (68/151/EGK) módosításáról szóló 2003/58/EK irányelv értelmében biztosítani kell, hogy az irányelv hatálya alá tartozó társaságok (korlátolt felelősségű társaságok, részvénytársaságok) bejegyzési (változásbejegyzési) kérelmeiket elektronikus dokumentum formájában is eljuttathassák regisztráló hatóságukhoz, Magyarországon tehát a cégbírósághoz. Az irányelv értelmében a tagállamoknak e feladatot 2007. január 1-jéig kell teljesíteniük, biztosítva azt is, hogy a kft.-k és rt.-k 2006. december 31-ét megelőző – legalább – 10 évben keletkezett összes irata is rendelkezésre álljon az ügyfelek számára – kérelmük esetén – elektronikus okirat formájában is.

Az elektronikus cégeljárásról és a cégiratok elektronikus úton történő megismeréséről szóló 2003. évi LXXXI. törvény rendelkezései értelmében az elektronikus cégeljárás a cégbíróságokon 2005. január 1. és 2006. szeptember 1. között fokozatosan valósul meg, épül ki. A rendszer kiépülése azonban csak akkor lesz teljes körű, ha a cégbíróságok és a cégek elektronikus kommunikációja nem korlátozódik két cégformára, tehát a kft.-re és az rt.-re. Indokolt ezért, hogy az új cégtörvény – a fokozatosság elvét változatlanul szem előtt tartva – 2007 szeptemberétől valamennyi cégforma esetében biztosítsa azt a lehetőséget, hogy bejegyzési (változásbejegyzési) kérelmeket elektronikus úton is előterjeszthessék és ennek eredményeként a cégbíróság az érintett cégeket elektronikus úton jegyezne be, tartaná nyilván. Ez értelemszerűen a cégirataik elektronikus nyilvánosságát is jelentené. Hosszabb távon tehát el kell érni, hogy a cégnyilvántartásban szereplő tetszőleges cég iratai megismerhetőek legyenek elektronikus úton, anélkül, hogy az érdeklődőnek a cégbíróságot fel kellene keresnie. Ez összhangban áll az Európai Tanács eEurope 2002, valamint eEurope 2005 akciótervében foglaltakkal, illetve a Magyar Információs Társadalom Stratégiájáról és annak végrehajtásáról szóló 1126/2003. (XII. 12.) Korm. határozat 2. pontjában foglaltakkal is.

4. A cégbejegyzés eljárási rendjét nem ahhoz kell igazítani, hogy a bejegyzendő cég rendelkezik-e jogi személyiséggel vagy sem, hanem az eljárási rend egyszerűsítését más elvi szempontok szerint kell megoldani oly módon, bizonyos cégformák (kkt., bt., kft.) esetében a cégtörvény mellékletét képező szerződésminták alkalmazására kell a cégeknek lehetőséget adni.

Így a szerződésminta alkalmazható a három legnagyobb számban létrejövő cégforma esetében, a közkereseti és betéti társaság esetében, valamint korlátolt felelősségű társaság esetében.

A Ctv. jelenleg azt állítja a szabályozás középpontjába, hogy jogi személyiséggel rendelkező, vagy azzal nem ren-

delkező cégről van-e szó. Eszerint állapít meg összetettebb, illetve egyszerűbb szabályokat a cégbírósági eljárás rendjében.

A most folyó kodifikáció során, valamint az új Ptk. előkészítésének folyamatában is felmerült az a gondolat, hogy a közkereseti társaságok, valamint a betéti társaságok váljanak jogi személyiségű társasággá. Bár ezzel összefüggésben a gazdasági jog területén tevékenykedő szakértők több okból is inkább a hatályos helyzet fenntartása mellett foglaltak állást, egyértelműnek tűnik, hogy az egyszerűbb, illetve a bonyolultabb megítélésű cégalapítások között nem helyes a választóvonalat a cég jogi személyiségéhez vagy annak hiányához kötni. E helyett a betéti társaság és közkereseti társaság esetében biztosítani kell az egyszerűbb cégalapítást lehetővé tevő szerződésminta alkalmazhatóságát.

Korlátolt felelősségű társaság vonatkozásában a koncepció tervezetének szakmai vitája során kezdetben megszűntek az álláspontok ateinketben, hogy lehessen-e szerződésmintát alkalmazni. Figyelemmel arra, hogy a cégek meghatározó részét néhány fős, 3 millió forintos jegyzett tőkájú, sokszor családi vállalkozásban működő kft.-k teszik ki, ez mindenképpen a szerződésminta alkalmazhatósága mellett szóló körülmény. (A fővárosban alapított kft.-k több mint 86%-a 2003-ban a 3 millió Ft összegű törvényi minimum szolgáltatásával alakult.) A cégbíróságként eljáró megyei bíróságok egyöntetűen úgy foglaltak állást, hogy az egyszerűsített cégeljárás alkalmazását indokolt a kft.-k esetében is lehetővé tenni.

Az egyszerűsített cégeljárás bevezetése részben arra irányul, hogy a cégbíróságon belüli munkateher a bejegyzési és változásbejegyzési eljárásokkal összefüggésben csökkenjen, lehetővé váljon a hangsúlyváltás a cégbíróság jövőbeli szerepét illetően. Az egyszerűsített cégeljárás módot ad továbbá a bejegyzési és változásbejegyzési eljárások jelentős mértékű felgyorsítására, ami egyben a cégek alapítási költségeinek csökkenését is eredményezheti.

Az új társasági törvény mellékletét képeznék azok a szerződésminták, amelyek alapján a törvényben meghatározott formájú cégek létrejöhetnek. A szerződésminta alkalmazása azt jelenti, hogy a leendő cég lényegében csak a saját adataival egészíti ki a formanyomtatványt.

Ez a megoldás törvényi „garanciát” jelentene arra vonatkozóan, hogy a társaság által benyújtott szerződés „mintegy szükségképpen” megfelel a törvényi előírásoknak, mivel a társasági szerződésben feltüntetésre kerülő adatokon, tényeken kívül az okirat mindenben meg egyezik a törvény rendelkezéseivel. Ez ad módot arra, hogy a cégbírósági kontroll a feltétlenül szükséges minimumra csökkenjen.

A törvény mellékletében szereplő szerződésminta (hasonlóan a jelenlegi, a cégbírósági bejelentésre használt nyomtatványokhoz) informatikai úton is letölthető lenne, és 2006. szeptemberét követően mód nyílna arra is, hogy a cégalapítási iratok benyújtására a törvényi mintát felhasználva elektronikus úton kerüljön sor.

A törvényi szerződésminta variábilis lenne abban az értelemben, hogy ahol a törvény a társaság tagjai számára döntési alternatívát biztosít (pl. a kft.-t egy vagy több ügyvezető vezeti, sor kerül-e felügyelőbizottság alapítására stb.), ott a nyomtatvány módot adna arra, hogy a tagok csak az általuk választott „minta-részt” töltsék ki („a nem kívánt rész törlendő”). Az a körülmény, hogy a társasági szerződésminta egyes részletkérdésekben több változatú megoldásra adna lehetőséget, használatát kellően rugalmasá tenné, egyben módot adna arra, hogy működő cégek utóbb az egyszerűsített cégeljárás keretében módosítsák társasági szerződésüket. Így nem csak az alapításkor, hanem a változásbejegyzés során is alkalmazható lenne a törvényi szerződésminta, ha egy társaság utóbb határoz úgy, hogy pl. át kíván térni a törvényi minta szerinti társasági szerződés használatára, vagy a már eleve a törvényi minta alapján alapított társaság a társasági szerződését úgy módosítja, hogy áttér a szerződésmintában ajánlott egyik opcióról a másikra. (Így pl. egy-egy működő cég úgy határoz, hogy felügyelőbizottságot hoz létre azzal a minimális törvényi tartalommal, amit a szerződésminta megállapít.)

A szerződésminta alapján létrejött cég esetén a szerződésminta választásának önkéntességére tekintettel meg kell teremteni annak jogi lehetőségét is, hogy a cég a működése során a létesítő okiratának módosításakor áttérhesen a típusszerződésről a szerződésmintában nem szereplő kérdések szabályozásával, vagy az abban foglaltaktól eltérő szabályozással a jelenlegi rendszer szerint megköthető szerződésre.

Az egyszerűsített cégeljárás akkor lesz képes betölteni rendeltetését, ha alkalmazására mind a bejegyzési, mind pedig a változásbejegyzési eljárás során mód nyílik.

Hangsúlyozni kell, hogy a törvényi szerződésminta alkalmazása csupán lehetőség, egy olyan „többletjog”, amely semmilyen vonatkozásban sem csorbítja, korlátozza a cégek és tulajdonosaik jelenleg meglévő lehetőségeit, döntési autonómiáját.

Az egyszerűsített cégeljárás bevezetése nem járna együtt azzal, hogy az új törvény korlátozná a közzétételre vonatkozó hatályos követelményeket, így a bt.-k és kkt.-k esetében is a Cégekörnyezetben közzé kellene tenni a releváns információkat. A koncepciótervezet szakmai vitája alapján megállapítható, hogy a jogalkalmazók többsége nem támogatná a cégnyilvánosság korlátozását.

5. A bejegyzési és változásbejegyzési eljárásban az egyszerűsített eljárás során és más, a törvényben meghatározott esetekben ne bíró, hanem bírósági ügyintéző, illetve títár járjon el önállóan, vagy ha a törvény úgy rendelkezik, bírói felügyelet mellett.

A jogi személyiséggel nem rendelkező cégek bejegyzésére vonatkozó hatályos rendelkezések szabályozási logikájával egyezően az új Ctv. előírna, hogy az egyszerűsített cégeljárás körében ne cégbírák járjanak el. Át kell tekinteni azt is, hogy az ún. hagyományos cégbejegyzési (válto-

zásbejegyzési) eljárás körében melyek azok a munkafázisok, amelyeket nem kell feltétlenül a cégbírának elvégezniük. Ilyen jelenleg a hiánypótlás nélküli elutasítás, amelyre vonatkozó eljárási rend a gyakorlatban bevált. Emellett azonban más eljárási cselekmények esetében is elképzelhető a cégbírák és a bírósági segítők közötti további munkamegosztás, természetesen a megfelelő segítő létszám rendelkezésre állása esetén.

6. A cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárásra a cégtörvényben megállapított ügyintézési határidő – a ténylegesen érvényesülő bejegyzési időtartamokra figyelemmel – csökkenthető, változatlanul fenntartva azt a szabályozási elvet, hogy az egyszerűbb eljárási renchez rövidebb ügyintézési határidő kapcsolódik.

A hatályos szabályozás alapján a jogi személyiségű cégek esetében a cégbejegyzésre, a változásbejegyzési végzés meghozatalára nyitva álló határidő hosszabb, mint a jogi személyiség nélküli cégek vonatkozásában, 30 nap helyett 60 nap. A bejegyzési határidőbe a hiánypótlás időtartama nem számít bele, illetve a cégbíróság vezetőjének a határidő leteltét követően még további 8 nap áll a rendelkezésére, hogy az automatikus cégbejegyzés elkerülése érdekében a szükséges intézkedéseket megtehesse.

A gyakorlat bebizonyította, hogy mind a jogi személyiségű, mind pedig a jogi személyiséggel nem rendelkező cégek esetében a cégbejegyzés időtartama az esetek döntő többségében a törvényi határidő felét sem éri el. A legnagyobb ügyforgalmú Fővárosi Cégbíróság adatai szerint: betéti társaságok átlagos bejegyzési ideje hiánypótlás nélkül 2003-ban 7 nap, korlátolt felelősségű társaság esetén 18 nap, részvénytársaság esetén 20 nap.

Valójában az elsődleges cél a tényleges ügyintézési idő csökkentése, ehhez képest másodlagos, hogy a törvényben rögzített eljárási idő-maximum hány napot jelent. Irreálisan rövid határidő törvényi rögzítése nem lehet a jogalkotó célja, ugyanakkor a tényleges ügyintézési időtartamot követő törvényi határidő kimondására mód nyílik.

Ezért a törvényben rögzített határidő és a tényleges ügyintézési időtartam közötti jelentős eltérésre tekintettel a Ctv. folyamatban lévő módosítása kezdeményezi a cégbejegyzési határidők csökkentését 2005. január 1-jétől kezdődően 15, illetve 30 munkanapra, attól függően, hogy jogi személyiség nélküli vagy jogi személyiséggel rendelkező cégről van-e szó.

A kifejtettekre tekintettel ugyanakkor – figyelemmel a már említett szerződésminták alkalmazásának lehetőségére is – az új cégtörvény a bejegyzési határidők rövidítésének más megközelítésű, differenciáltabb szabályozását tartja a jövőben szükségesnek, megfelelően hasznosítva a közeljövőben hatályba lépő fenti új rendelkezések első tapasztalatait.

a) Amennyiben a cég szerződésminta alapján készíti el a társasági szerződését, és azt elektronikus úton terjeszti

elő, a cégbíróság számára nyitva álló bejegyzési határidő 8 munkanapra csökkenthető, figyelemmel arra, hogy ilyen esetben mind a tartalmi kérdésekben a bíróság feladata, mind pedig az adminisztratív teendőket tekintve az ügyintéző feladata is leegyszerűsödik. Az említett együttes feltételrendszer alkalmazásának lehetősége természetesen azt feltételezi, hogy 2007 januárjától a betéti társaság és a közkereseti társaság alapítására, változás bejelentésére is sor kerülhet majd elektronikus cégeljárás keretében.

b) Azokban az esetekben, ha az egyszerűsített cégeljárás két feltételének valamelyike hiányzik, vagyis amikor a cég nem akar, illetve nem tud szerződésmintát alkalmazni (pl. a részvénytársaság), vagy nem kíván élni azzal a lehetőséggel, hogy a bejegyzési kérelmét elektronikus úton is előterjesztheti (pl. a betéti társaság a cégbejegyzési kérelmét szerződés minta alkalmazásával terjeszti elő, de papíron) a cégbejegyzés határideje 15 munkanap lenne.

c) Azokban az esetekben, amikor mindkét feltétel hiányzik, tehát a cég a bejegyzés iránti kérelmét – bármely okból – szerződés minta alkalmazása nélkül készíti el és azt – választása alapján – hagyományos módon, papíron nyújtja be a cégbírósághoz, a bejegyzési határidő 21 munkanap lenne.

Természetesen az említett határidőkbe a hiánypótlás időtartama változatlanul nem számítana bele és változatlanul indokolt fenntartani a cégbíróság vezetője számára biztosított 8 napos határidőt is. Kedvező változás ugyanakkor a cégbíróság szempontjából, hogy az új Ctv. – a fentiek szerint – a határidő munkanapokban való számítását írja elő.

Az új törvényi határidők bevezetésére nem a törvény általános hatálybalépésének időpontjában kerülne sor, hanem egy évvel később (2007 szeptemberétől) annak érdekében, hogy az új Gt. és Ctv. hatálybalépésével jellemzően együtt járó problémák időszaka ne essen egybe az eljárási határidő lecsökkentésének időpontjával. Figyelemmel azonban arra, hogy az új Gt. és Ctv. hatálybalépésének tervezett időpontja 2006 őszre, az új Ctv.-nek – az átmeneti szabályok között – rendelkeznie kell a bejegyzési határidőkről a hatálybalépés időpontja és a 2007 szeptembere közötti egy éves időszakról. Annak érdekében, hogy az átállásra lehetőleg zökkenőmentesen sor kerülhessen, az említett átmeneti időszakban a hatályos (vagyis az 1997. évi) Ctv. szerinti bejegyzési határidők érvényesülését indokolt előírni az átmeneti rendelkezések között.

Az is jogos igénynek tűnik, hogy az új cégtörvény ne csak az elsőfokú bíróság, hanem a másodfokú bíróság eljárását is kösse reális határidőhöz, amely 60 napban lenne megállapítható. Az ítéletátlak felállításával a másodfokú elbírálás lényegesen felgyorsult, a törvényi határidő előírása csak elméleti szempontból látszik ma már szükségesnek.

7. A hatályos szabályozással egyezően fenn kell tartani a cégeljárásban jelenleg előírt jogi képviselői (ügyvédi,

közjegyzői) közreműködést mind a szerződéskötés (módosítás), mind pedig a cégbíróság előtti eljárás során. Az új cégtörvény hatályosulásának tapasztalatait vizsgálva lehet majd a későbbiekben dönteni a kötelező jogi képviselő esetleges eltörléséről.

A szakmai egyeztetés során volt olyan nézet is, amely szerint – mivel a szerződésminta kitöltése önmagában nem jelent jogász feladatot – az ilyen módon elkészített társasági szerződés ügyvédi ellenjegyzése sem szükséges. A többségi vélemény szerint azonban – különösen ha az említett alternatív megoldásokat kínáló szerződésminták bevezetésére kerül sor – fontos kérdés, hogy a minta kitöltése az alternatívákat illetően következetes legyen, ezért, de az alább részletezett más okokból is a szerződéskötés (módosítás) során az ügyvédi közreműködés nem tekinthető feleslegesnek.

Az okirat ellenjegyzésének az ügyvédekről szóló törvényben meghatározott fogalmába beilleszthető a szerződésmintákkal kapcsolatos ügyvédi feladat is. Az említett 1998. évi XI. törvény 27. § (3) bekezdése szerint az ügyvéd csak olyan okiratot láthat el ellenjegyzéssel, amely a saját vagy az irodája közreműködésével jött létre. Az (1) bekezdés kimondja, hogy az okirat ellenjegyzésével az ügyvéd bizonyítja, hogy az okirat a felek kinyilvánított akaratának és a jogszabályoknak megfelel, és az okiratban megjelölt fél az iratot előtte vagy helyettese előtt írta alá, illetve aláírását előtte vagy helyettese előtt saját kezű aláírásának ismerte el.

A minősített elektronikus aláírásával tett ellenjegyzéssel az ügyvéd azt bizonyítja, hogy a kiállító minősített elektronikus aláírásával aláírt elektronikus okirat tartalma az ügyvéd által készített elektronikus okirattal megegyezik. (Kivételt jelent az olyan aláíró, aki az okiratot külföldön írta alá, de ilyen esetben aláírását az erre vonatkozó jogszabályok szerint hitelesíteni kell, vagy az az aláíró akinek az aláírását a közjegyző hitelesítette. Ezt a kivételt az ügyvédnek ellenjegyzésében fel kell tüntetnie.)

Az ellenjegyzés fenntartása mellett szól tehát az is, hogy a jogi képviselő feladatai közé tartozik a társaságban részt venni kívánó tagok személyazonosságának ellenőrzése, a fantomcégek kiszűrése, a pénzmosás elleni törvény rendelkezéseinek érvényre juttatása érdekében. Ennek elmaradása visszalépést jelentene a jelenlegi helyzethez képest és megkérdőjelezné azokat az erőfeszítéseket, amelyeket ezen a területen a jogalkotás tett már, illetve tenni kíván.

Nem mellőzhető a cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárásban az ügyvédi közreműködés azért sem, mivel a bejegyzési kérelem összeállítása, a mellékletek megfelelő csatolása, változás bejegyzése esetében az egységes szerkezetű létesítő okirat elkészítése változatlanul feladat marad.

A cégbíróság előtt eljárásban előírt kötelező jogi képviselő fenntartása ugyancsak változatlanul indokolt, mivel az esetleges hiánypótlás elrendelése során is szerencsésebb, ha a cégbíróság a jogi képviselővel kommunikál. Csak így tarthatóak a rövid bejegyzési határidők, amelye-

ket az új törvény még szorosabbá kíván tenni. Emellett az elektronikus cégeljárás is a jogi képviselő közreműködésére épül, a jogi képviselő van feljogosítva arra, hogy a papíralapú iratokat elektronikus irattá transzformálja. Ennek a korszerű eljárási lehetőségnek az összes cégformára való kiterjesztése ugyancsak megköveteli az ügyvédi szerepkör, illetve a kötelező jogi képviselet fenntartását szerződésminták alkalmazása esetében is.

Hosszabb távon azonban, a szerződésminta alkalmazásának tapasztalatait értékelve (ismét) meg kell majd vizsgálni a kötelező jogi képviselet esetleges eltörlésének, illetve differenciált, részleges fenntartásának kérdését.

8. A cégbejegyzési eljárás során a benyújtott iratokra vonatkozó cégbíróági vizsgálat terjedelmét ne az határozza meg, hogy a cég rendelkezik-e jogi személyiséggel, hanem az, hogy a létesítő okirat elkészítésére szerződésminta alkalmazásával vagy anélkül került-e sor.

A hatályos szabályozás szerint a bejegyzési eljárás érdemi szakaszának túlnyomó részében az eljárás rendjét illetően nincs semmiféle lényeges különbség a jogi személyiségű, illetve a jogi személyiség nélküli társaság bejegyzése között. Így egységes a szabályozás a hiánypótlásra felhívó végzés kiadására, a bejegyzést elrendelő vagy az elutasító végzés meghozatalára és kézbesítésére vonatkozóan.

A Ctv. 40. és 44. §-a alapján is teljesen azonos a bejegyzett adatok vizsgálatának tartalma. A cégbíróóság azt köteles vizsgálni, hogy a bejegyzési kérelemben azok az adatok, amelyeknek bejegyzését az adott cégformára vonatkozóan a Ctv. előírja megfelelnek-e a jogszabályok rendelkezéseinek.

Eltérés valójában – a cég jogi személyiségétől vagy annak hiányától függően – a létesítő okirat és a mellékletek cégbíróági vizsgálata terjedelmében áll fenn.

Jogi személyiség nélküli cég bejegyzése esetében a cégbíróóság a létesítő okirat ellenőrzése során a jelenlegi gyakorlat szerint csak a létesítő okiratnak azon elemeit ellenőrzi, amelyek egyben cégjegyzék adatok is. A Legfelsőbb Bíróság gyakorlata szerint a Ctv. 3. § (1) bekezdése szerinti adat fogalma kiterjesztően nem értelmezhető. Ha a vizsgált kitétel nem tartozik az adat fogalmába, jogi személyiség nélküli cég esetében akkor sem vizsgálható a jogszabályszerűség, ha az adat egyébként a szerződés kötelező eleme és a szerződés nyilvánvalóan jogszabálysértő.

A cégbíróóság vizsgálatának rutinszerűvé tétele a kisebb tőkeerejű, egyszerűbb működésű cégek esetében sem teszi megengedhetővé, hogy a cégbíróóság a létesítő okirat nyilvánvaló törvénytértésének kifogásolásától eltekintsen pusztán azért, mert az érintett rész egyébként nem cégjegyzék adat. Ugyanakkor kétségtelen, hogy a kisebb tőkeerejű, egyszerűbb cégformában működő cégek esetében indokolt, hogy a bejegyzési, változásbejegyzési eljárás rutinszerűvé váljon.

A szerződési iratminták használatának lehetősége ezt a problémát megoldja. Ha a cég társasági szerződése az új törvény majdani mellékletét képező szerződésminta alapján jön létre, a cégbíróági vizsgálat formális. A cégbíróóság feladata már valóban csak a szerződés adatainak és a bejegyzési kérelem adatainak összevetése, hiszen a cég formájának megfelelő típusszerződés alkalmazása garantáltan nem vetne fel érvénytelenségi kérdést. A mintában szereplő alternatív megoldások választása esetében a cégbíróóság – számítógépes program segítségével – azt is vizsgálja, hogy a szerződés egyes pontjainak összhangja fennáll-e, a minta kitöltése következetes volt-e.

Ugyanakkor a cégbíróóság vizsgálatának a hatályos szabályokkal egyezően ki kell terjednie a létesítő okirat érdemi vizsgálatára, ha a bejegyzését kérő szervezet társasági szerződése nem szerződésmintán alapszik. Ezt a feladatot természetesen változatlanul a cégbíróák végeznék.

9. Az új cégtörvény tételesen határozza meg a kiszámítható és gyorsabb cégeljárás érdekében a bejegyzési eljárás során kötelezően csatolandó mellékleteket, a felsoroláson kívül további melléklet csatolását a cégbíróóság nem követelheti meg.

A hatályos Ctv. felsorolja a cégbejegyzési kérelem kötelező mellékleteit, melyeket minden cég esetében csatolni szükséges, hiányuk a bejegyzési kérelem hiánypótlás nélküli elutasítását vonja maga után. Jelenleg a jogi személyiséggel nem rendelkező cégek esetében más melléklet nem is követelhető meg. A Ctv. 23. § (1) bekezdése ugyanakkor kifejezetten megengedi, hogy jogi személyiségű cégek esetében a Ctv. mellékletében kötelezően csatolandó mellékleteken túlmenően is kérje a cégbíróóság bizonyos okiratok bemutatását, illetve csatolását, ha ezt szükségesnek látja.

A gyakorlati szakemberek többsége azt a megoldást látná szívesen (azt tekintené a kiszámítható jogalkalmazás követelményével összhangban állónak), ha a törvény garantálná számukra, hogy a cégbíróóság csak olyan irat, melléklet csatolását kérheti, melynek szükségességét a törvény alapján maguk is tételesen ellenőrizni tudják. Így biztosak lehetnek abban, hogy amennyiben az új cégtörvény mellékletében meghatározásra kerülő okiratokat csatolják, a bejegyzés (változásbejegyzés) során hiánypótlási eljárásra nem fog sor kerülni további okiratok benyújtása érdekében.

10. Az új cégtörvényben meg kell alkotni az előzetes cégnév foglalás eljárási rendjét.

Az új törvény kidolgozása során meg kell alkotni az ún. előzetes cégnév foglalásra vonatkozó eljárási szabályokat. Jelenleg a Ctv. 15. §-ának (8) bekezdése szerint a Céginformációs és Céginformációs Szolgálat csupán felvilágosítást ad – a cégbejegyzési kérelem benyújtása előtt – arról,

hogy a választani kívánt elnevezés különbözik-e már bejegyzett más cég elnevezésétől. A választott cégnéven azonban a cégbejegyzési kérelem benyújtásáig más cég benyújthatja a bejegyzési kérelmét, ezáltal a késlekedő cég kénytelen új cégnevet választani.

Az új szabályozás alapján mód nyílhat arra, hogy a jogi képviselő legfeljebb 60 napos időszakra előzetes cégnév foglalással éljen (meghatározott költségtérítés ellenében) azzal, hogy ha a 60 napos időszakon belül a bejegyzési kérelem benyújtására nem kerül sor, úgy a névfoglalás megszűnik. Ezzel a megoldással a társasági szerződés aláírásakor vagy az alakuló közgyűlés megtartásakor a tagok (részvényesek), valamint a jogi képviselő egyaránt biztos lehet abban, hogy az alapításról való döntés és a bejegyzési kérelem előterjesztése közötti időszakban nem történhet olyan jogilag releváns esemény, amely utóbb a cégnév megváltoztatását teheti szükségessé. (A lefoglalt név bejegyezhetőségéről természetesen változatlanul a cégbíróság dönt.)

A tervezett székhely szerinti cégbíróság a tervezett cégnevet rögzíti a nyilvántartásban. A Szolgálat feladata változatlan maradna azzal, hogy a felvilágosításadás során jeleznék, hogy a lefoglalt cégnevek sem választhatóak a jelzett időszakban.

Emellett a gyakorlati tapasztalatokra tekintettel az ún. cégvalódiság elvének biztosítása érdekében elő kell írni, hogy amennyiben a cég alapvető tevékenysége (főtevékenysége) megváltozik, ez maga után kell, hogy vonja a cégnév módosítását is.

11. A cégbejegyzés (változásbejegyzés) hatályára vonatkozó időpontot a cégjegyzékben nem kell feltüntetni. Az új cégtörvény azt írja elő, hogy a cégjegyzékben a cégbejegyzés napját, illetve a bíróság végzése közzétételének napját kell szerepeltetni. Ugyanakkor a cégjegyzék – ha jogi szempontok alapján az releváns, az anyagi jogi szabály előírása szerint – tartalmazza az egyes cégjegyzékben rögzített adatok mögött álló jogviszonyok keletkezésének és megszűnésének időpontját.

Általában megállapítható, hogy a cégformák létrejöttére a jogszabályok egységesen a cégbírósági bejegyzés konstitutív hatályát állapítják meg. A konstitutív hatály alapján a bejegyzés ténye az, ami a szervezetet létrehozza vagy megszünteti, a jogviszonyhoz fűződő jogot, illetve kötelezettséget keletkezteti. Ez a joghatás ex nunc hatály esetében csak a bejegyzést követően, ex tunc hatály esetén pedig a bejegyzéssel, a létesítő okirat aláírásának időpontjára visszamenőlegesen következik be, ahogy azt pl. a régi Gt. is szabályozta. A hatályos szabályok a cégformák létrejöttét és megszűnését illetően az ex nunc hatály elvét követik, kivétel ez alól az a már említett oktatói munkaközösségi cégforma, amely megszüntetésre kerül.

Fontos, de általában figyelmen kívül maradó szempont, hogy a cég megszűnésének konstitutív hatályú megállapítása nem mindig a cégbíróság feladata. Ha a céget felszá-

molási eljárás lefolytatásával szüntetik meg és a felszámolást lefolytató bíróság az eljárását jogerősen befejezte, a cég a jogalanyiságát ezzel a ténnyel elveszítette. Téves tehát az 5/1999. sz. PJE döntésben kifejtett jogi álláspont, amely szerint a cég jogalanyisága a cégbírósági törlő végzés meghozatalával szűnik csak meg. (Az új Gt. és a Ctv. elfogadását követően előreláthatólag szükségessé válik majd a Gt.-vel és a cégjoggal kapcsolatos korábban hozott bírósági döntések Legfelsőbb Bíróság által történő felülvizsgálata.)

A cégjegyzékben vezetett adatok változása esetében a cégjegyzékbe történő bejegyzés ugyancsak konstitutív hatályú, mivel a bejegyzés ténye teszi jogszerűvé azt a jogi aktust, amelyre a bejegyzés vonatkozik. A Gt. és Ctv. hatálybalépése óta a változásokra vonatkozó cégbejegyzés is főszabályként ex nunc hatályú, ha a Ctv. (vagy más törvény) kivételt nem tesz.

A Ctv. 30. § (2)–(3) bekezdése felsorolja azokat az eseteket, amikor az adat cégbejegyzése kivételesen az adatváltozás időpontjára mégis visszamenőleges (ex tunc) hatályú. Így a cég székhelyét, telephelyét, fióktelepét, tagjait, tulajdonosait, vezető tisztségviselőit, felügyelőbizottsági tagjait, könyvvizsgálóját érintő változások is a bejegyzéssel jönnek létre, de ezek hatálya a változás időpontjára visszamenőleges a jelenlegi szabályozás alapján. A szabályozás gyakorlati hibája, hogy a Ctv. nem az összes, egymással összefüggő esetkörben állapítja meg a visszamenőleges hatályosságot, így az összefüggő adatok bejegyzése során elvileg eltérő hatályossági időpontok bejegyzésére kerülhet sor. Már erre tekintettel is indokolt az új törvény megalkotása során az egyes adat hatályosságának cégjegyzékbe való bejegyzése kérdésének újragondolása.

A változtatást azonban elvi okok is indokolják. A cégjegyzék adataiban bekövetkezett változások bejelentésekor az ehhez kapcsolódó aktusok a cég életében már megtörténtek, hiszen a változás bejelentésre ezt követően, a törvényben előírt határidő alatt kerül sor. A cégbíróság tehát a bejegyzéssel általában visszamenőlegesen igazolja a változások jogszerűségét. Kivétel ez alól az az eset, ha a cégformára irányadó anyagi jog valamely, a cégjegyzék adatát képező, változást előidéző jogi aktussal kapcsolatban kifejezetten kimondja, hogy az csak a cégbejegyzést követően hajtható végre (pl. a kft., rt. tőkeleszállítása). A változásbejegyzésre vonatkozó főszabályként érvényesülő ex nunc hatályosság tehát nem tartható fenn.

A hatályosság kérdése azonban elsősorban dogmatikailag, elméletileg tisztázandó kérdés, magának a cégjegyzéknek sem a cég bejegyzését, sem pedig a cégszabályok változását illetően a hatályra vonatkozó cégjegyzékadat nem kellene tartalmaznia. Nem kell tehát feltüntetni azt sem, hogy az egyes adatváltozások ex nunc vagy ex tunc hatályúak-e. Erről a kifejtettek alapján az anyagi jogi jogszabályok megfelelő eligazítást adnak.

Valójában a bíróság döntésének, tehát a bejegyzés napjának van jogi jelentősége, hiszen a bejegyzés dátuma alapján állapítható meg, hogy a cégbíróság a jogi aktust

mikor minősítette jogszerűnek. A másik releváns időpont cégjogi szempontból a közzététel napja, amely arról ad tájékoztatást, hogy az immár jogszerűnek minősült aktusra harmadik személyekkel szemben – főszabályként – mikortól lehet hivatkozni. Az 1. sz. társasági jogi irányelv, illetve a Ctv. 10. §-a szerint ugyanis harmadik személyek a közzététellel szereznek tudomást a cégjegyzékbe történt bejegyzésről, vagyis a bejegyzett adatra jogot alapítani csak a közzétételt követően lehet. Főszabályként tehát ebből a szempontból mind a cégbejegyzésnek, mind pedig a változásbejegyzésnek a hatálya a közzététel napján áll be, amit ezért érdemes a bejegyzés napja mellett a cégjegyzékben is szerepeltetni.

A bejegyzés hatályossága az 1. sz. társasági jogi irányelv 3. cikkének (5) bekezdésével összhangban bizonyos körülmények fennállása esetén még a közzétételt követően is megkérdőjelezhető. Így a közzétételt követő 16. napig a harmadik személy bizonyíthatja, hogy a hivatkozott közzétett okirat megismerésére nem volt lehetősége. Ugyanakkor a cég is hivatkozhat a bejegyzett adatra, illetve az azt igazoló okira, ha bizonyítja, hogy a harmadik személy már a közzétételt, vagy akár a cégbejegyzést megelőzően ismerte a kérdéses adatot, illetve iratot. Magának a cégbejegyzés tényének – ez utóbbi esetben – az a jogi jelentősége, hogy a cégbíróság ezen döntése a feltétele annak, hogy a cég egyáltalán bizonyíthassa azt, hogy az immár a bejegyzéssel jogszerűnek minősülő jogi tényről a másik fél már korábban is tudott. Ezeknek a kérdéseknek azonban a konkrét felek egymás közötti viszonyában van csak jogi jelentősége.

Ugyanakkor az egyes adatváltozások hatályosságának megjelölése helyett, ha valamely adatot illetően jogi jelentősége van annak, hogy a bejegyzést megalapozó jogviszony mikor jött létre, vagy mikor szűnt meg, cégjegyzék adott rovatának ezt kell tartalmaznia, amennyiben az anyagi jogi szabály ezt kifejezetten előírja. Így már ma is tartalmazza a cégjegyzék a cég pénzforgalmi számlaszáma megnyitásának, illetve megszűnésének időpontját, vagy a legutóbbi törvénymódosítás alapján a vezető tisztségviselő megbízásának időtartamát. A jövőben azonban a cégjegyzékben – általános jelleggel – csak a bejegyzés napját és a végzés közzététele napját kell szerepeltetni, mind alapbejegyzés, mind pedig változásbejegyzés esetében.

12. A törvény a jövőben csak a társaság fő tevékenységének és a hatósági engedélyhez kötött tevékenységeknek a meghatározását utalja a taggyűlés (közgyűlés) kizárólagos hatáskörébe. Ezt meghaladóan – a rugalmasabb társasági döntéshozatal, illetve működés érdekében – a döntés joga az ügyvezetést illeti meg, kivéve, ha a tagok (részvényesek) a létesítő okiratban eltérően határoznak. Ehhez képest a társasági szerződésnek (alapszabálynak) a társaság által folytatni kívánt tevékenységek listáját nem kell teljeskörűen tartalmaznia, elegendő, ha a tör-

vény a legfőbb szerv kizárólagos hatáskörében meghatározott tevékenységek felsorolását teszi kötelezővé. A tagok (részvényesek) döntenek arról is, hogy a társasági szerződés (alapszabály) utaljon-e a TEÁOR számokra. A társasági szerződés (alapszabály) kötelező tartalmától ugyanakkor meg kell különböztetni a gazdasági forgalom közhiteles tájékoztatását szolgáló cégjegyzékben feltüntetendő adatok körét: a cégjegyzékben valamennyi, a társaság által folytatni kívánt tevékenységet fel kell sorolni, tekintet nélkül arra, hogy a döntésre a taggyűlés (közgyűlés) vagy az ügyvezetés jogosult. A társaság ez irányú – továbbra is illetékmentességet élvező – bejelentési kötelezettsége elősegíti az egyablakos rendszer hatékony működtetését: a cégbíróság továbbítja a releváns adatokat az APEH, a KSH részére.

A koncepció előkészítése során felmerült, hogy a jövőben a létesítő okirat és a cégjegyzék csak a feltétlenül szükséges információt tartalmazza a cég tevékenységi körét illetően. Nem indokolt ugyanis, hogy a társasági szerződés és a cégjegyzék olyan adatokat tartalmazzon kötelező jelleggel, amelyeknek társasági-cégjogi szempontból semmiféle jogi jelentőségük nincsen.

Ezért megfogalmazódott, hogy kizárólag a cég főtevékenységét és a Ctv. hatályos 23. §-a szerinti engedélyköteles tevékenységeket kellene feltüntetni a létesítő okiratban és a cégjegyzékben. Releváns hatósági engedélynek az ún. létesítési (alapítási) engedély (lásd pl. a hitelintézet alapításához előírt PSZÁF jóváhagyást) és a tevékenység megkezdéséhez megkívánt működési engedély minősül. A cégbírósághoz ugyanakkor továbbra sem kell benyújtani a tevékenység folytatásával összefüggő, de annak előfeltételét nem képező engedélyeket (lásd pl. közegészségügyi engedélyek, telephely engedélyek stb.). Annak érdekében, hogy az ügyfelek és a cégbíróságok számára egyaránt kiszámíthatóbbá és ezáltal egyben gyorsabbá is váljon a cég-eljárás, a Cvhr. mellékletében felsorolásra kerülnének azok az engedélyköteles tevékenységek, amelyekre vonatkozóan a cégbíróság előtti eljárásban az engedély benyújtása kötelező.

A cégjegyzékben nyilvántartott tevékenységi körök (TEÁOR számok) javasolt radikális csökkentése felveti azonban az ún. egyablakos rendszer jövőbeli működésének kérdését. Az APEH és a KSH ugyanis eddig ezen az „ablakon” keresztül kapta meg a nyilvántartásuk számára elengedhetetlen tevékenységi körök listáját, amelyre pl. az ÁFA visszaigénylések elbírálása során szükség van. A koncepció végülis a cég által választott valamennyi tevékenységi kör cégjegyzékben történő változatlan szerepeltetése mellett foglal állást, a cégnyilvántartás közhitelessége biztosítása, az üzleti partnerek teljes körű tájékoztatása érdekében.

A társaság által folytatni kívánt üzleti tevékenységnek a cégjegyzékben való kötelező feltüntetése ugyanakkor nem jelenti egzszermind azt is, hogy az új társasági törvény a cég létesítő okiratának kötelező tartalmát illetően is fenntartaná a tevékenységi körök teljes körű szerepeltetésének

jogi kényszerét. A jövőben a társasági szerződésben (alapszabályban) kötelező jelleggel csak akkor és azt a tevékenységet kell nevesíteni, amelynek folytatásáról a tagok (részvényesek) legfőbb szerve határoz. A létesítő okiratban az ún. TEÁOR számra való utalás is mellőzhető, ha egyébként a bejegyzési kérelem alapján biztosított, hogy a cégjegyzék tartalma megfeleljen a közhiteles tájékoztatás követelményének. A jövőben – eltérően a hatályos Gt.-től – a cég legfőbb szervének kizárólagos hatáskörébe csak az ún. főtevékenység és az engedélyhez kötött tevékenység folytatásáról való döntés tartozik. Egyebekben a törvény a tulajdonosokra bízta, hogy a létesítő okiratban meghatározzák a cégen belüli döntéshozatal rendjét. Adott esetben a vállalkozás számára jelentős költségmegtakarítással járhat, ha a folytatott tevékenységek korrekciója (új tevékenység kör felvétele, illetve meglévő elhagyása) nem igényli szükségképpen a taggyűlés (közgyűlés) összehívását, hanem arról az ügyvezetés is határozhat. Ez esetben értelemszerűen a létesítő okirat módosítására sincs szükség, a vezető tisztségviselők a változást a cégbírósnak mindazonáltal kötelesek bejelenteni.

13. Meg kell vizsgálni, hogy az egyablakos rendszer működési problémáinak megszüntetése és a kis- és középvállalkozások piacra lépését szolgáló jogintézmény továbbfejlesztése milyen jogalkotási feladatok elvégzését teszi szükségessé.

Az egyablakos rendszer, melynek keretében a cégbíróság számítógépes úton a bejegyzését kérő cég helyett beszerzi a cég adószámát és statisztikai számjelét és ezzel egyidejűleg az APEH-el és a KSH-val közli a cég cégjegyzékszámát, valamint a cégjegyzék leendő adatait, alapvetően bevált. Kétségtelen ugyanakkor, hogy az indokolatlan párhuzamosságok kiküszöbölése teljeskörűen még nem valósult meg, mivel a cégnek esetenként – külön eljárás keretében – ugyanazt az adatot közölnie kell a cégbírószágon kívül a cégbírószámi rendszerrel összekapcsolt más hatóságok adatbázisa számára is. Gondot jelent az is, hogy míg a cégeljárásban az adatok, valamint azok változása bejelentésére nyitva álló határidő főszabályként 30 nap, addig az adózás rendjéről szóló törvény 15 napos bejelentési határidőt ír elő, pl. a vezető tisztségviselő személyének változása esetén. Indokolt ezért, hogy a szabályozás e tekintetben is felülvizsgálatra kerüljön.

Ezzel párhuzamosan azt is meg kell vizsgálni, hogy milyen más lehetséges lépések történhetnek a kis- és középvállalkozások piacra lépésének elősegítése érdekében. Így pl. amennyiben egy cég pályázaton vesz részt, a pályázati kiírásban szinte kivétel nélkül feltételként szerepel 30 napnál nem régebbi cégkivonat csatolásának kötelezettsége. Figyelemmel arra, hogy a közhiteles cégnyilvántartás adatai több csatornán keresztül is elérhetőek, szükségtelen a pályázó kötelezése a cégkivonat beszerzésére, hiszen a pályázatot kiíró szervezet hozzáférhet a közhiteles cégnyilvántartás adataihoz, így a cég hatályos cégjegyzékéhez is.

Vizsgálandó továbbá, hogy indokolt-e bővíteni a cégbírószámi rendszerrel összekapcsolt rendszerben résztvevő szervezetek körét. Felmerült például, hogy a GVH, a PSZÁF cégnyilvántartáshoz való közvetlen hozzáférését biztosítani kell.

14. A gazdasági élet szereplőinek jobb és pontosabb tájékozódása érdekében bizonyos körben (pl. a végrehajtási joggal kapcsolatosan) szükséges a cégjegyzékben nyilvántartott adatok körének bővítése.

A cég léte, működése szempontjából meghatározó jelentőségű adatokat a cégjegyzék tartja nyilván. Alapvető jelentősége van tehát annak, hogy milyen adatok kerülnek, illetve kerülhetnek bejegyzésre az egyes cégek cégjegyzékébe. Erre vonatkozóan a Ctv. taxatív felsorolást tartalmaz.

Bár az utóbbi években a cégjegyzékadatok köre folyamatosan bővült, a Ctv. 12. §-ának (3) bekezdésében szereplő felsorolást néhány elemmel indokolt kiegészíteni, illetve vannak olyan kiegészítések, amelyek végrehajtása folyamatban van, ezeket az új cégtörvénybe át kell majd emelni. Ilyen pl. a jogi személy büntetőjogi felelősségével kapcsolatban külön törvényben előírt korlátozások nyilvántartása.

A forgalom biztonsága, a hitelezői érdekek védelme szempontjából fontos információt jelenthet, ha a céggel szemben végrehajtási eljárás indul, vagy a tag (részvényes) vagyoni hozzájárulása tekintetében foglalás, biztosítási intézkedés történt. A bírósági végrehajtással összefüggő adatok bejegyzése már megvalósult, hiányzik azonban az önkormányzat vagy az adóhatóság által elrendelt és foganatosított végrehajtásra vonatkozó adatok nyilvántartása.

Hasonlóképpen indokolt lehet, hogy a zálogjog fennállására vonatkozó tény – a meglévő külön közjegyzői nyilvántartás érintetlenül hagyása mellett – a cégjegyzékből is megállapítható legyen, legalább utalással a külön nyilvántartásra, ahonnan az érdeklődők részletesebb felvilágosítást kaphatnak.

A hatályos szabályozás nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely szerint a jogi személyiségű végelszámoló esetében a nevében eljáró természetes személy adatait is rögzíteni kell, korábban ugyanis tipikus volt, hogy végelszámolóként természetes személy járt el. Ma már egyre gyakoribb – különösen hivatalból elrendelt végelszámolás esetében –, hogy a kijelölt végelszámoló jogi személy. Ilyen esetben célszerű lenne, ha a természetes személy végelszámoló adatai a felszámolóbiztosra vonatkozó szabályozás szerint kerülnének a cégjegyzékben feltüntetésre. (Aláírási címpéldányt egyébként is csak a cég nevében eljáró természetes személy csatolhat.)

15. A cégbírószámi tevékenységében – a regisztráló hatósági funkció várható egyszerűsödésére is tekintettel – a jövőben a bejegyzett cégek működése feletti törvé-

nyességi felügyeleti funkció kell, hogy nagyobb hangsúlyt kapjon. A cégbíróságnak a törvényességi felügyeleti eljárása során alkalmazható intézkedési lehetőségeit, eszköztárát, a szankciórendszert bővíteni kell. Változatlanul biztosítani kell az ügyész törvényességi felügyeleti eljárás kezdeményezési jogkörét, illetve a külön törvényben biztosított perindítási jogát.

Egyetértés körvonalazódott a tekintetben, hogy a cégbíróság jövőbeli feladatát illetően egyfajta hangsúlyváltásra van szükség: egyfelől a cégbejegyzés és a változásbejegyzés terén a jelenleginél egyszerűbb, kiszámíthatóbb és gyorsabb eljárást biztosító szabályozásra van szükség, másrészt a cégbíróságok szerepkörét tekintve mindenképp a társaságok (cégek) működése feletti törvényességi felügyelet érdemibbé tételére kell törekedni. (A hatályos Ctv. a törvényességi felügyeleti eljárással kapcsolatban meglehetősen elnagyolt szabályozást ad.)

Természetesen a működő cégek törvényességi felügyeletének előtérbe kerülése nem járhat együtt a regisztrációs funkció elhanyagolásával. A cégregisztráció körében is az a bírósági hatáskör megőrzésének elsődleges oka, hogy a törvényességi felügyeleti jogkör garanciális okokból csak a bírósághoz telepíthető. Ugyanakkor ezen eljárás menetét, az alkalmazható szankciórendszert indokolt felülvizsgálni. A kétfajta cégbírósági munka, feladat közötti helyes arány, egyensúly kialakítására van szükség.

A feladat összetett voltára tekintettel a törvényességi felügyeleti eljárás során csak cégbíró járhat el.

A Ctv. a törvényességi felügyeleti eljárás megindítására vonatkozóan szubjektív, illetve objektív határidőt állapít meg. Korábban a Ctv. nem állapított meg időkorlátot a törvényességi felügyeleti eljárás megindítására. A gyakorlati tapasztalatok azonban azt bizonyították, hogy esetenként komoly jogbizonytalanságot eredményezett az a körülmény, hogy évekkel a jogi esemény bekövetkezése után a cégbíróság jogellenesnek ítélt és megsemmisített pl. egy taggyűlési (közgyűlési) határozatot, mely lépés az e határozatra épülő további határozatok, harmadik személyekkel kötött szerződések érvényességét is megkérdőjelezte. Erre tekintettel a törvényességi felügyeleti eljárás megindítására a Ctv.-ben szereplő törvényi határidőket az új törvényben is meg kell őrizni. Emellett azonban pontosítani indokolt az ún. egyéves jogvesztő határidőre vonatkozó rendelkezést [lásd a Ctv. hatályos 51. §-ának (2) bekezdését] annak érdekében, hogy a folyamatosan fennálló jogsértő helyzet esetében a rendelkezés ne zárja ki a cégbíróság eljárásának lehetőségét.

Fontos hiányosság, hogy a cégbíróság számára a hatályos szabályozásban nincsen törvényi határidő magának az eljárásnak a lefolytatására, érdemi befejezésére, így az akár hónapokig is elhúzódhat. Ezért a bejegyzési eljárás-hoz hasonlóan meghatározott határidőt kell előírni a cégbíróságok számára a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatására, hiszen nyomós érdek fűződik a cégek törvényes működésének mielőbbi helyreállításához. Amikor például a korlátolt felelősségű társaságnak nem marad ügyvezető-

je és a Gt. 158. § (3) bekezdése alapján a taggyűlést a cégbíróságnak kell összehívnia, fontos, hogy erre minél gyorsabban sor kerüljön.

A cégbíróság törvényességi szerepkörével összefüggő szabályokat emellett differenciáltabbá kell tenni, nyilvánvaló ugyanis, hogy eltérő a bíróság szerepe akkor, ha valamely cég elmulaszt eleget tenni bejelentési kötelezettségének, vagy ha ehhez képest olyan, jóval bonyolultabb ügyben kell eljárni, mint amilyen pl. az rt. alaptőkéjének kötelező leszállításáról való döntés, vagy a kisebbségi helyzetben lévő tagok (részvényesek) indítványának elbírálása stb. Ehhez szükséges a cégbíróság törvényességi felügyeleti szerepkörével összefüggő eljárási szabályok (alkalmazható jogi eszközök) részletesebb szabályozására is.

Indokolt, hogy az új törvényben a cégbíró nagyobb mérlegelési lehetőséget kapjon a szükséges bírósági intézkedések, szankciók megválasztása tekintetében. A cégbíró józan ítélőképességére lehet bízni, hogy a céget megszüntetnie nyilvánítsa anélkül, hogy előtte számos egyéb intézkedést alkalmazott [lásd a Ctv. hatályos 54. §-ának (1) és (2) bekezdését]. Vagyis a fokozatosság betartásának egyébként helyes elve alól indokolt esetekben kivételt tessen.

A cégbíró által hozható végzések köre bővíthető az „eljárás befejezté nyilvánítása” intézkedéssel. Ha a cég utóbb eleget tett a bírói előírásnak, illetve törvényi kötelezettségének, tehát az eljárás megindítása jogos volt, az új végzéstípus alkalmazhatósága esetén formálisan az eljárást indító kérelmet nem kell elutasítani, hanem az eljárás eredményes befejezté nyilvánítására kerülne sor.

Szükségesnek látszik – többek között – annak biztosítása, hogy a cégbíróság a cég működésének felfüggesztése esetében vagyonfelügyelőt rendelhessen ki, akinek hozzájárulása szükséges a jelentősebb pénzügyi műveletek lefolytatásához, vagy a törvényben meghatározott esetekben a cég számláit zárolhassa stb.

A cégbíróság által mind a bejegyzési eljárásban, mind a törvényességi felügyeleti eljárásban alkalmazható szankció, a pénzbírság kiszabása körében érvényesülő indokolatlanul eltérő rendelkezések összhangját is meg kell teremteni.

A Ctv. 22. § (2) bekezdése értelmében a cégbíróság pénzbírsággal sújthatja azt a személyt, aki a cégbejegyzési, változásbejegyzési kérelmet késedelmesen terjeszti elő. A késedelem miatti pénzbírság azzal szemben szabható ki, akinek feladata a cégre vonatkozó anyagi jogszabályok szerint a bejelentési kötelezettség teljesítése. Pl. a Gt. 26. § (1) bekezdése szerint a cégbírósági bejelentés megtétele a vezető tisztségviselők feladata, és a (2) bekezdés szerint a bejelentés késedelméből (elmaradásából) származó károkért is őket terheli a felelősség.

Miután a bejegyzési kérelem benyújtása során a cég képviselőjében csak természetes személyek járhatnak el (akkor is, ha pl. a közkereseti társaság esetében a tag cég is lehet vezető tisztségviselő, ilyen esetben a nevében eljáró természetes személy jöhet szóba), a pénzbírság kiszabása

csak természetes személlyel szemben történhet meg. A Ctv. 54. § (1) bekezdésének *b*) pontjában foglalt rendelkezés viszont a törvényességi felügyeleti eljárás körében kifejezetten a céggel szemben kiszabható pénzbírságra utal. Meghatározott esetben a pénzbírság kiszabása indokolt lehet az eljáró jogi képviselővel szemben is.

A törvényességi felügyeleti eljárás szabályainak újragondolása természetesen nem érinti, nem teszi feleslegessé az ügyész törvényességi felügyeleti eljárás kezdeményezésére vonatkozó nevesített jogkörét, illetve a külön törvényben biztosított perindítási jogát.

16. A cégbíróság törvényességi felügyeleti funkciójának erősítését jelenti az is, hogy a jelenlegi, ún. társasági jogi perek egy részében (pl. a társasági határozatok jogszerűségének vizsgálata) törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását kell előírni. Ugyanakkor a cégbíróság – a törvényben meghatározott szempontok szerint – a konkrét ügy ismeretében végzéssel dönthessen arról, hogy a törvényességi felügyeleti eljárásra előírt nemperes eljárási rend helyett az adott ügyet a peres eljárásra irányadó szabályok szerint bírálja el. Emellett meg kell vizsgálni, hogy indokolt-e, és megfelelő munkaszervezés esetén megvalósítható-e az, hogy a cégbíróság döntson a cég működésének törvényességével kapcsolatos összes jogvitában, a törvény által peres eljárásként szabályozott ügyekben is.

A törvényességi felügyeleti eljárás körébe vonható azoknak a társasági jogi kérdéseknek az eldöntése, amelyekhez általában nem szükséges peres eljárás lefolytatása, mivel a bíróság elsősorban okiratok alapján, esetleg a felek személyes meghallgatásával határoz. Így mindig a cégbíróság vizsgálná pl. a társaság megtámadott határozatának jogszerűségét. Jelenleg egyes társasági jogi határozatok megtámadása ugyanis lehetséges peres úton is, más esetben pedig törvényességi felügyeleti eljárás kezdeményezésére is alapot adhat. A felesleges párhuzamosságok kiküszöbölése és az azonos típusú ügyekre egységes eljárási rend kialakítása a cél. Lehetnek természetesen olyan társasági határozatok, amelyek törvényességi szempontú felülvizsgálata során elkerülhetetlenné válik bizonyítási eljárás lefolytatása. Ezért olyan szabályozás célszerű, amely megengedi hogy a társasági határozatokra vonatkozó törvényességi felügyeleti eljárás keretében a bíróság maga döntse el, hogy peres vagy nemperes eljárás lefolytatására van-e szükség.

A cégbíróság előtti nemperes eljárásra vonatkozó eljárási szabályokat úgy kell meghatározni, hogy az eljárási igazságosság, az ún. fegyveregyenlőség követelménye és az igénybe vehető jogi eszköztár összhangban legyen egymással. Eltérően tehát a Ctv. hatályos 49. §-ának (2) bekezdésétől, indokolt lehetővé tenni, hogy a cégbíró tanú meghallgatást foganatosíthasson, ha úgy ítéli meg, hogy az egyszerű jogi és ténybeli megítélésű ügyben a jogvita lezárása és egyben a törvényesség gyors helyreállítása ezt in-

dokoltta teszi. A törvénynek módot kell adnia arra is, hogy egyes társasági jogi jogvitákban a cégbíró a felek személyes meghallgatása keretében kísérletet tegyen az ügy egyezséggel történő rendezésére.

A cégbíróság előtti eljárás lényege, hogy a jogsértő döntés, mulasztás orvoslására gyorsan, azzal az igénnyel kerülhessen sor, hogy a bírósági döntés még képes legyen hatást gyakorolni a társaság működésére.

Az új törvényben erősíteni kell a cégbíró cselekvési önállóságát, mérlegelési lehetőségeit annak érdekében, hogy a feleket (a társaságot és a tagokat, illetve részvényeseket, valamint a kívülálló érdekeltet, hitelezőket) megillető eljárásjogi garanciák teljesülése mellett az eljárás rugalmasan, az indokolatlan (az ügy súlyával, összetettségével arányban nem álló) formalitásoktól mentesen legyen lefolytatható.

17. A cégjogi kodifikációhoz kapcsolódva ki kell dolgozni a társasági joggal és a tőkepiaccal kapcsolatos komplex, bonyolult jogi megítélésű perek különleges eljárási szabályait, mint a Pp.-ben szabályozott új pertípust, amelyhez sajátos eljárási rend fűződik.

Az új cégtörvény előkészítésével párhuzamosan kerülne sor a Pp. új, speciális pertípusa szabályainak kidolgozására. Az ún. társasági jogi és tőkepiaci perek körében azok a komplex, bonyolult megítélésű, a tőkepiaccal és a pénzügyi szolgáltatásokkal összefüggő jogviták kerülnének elbírálásra, ahol a hatályos Pp. előírásainak alkalmazása érzékelhetően nem kielégítő. Így ide tartoznának a konzern-vállalatcsoport működésével összefüggő perek, a korlátozott felelősség áttörésére irányuló peres eljárások, az ún. részvényesi osztálykeresetek, az értékpapírijogi, a bankjogi, a biztosítási tranzakciókkal kapcsolatos jogviták, a könyvvizsgáló működésével összefüggő peres eljárások stb. Hangsúlyozni kell, hogy a Pp. új fejezettel történő kiegészítése semmiképpen sem korlátozná a feleket abban, hogy akár a Gt., akár a Tpt. alapján választottbírói eljárást kössenek ki az esetlegesen felmerülő jogvitájuk elbírálására.

A jelzett pertípusban a megyei bíróság járna el első fokon, a jogi képviselő igénybevétele kötelező lenne. A bíróság és a jogi képviselő közötti kommunikációban az informatikai eszközök használatára szélesebb körben lehetőség nyílna.

A kereset benyújtását követően a törvényben meghatározott határidőig ún. perfelvételi tárgyalásra kerülne sor azzal, hogy annak időpontjáig a feleknek rendelkezésre kellene bocsátaniuk meglévő bizonyítékaikat, valamint ezen időpontig (az esetleges törvényi kivételektől eltekintve) a bizonyítási indítványokat is jogvesztés terhe mellett elő kellene terjeszteniük.

A perfelvételi tárgyalás során a bíró határozná a bizonyítási indítványokról, valamint a jogi képviselővel egyeztetve meghatározná a per lefolytatásának menetrendjét. Az eljárás a hatályos Pp.-hez képest szigorúbban érvé-

nyesítené a bizonyítási teher és a mulasztás jogkövetkezményeit.

Az ún. Szerzői jogi szakértői testület mintájára létrejönne az ún. Társasági és tőkepiaci szakértői testület, amely a felmerülő igazságügyi szakkérdésekben határidőre szakvéleményt adna. A háromtagú tanácsban eljáró testület tagjait a PM, a BÉT, és a PSZÁF javaslatára az igazságügy-miniszter nevezné ki határozott időre. A díjazás „piaci mértéke” biztosítékot jelentene a gyors és színvonalas szakvélemény elkészítésére.

A vázolt eljárási szabályok alapulvételével kidolgozásra kerülő pertípus gyakorlati tapasztalatai egyben lehetőséget adnak majd arra, hogy annak egyes elemei egy új Pp. keretei között a peres eljárás általános szabályai között is meghatározásra kerüljenek.

18. A cégalapítás érvénytelenségére irányuló perre vonatkozó alapvető szabályokat nem az új cégtörvényben, hanem a társasági törvényben kell elhelyezni, a cégtörvény azonban tartalmazzon olyan utaló szabályt, amely alapján az érvénytelenségi per szabályai a többi cégforma esetében is alkalmazhatóak.

Az érvénytelenségi perre vonatkozó rendelkezéseket jelenleg a Ctv. tartalmazza, hiszen a szabályozás egyaránt rögzíti a perindítási okokat, mint anyagi jogi szabályokat és a peres eljárás rendjét, mint eljárási szabályokat.

A Ctv. szabályozása az érvénytelenségi okok tekintetében az 1. sz. társasági jogi irányelv szabályainak kíván megfelelni. Az egyik fontos eltérés azonban az, hogy míg az irányelv csak a részvénytársaságokra és a korlátolt felelősségű társaságokra vonatkozik, addig a Ctv. az összes cégformára irányadó. A szabályozás kialakításakor ugyanis az volt az elv, hogy ahogy a cégformák egységesen a cégbejegyzéssel, konstitutív hatállyal jönnek létre, úgy alapításuk érvénytelenségére is egységes rendelkezés vonatkozzon. Az a kérdés, hogy a gazdasági forgalomban résztvevő gazdálkodó szervezet létrejöttének szabályságát mely időpontig és milyen okból lehet vitatni, főszabályként nem függhet a gazdálkodó szervezet cégformájától.

A Ctv.-t számos támadás érte amiatt, hogy az alapításra vonatkozó semmisségi okokat maga sorolja fel. A Ctv. rendelkezéseinek hiányában ugyanakkor a cégformákat szabályozó jogszabályokban külön-külön kellene elhelyezni a lényegében azonos rendelkezéseket, amelyek egységessége a jogszabálmódosítások során csak nehezen lenne biztosítható. Megoldást jelenthet viszont, ha a semmisségi rendelkezések szabályozása a Ctv.-ből a Gt.-be kerül, a Ctv. azonban ezzel egyidejűleg egy olyan utaló szabállyal egészül ki, amely valamennyi, a cégnyilvántartásban szereplő, nem gazdasági társaság formájú cég vonatkozásában kimondja, hogy esetükben is a Gt.-ben rögzített rendelkezéseknek megfelelően kerülhet csak sor

semmisségi per indítására, e tekintetben ugyanis a szakmai előkészítés során változtatási igény nem merült fel.

19. A cég bejegyzésére vonatkozó végzés elleni per, illetve a létesítő okirat, a cégalapítás érvénytelenségére vonatkozó per eljárási rendje és jogkövetkezményei közötti jelentős különbségeket az új cégtörvényben a hatályos szabályozásnál egyértelműbben kell megállapítani.

A bejegyző végzés hatályon kívül helyezése és a létesítő okirat érvénytelensége iránti per, mint jogintézmény fennmaradása nem vitatott kérdés. Elvi és gyakorlati okokból ugyanakkor szükséges a bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránti és a létesítő okirat érvénytelensége iránti perben lefolytatandó eljárás markánsabb megkülönböztetése.

Tisztázni kell azt a fontos kérdést, hogy a Ctv. 46–47. §-a alapján folyó eljárás során, ha a cégjegyzékadat jogszabálysértő volta a létesítő okiratra vezethető vissza, a létesítő okirat teljes érvénytelensége megállapítható-e a jelenleg a Ctv. 48. §-ában meghatározott okokon kívüli okból is, tehát bármely olyan ok miatt, amely a létesítő okirat, mint szerződés semmisségének megállapítását általában lehetővé teszi, vagy erre ebben az eljárásban sincs jogi lehetőség, hiszen ezt a semmisségi (megsemmisítési) okot a Ctv. 48. §-a nem tartalmazza.

Olyan szabályozás kialakítása látszik helyesnek, amely szerint – mivel a cégbejegyzés már megtörtént – a cég bejegyzését tartalmazó végzés hatályon kívül helyezése iránti perben is csak a Ctv. 48. §-ában felsorolt okokból lehet a létesítő okirat teljes érvénytelenségét megállapítani, és ezáltal a cég létrejöttét utólag megkérdőjelezni. (Ez a rendelkezés természetesen csak a cég bejegyzését tartalmazó végzésre lenne irányadó, a változásbejegyzést tartalmazó végzés hatályon kívül helyezésének lehetősége változatlanul szélesebb körben érvényesülne.)

A bíróságnak a végzés hatályon kívül helyezése iránti perben azt kell elsősorban eldöntenie, hogy az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető-e. Ha a létesítő okiratban szereplő érvénytelenségi ok kiküszöbölhető, vagy ha valamely bejegyzett adat volt jogszabálysértő, a Ctv. 47. § (1) bekezdése szerint a céget kötelezni lehet a hiányosságok kiküszöbölésére a bejegyző végzés hatályának fenntartásával. Ha a létesítő okiratban foglalt érvénytelenségi ok előreláthatólag nem küszöbölhető ki, a bejegyző végzés teljes hatályon kívül helyezésére csak változásbejegyző végzés esetében van mód, azzal, hogy a létesítő okirat jogszabálysértő változását a bíróság meghatározott időpontig hatályossá nyilvánítja.

Ha a bejegyző végzés teljes hatályon kívül helyezésére alapítással összefüggésben lenne szükség, a létesítő okirat teljes érvénytelenségének megállapítása csak a Ctv. 48. §-ában felsorolt okokból lehetséges. Más ok fennállása esetében, ha a létesítő okirat jogszabálysértő volta nem küszöbölhető ki, a perbíróság csak a jogszabálysértés tényét állapíthatja meg, de a bejegyző végzést nem helyezheti ha-

tályon kívül. Ilyen esetben tehát a cégjegyzékben szereplő jogszabálysértő bejegyzés fennmarad.

Ha a bíróság a Ctv. 48. §-ában foglalt érvénytelenségi ok miatt a létesítő okirat érvénytelenségét állapítja meg és a cégbejegyző végzést hatályon kívül helyezi – ha a cég létrejöttéhez ragaszkodnak az alapítók –, a cégnek új létesítő okiratot kell készítenie és lényegében új cégbíróági eljárás lefolytatására van szükség.

A két pertípus esetében fennálló másik fontos hangsúlyozandó eltérés, hogy az érvénytelenségi ok, a hiányosságok megszüntetése a cégbíróóság vagy a perbíróóság feladata-e.

A hatályos szabályozás – a végzés hatályon kívül helyezésére irányuló per szabályaival ellentétben – az érvénytelenségi perben nem a cégbíróóság, hanem az eljáró perbíróóság kötelezettségévé teszi az érvénytelenségi ok kiküszöbölését. Nincs olyan rendelkezés a törvényben, hogy a bíróság a létesítő okiratot „hatályában fenntarthatja”. Ebből az is következik, hogy a perbíróóságnak az általa meghatározott határidőt, illetve a cég intézkedését megvárva kell meghoznia döntését az érvénytelenség kérdésében. A létesítő okirat sorsának tehát a per alatt el kell dőlnie. Ha sikerül a perben az érvénytelenségi ok(ok) megszüntetése, akkor csak a korábbi jogszabálysértés megállapítására kerül sor, majd a cégbíróóság feladata lesz az ehhez szükséges változások átvezetése törvényességi felügyeleti eljárás keretében. Ha nem lehet az érvénytelenség okát megszüntetni, vagy a cég a bíróság által adott határidőben nem intézkedett, akkor következik be az érvénytelenség megállapítása mellett a létesítő okirat – meghatározott időpontig történő – hatályossá nyilvánítása és az ehhez kapcsolódó jogkövetkezmények alkalmazása.

A per elbírálására irányuló eljárási szabályokat a fent ismertetett elvi kérdésekre tekintettel akkor is pontosítani kell, ha az érvénytelenségi per eljárási rendjének szabályozását a Gt. fogja tartalmazni.

A bejegyző végzés hatályon kívüli helyezése esetében a jogszabálysértés kiküszöbölésére előírt határidő megtartását, tehát a jogerős ítélet végrehajtását a cégbíróóság ellenőrzi. Ha az ítéletben megszabott teljesítési határidő eltelt és önkéntes teljesítés nem történt, a hatályos szabályok szerint a Ctv. 52. § (3) bekezdésében foglalt felhívást a cégbíróóság már nem adja ki, hanem bármely általa helyesnek és célravezetőnek tartott törvényességi felügyeleti lépést tehet. Tisztázni kell az új törvénynek azt a fontos kérdést, hogy megszüntnek nyilvánítás végső eszköznek minősül-e ebben a körben, vagyis a cégbíróóságnak be kell-e tartania a fokozatosságot.

A változásbejegyzési végzés vonatkozásában lefolytatott hatályon kívül helyezési per esetén a Ctv. jelenleg nem szól a cégbíróóság feladatairól. Értelemszerű, hogy a közhiteles cégnyilvántartásba bejegyzett adatok és a jogerős ítélet összhangjának megteremtése kötelező, ennek alapvető szabálya-ira azonban utalást kell tartalmaznia az új törvénynek.

Akár a cégbejegyző végzésre, akár a változásbejegyző végzésre vonatkozó ítélet cégbíróági végrehajtásáról is van szó törvényességi felügyeleti jogkörben, jogos igényként

merült fel a gyakorlatban, hogy a cégbíróóság ne csak pl. bírósággal készítse a céget (a cég képviselőjét) a jogszabálysértő cégjegyzékadat törlésének kezdeményezésére, illetve a bíróság ítéletének megfelelő adat bejelentésére, hanem adott esetben maga a cégbíróóság legyen jogosult adatot törölni, illetve az ítéletben megállapított vagy az általa ismert jogszabályszerű adatot bejegyezni a cégjegyzékbe az ítéletnek megfelelően. Gyakran ugyanis az az ügyvezető lenne köteles a bejelentés megtételére, akinek jogszabálysértő magatartása tette szükségessé a bíróság eljárását.

20. A csődtörvényt várhatóan felváltó, a fizetési képességről szóló törvény helyett az új cégtörvényben kell elhelyezni a cégek végelszámolására vonatkozó rendelkezéseket, hiszen végelszámolás esetében fizetési képességről nincs szó. Ennek során indokolt határidőhöz kötni a végelszámolás lefolytatását. A cégtörvény hatálya alá nem tartozó szervezetek esetében a cégtörvényben szabályozott, a végelszámolásra vonatkozó eljárási rend alkalmazhatóságáról a szervezetre vonatkozó anyagi jogi szabályok között kell rendelkezni a szükséges eltérések meghatározása mellett. Az új cégtörvény, illetve a fizetési képességről szóló új törvény szabályait összhangba kell hozni a két törvényben szabályozott különböző eljárások (felszámolás, végelszámolás, hivatalbóli törlési eljárás) közötti harmónia, az „átjárhatósági pontok” megteremtése érdekében.

A végelszámolási eljárásnak a cégtörvényben történő újraszabályozása során felül kell vizsgálni a vízgazdálkodási törvényben alkalmazott, a vízgazdálkodási társulatok jogutód nélküli megszűnésével kapcsolatos kettőséget.

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény értelmében a vízgazdálkodási társulatokra a Gt. általános szabályai irányadók. Ennek ellenére a vízgazdálkodási társulat esetében végelszámolási eljárást kell lefolytatni, a víziközmű társulat esetén azonban más eljárás érvényesül. A víziközmű társulat esetében a vízgazdálkodási társulatokról szóló 160/1995. (XII. 26.) Korm. r. 17. §-a alapján a jogutód nélküli megszűnés során a rendeletben szabályozott, elszámolási eljárást kell lefolytatni (17–22. §), amely egyébként nagy hasonlatosságot mutat a végelszámoláshoz. A lebonyolítást az elszámoló bizottság végzi el, munkáját ellenőrző bizottság ellenőrzi. Az eljárás keretében hitelezői felhívást kell közzétenni. A megszűnt társulat vagyonát a települési önkormányzatnak kell átadni. Az eljárás befejezését követően a zárómérleg megküldésével a cégbíróósághoz kell fordulni a cég törlése érdekében. A kétféle, tehát a vízgazdálkodási társulatra, illetve a víziközmű-társulatra vonatkozó eljárás szabályai azonban a hasonlatosság ellenére az idők folyamán némiképp eltávolodtak egymástól. Pl. a hitelezői felhívásban előírt jelentkezési határidő 40 napra módosult, de ehhez nem igazodott az említett kormányrendelet szabályozása, ahol változatlanul 30 nap szerepel.

Miután mindkét típusú vízgazdálkodási társulat be van jegyezve a cégjegyzékbe, és a végelszámolás, illetve az el-

számlolás szabályai között elvi különbségek nem mutathatóak ki, indokolt, hogy a jogutód nélküli megszűnés eljárási rendje is egységes legyen.

További, a gyakorlatban vitás és tisztázandó kérdés, hogy a cég aktuális törvényes képviselőjének, a végelszámolónak kell-e bejelentenie a változástól, tehát a végelszámolás elhatározásától számított 30 napon belül a végelszámolás tényét, kezdőnapját, a végelszámoló nevét, lakóhelyét vagy székhelyét, vagy ez a feladat még a gazdálkodó szervezet vezetőjének kötelezettsége, ahogy arra jelenleg a Cstv. 65. § (3) bekezdésének szabályozása utal. Az új törvénynek egyértelművé kell tennie, hogy a megszűnés elhatározása folytán – ha annak elrendelése nem hivatalból történik meg – a változásbejelentés megtételére már a végelszámoló kötelezett.

A Cstv. 71. §-a szerint a végelszámoló a gazdálkodó szervezet kötelezettségeit teljesíti, követeléseit behajtja, igényeit érvényesíti és vagyonát szükség szerint értékesíti. Gondot jelent a gyakorlatban, hogy a végelszámolás során nem érvényesül a hitelezők kielégítése vonatkozásában a Cstv.-ben szabályozott sorrend. Emiatt gyakran előfordul, hogy a végelszámoló, különösen ha az a cég korábbi vezető tisztségviselője, egyes „szimpatikusabb” hitelezőket kielégít, majd megállapítja, hogy a vagyon mégsem elegendő a végelszámolás lefolytatására és felszámolási eljárást kezdeményez az immár általa kiürített céggel szemben. Elő kell tehát írni, hogy a végelszámoló a hitelezők részére kifizetéseket csak a cég vagyoni helyzetének felmérését követően teljesíthet. Ha a hitelezői követelések kielégítésére a vagyon előreláthatólag nem elegendő, felszámolási eljárást kell kezdeményeznie.

A kifejtetteken túlmenően az is indokoltnak látszik, hogy a törvény állapítson meg határidőt a végelszámolás lefolytatására (bejegyzésére), jelenleg ugyanis ilyen előírás hiányában a cég akár 5–10 évig is végelszámolás alatt áll, anélkül pl., hogy a hitelezői igények kielégítést nyerének.

21. A cégeljárás, mint nemperes eljárás újraszabályozása során nyomatékosan ügyelni kell arra, hogy a háttérszabályozásként érvényesülő Polgári perrendtartás szabályai alkalmazhatóságának kérdését az új törvény egyértelműen rendezze.

A 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet 13. § (3) bekezdése olyan utalást tartalmaz, hogy a Pp. szabályai akkor alkalmazhatóak, ha az adott nemperes eljárást szabályozó jogszabály eltérő szabályt nem állapít meg, illetve akkor, ha „az eljárás nemperes jellegéből más nem következik”. Ez a rendelkezés arra utal, hogy lehetnek olyan szabályok a Pp.-ben, amelyek vonatkozásában eltérő szabály megalkotására nem került sor, de az adott nemperes eljárásban az alkalmazás mégsem egyeztethető össze a nemperes eljárás céljával, jellegével.

Más rendelkezések esetében az alkalmazhatóság lehetősége elvileg fennáll, de az adott szabály csak a cégeljárásra

adaptálva alkalmazható. Erre utal a Ctv. hatályos 20. § (1) bekezdésében az, hogy a Pp. szabályait „megfelelően” kell alkalmazni. A „megfelelő” alkalmazás az esetek többségében a bírácoknak, illetve az eljárásban részt vevő más jogászoknak általában semmiféle nehézséget nem okoz, néhány esetben előfordul azonban, hogy valamely szabály alkalmazhatóságát illetően a gyakorlatban vita alakul ki. Ilyenkor célszerű, ha a vitára okot adó rendelkezés alkalmazhatóságát vagy annak tilalmát maga a nemperes eljárást rendező jogszabály mondja ki. Így vitákat váltott ki a gyakorlatban, hogy van-e helye a cégeljárásban az eljárás felfüggesztésének, illetve megállapítható-e az eljárás félbeszakadása.

A Pp.-n alapuló felfüggesztésre (152. §) főszabályként akkor kerülhet sor, ha a kérelem elintézése olyan előzetes kérdéstől függ, amelynek elbírálása bírósági vagy közigazgatási hatáskörbe tartozik, illetve amelynek elbírálására már ilyen eljárás van folyamatban.

Az általánosnak mondható bírói gyakorlat szerint a kérelem beadásakor olyan helyzetet kell a cégnek teremtenie, hogy a bejegyzést akadályozó vitás kérdések már ne álljanak fenn. Ennek ellenére a bírói gyakorlat és a jogirodalom nem egységes a cégeljárás felfüggesztésének megengedtségét illetően, így ezt a kérdést az új törvénynek egyértelműen rendeznie kell. Le kell szögezni, hogy felfüggesztés csak a változás bejegyzésére vonatkozó eljárás esetében történhet meg, hiszen az alapbejegyzési eljárás felfüggesztése esetén a bejegyzendő cég hosszabb ideig előtársaságként működhetne, ami ellentétes lenne mind a Gt., mind a cégbejegyzési eljárás szabályozási céljaival. A változásbejegyzési eljárás keretében történő felfüggesztés esetén is tisztázni kell, hogy a felfüggesztés meddig tartható fenn, milyen okból kerülhet rá sor stb.

Ha az 1989. évi XXXII. törvény 38. § (1) bekezdése alapján a cégbíró az alkalmazandó jogszabály alkotmányellenességét véelve, az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi és az eljárást felfüggeszti, az érintett cég alapítói-nak alkotmányos joga a cégalapításhoz és a vállalkozás mielőbbi folytatásához ugyanúgy védendő, mint a cégbíró kételtelenül megillető említett jog, hogy az Alkotmánybírósághoz forduljon. Mivel az Alkotmánybíróság eljárására nincs határidő előírva, így döntésére olykor hosszú éveket kell várni. Megoldást jelenthetne, ha a bírác által kezdeményezett, a konkrét per vagy eljárás felfüggesztésével járó indítványokat, amelyek az érintettek esetében függő jogi helyzetet eredményeznek, az Alkotmánybíróság – törvényben előírt határidőn belül – lenne köteles elbírálni. Ehhez azonban az Országgyűlés kétharmados többséggel meghozott döntésére lenne szükség.

Ugyanúgy tisztázni kell az új törvényben, hogy a cég bejegyzésére irányuló eljárásban félbeszakadásnak nincs helye. Változásbejegyzési eljárás esetében a függő jogi helyzet mielőbbi megszűnését kell biztosítani, pl. azáltal, hogy a jogszabály a közjegyzők által lefolytatott hagyatéki eljárásban, mint nemperes eljárásban, ilyen esetekben rövid ügyintézési határidőt ír elő.

22. A hatályba léptető, illetve az átmeneti rendelkezéseket úgy kell megfogalmazni az új törvényben, hogy azok kellő felkészülési időt biztosítsanak a cégek, illetve a bíróságok számára az új szabályok alkalmazásához.

A korábbi tapasztalatok alapján célszerű, ha az új törvények hatálybalépésére nem a nyári szabadságolási időszakban, hanem 2006 kora őszén kerül sor. Emellett a cégbíróságnak kellő felkészülési időt biztosít, ha az új cégtörvényben bevezetésre kerülő rövidebb ügyintézési határidők hatálybalépése csak az általános hatálybalépési időpontot követően egy év elteltével történik meg. A 2007 kora őszi időpont egyben azt is biztosítaná, hogy az új határidők bevezetésének hatálybalépése nem esik egybe az elektronikus cégeljárás szabályai kezdeti alkalmazásának legkritikusabb időszakával.

Azokban az esetekben, ahol a törvény kötelezővé teszi a társasági szerződés, alapszabály módosítását, meg kell tartani a bevált szabályozási gyakorlatot, vagyis e kötelezettségüknek a cégek fokozatosan, a cégjegyzékben vezetett első adatváltozásuk bekövetkeztekor tegyenek eleget. Ugyanakkor nem tartható fenn az az állapot, hogy több évvel a törvény hatálybalépése után is legyenek olyan cégek, amelyek a szükséges módosításokat nem hajtották végre. A jogbiztonság és az egyenlő elbánás elve azt kívánja, hogy a törvényben egyértelmű ún. véghatáridő szerepeljen a létesítő okirat módosításának végrehajtására, esetleg ezt is megfelelő ütemezéssel, pl. cégformánként más-más véghatáridőt megállapítva. A hatálybalépéstől számított legkésőbb két év elteltével az új Gt. és a 1997. évi Gt. párhuzamos alkalmazását meg kell szüntetni.

Az átmeneti rendelkezések között, vagy a törvényjavaslathoz kapcsolódó országgyűlési határozatban elő kell írni a cégbírósági infrastruktúra működésének folyamatos figyelemmel kísérését és azt, hogy a tapasztalatok alapján a Kormány évente számoljon be az Országgyűlésnek a céginformációs rendszer működtetésének helyzetéről, a továbbfejlesztés irányáról, figyelemmel arra is, hogy a kifejtettek alapján erre az adatbázisra épül az APEH és a KSH nyilvántartása is, így a céginformációs rendszer megfelelő működése minden szempontból országos jelentőségű kérdés.

Melléklet

Az Európai Közösség társasági jogi szabályozásának aktuális helyzete

A melléklet célja, hogy áttekintést nyújtson az EK vállalati joga (társasági joga) terén a közelmúltban történt fontosabb jogalkotási lépésekről, az ahhoz kapcsolódóan teljesített és a közeljövőben teljesítendő magyar szabályozási feladatokról, összességében ismertesse a közösségi vállalati jogi szabályozás helyzetét az Európai Unióhoz történt csatlakozást követően.

1. A 2004. május 1-jét megelőző időszakra előírt jogharmonizációs feladatok

a) A jogharmonizáció területén az alapvető feladatok a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (Gt., társasági törvény) és a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági eljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (Ctv., cégtörvény) elfogadásával teljesültek. A 2003. évi jogharmonizációs program 5. Vállalati jog fejezetében ismételten előírta a társasági törvény és a cégtörvény módosítását a társasági jogi irányelvekhez (1. nyilvánossági irányelv⁹, a 2. tőkevédelmi irányelv¹⁰, a részvénytársaságok egyesüléséről szóló 3. irányelv¹¹, a részvénytársaságok szétválásáról szóló 6. irányelv¹²) kapcsolódóan. Az Országgyűlés 2003. június 23-án elfogadta a 2003. évi XLIX. törvényt az európai gazdasági egyesülésről, valamint a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény és a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény jogharmonizációs célú módosításáról. A 2003. évi törvénymódosítások célja az irányelvekkel való teljes összhang megteremtése, az ún. „finomhangolás” elvégzése volt. Emellett sor került az Európai Gazdasági Egyesülésről szóló 2137/85/EGK rendelettel¹³ kapcsolatos kiegészítő jellegű szabályok magyar jogrendszerbe való beépítésére.

A 2. tőkevédelmi irányelvből pl. átvételre került, hogy a részvénytársaság alapításakor a harmadik személyekkel szemben érvényesíthető követelések apportálhatók [irányelv 7. cikke – Gt. 208. § (2) bekezdése]. A törvénymódosítás bevezette a visszaváltható részvény jogintézményét (irányelv 39. cikke – Gt. 189. §), módosította a részvényesi autonómiát indokolatlanul korlátozó rendelkezéseket: így pl. a részvényesek az alapító okiratban (alapszabályban) átruházhatják az igazgatóságra az osztalékfelőlegről való határozathozatal jogát [Gt. 225. § (2) bekezdés], illetve felhatalmazhatják az igazgatóságot, hogy a közgyűlés összehívása nélkül alaptőke felemelésről döntsön [Gt. 245/A. § (1) bekezdés]. A törvénymódosítás hatályon kívül helyezte azt a korábbi szabályt, miszerint a részvénytársaság a megvásárlást követő 1 éven belül köteles a saját részvényeket elidegeníteni. Az 1. nyilvánossági irányelvhez történő teljes körű harmonizáció érdekében a cégtörvényben korrigálásra kerültek a cég képviselőire [irányelv 2. cikke – Ctv. 12. § (1) bekezdés *h*–*i*) pontjai], a képviselői jog túllépésének jogkövetkezményeire [irányelv 9. cikke – Ctv. 17. § (5) bekezdése] vonatkozó rendelkezések. A cégtörvény 2003. évi módosítása pontosítja a hivatalbóli törlési eljárás szabályait (Ctv. 56–58. §-ai), illetve hézgapótló jelleggel szabályozást tartalmaz a törölt cégek esetében utólagosan előkerült vagyon – vagyonrendezési eljárás keretében történő – hitelezők közötti felosztásáról (Ctv. új 58/A–58/E. §-ai).

⁹ A Tanács 68/151/EGK irányelve, OJ L65, 1968. 03. 14. p. 8.

¹⁰ A Tanács 77/91/EGK irányelve, OJ L26, 1977. 01. 31. p. 1.

¹¹ A Tanács 78/855/EGK irányelve, OJ L295, 1978. 10. 20. p. 36.

¹² A Tanács 82/891/EGK irányelve, OJ L378, 1982. 12. 31. p. 47.

¹³ OJ L199, 1985. 07. 31. p. 1.

b) A 2003. évi jogharmonizációs program előirányozta a meghatározott formájú társaságok által egy másik tagállamban alapított fiókteleppel kapcsolatos közzétételi követelményekről szóló 89/666/EGK irányelvnek¹⁴ (11. társasági jogi irányelvnek) való megfelelést. Az irányelv hazai jogba történő adaptálását az 1997. évi CXXXII. törvény részben megvalósította. A külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeiről és kereskedelmi képviseléseiről szóló 2003. évi LIV. törvénnyel befejeződött az irányelv implementációja, egyúttal megszüntetésre kerültek azok a korlátozások (a fióktelep és kereskedelmi képviselőt alapítására, cégjegyzésére, megszüntetésére, felszámolására, tevékenységi körére, vagyonszerzésére stb. vonatkozóan), amelyek az Európai Közösséget létrehozó Szerződés letelepedés szabadságára vonatkozó 43–48. cikkei tükrében nem tarthatók fenn. (A harmadik országokban honos cégek magyarországi fióktelepeivel szemben viszont továbbra is indokolt érvényesíteni egyes adminisztratív korlátozásokat, eljárásjogi és pénzügyi biztositókat.)

c) A jogharmonizációs programról és a végrehajtásával összefüggő feladatokról szóló 2065/2004. (III. 18.) Korm. határozat a 4. Tőke szabad áramlása fejezetben előirányozta az állami elsőbbségi részvények átalakítását 2004. május 1-jéig teljesítendő feladatként.

A Kormány 2004. március 4-én az Országgyűlés elé terjesztette az államot megillető szavazatelsőbbbségi részvény jogintézményének átalakításáról és egyes törvényeknek az átalakítással összefüggésben, illetve egyéb okból szükséges módosításáról szóló T/9102. számú törvényjavaslatot. A törvényjavaslat előkészítése során az Európai Közösséget létrehozó Szerződés tőke szabad áramlására vonatkozó cikkeire és az Európai Bíróság e cikkeket értelmező joggyakorlatára figyelemmel felülvizsgálatra kerültek az 1 db szavazatelsőbbbségi részvény erejéig tartós állami tulajdonba tartozó társaságok és az aranyrészvényhez kapcsolódó állami előjogok. A vizsgálat eredményeként azokban a társaságokban, amelyek esetében az Európai Bíróság esetjoga szerint nem igazolható az állami beavatkozás a privatizált gazdasági társaságok döntéseibe, a törvényjavaslat előirányozza az aranyrészvényhez fűződő jogok megszüntetését és az elsőbbségi részvény törzsrészvénné való átalakítását. Azon gazdasági társaságok esetében, ahol a közrendre, közbiztonságra, az ellátás biztonságára tekintettel a közösségi jog szerint indokolható az állami beavatkozás, az aranyrészvény fennmarad, az államnak biztosított többletjogok pedig átalakításra kerülnek az Európai Bíróság által kimunkált követelményeknek megfelelően. Ennek alapján az aranyrészvénnel rendelkező államot a törvényjavaslat elfogadása esetén korlátozott részvényesi-tulajdonosi jogok illetik meg: csak a törvényben tételesen felsorolt, a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozó ügyek eldöntéséhez lesz szükség az aranyrész-

vényes támogató szavazatára. A támogató-igenlő szavazat megtagadására (a vétőjog gyakorlására) kizárólag akkor kerülhet sor, ha a részvénytársaság döntése a közrendet, a közbiztonságot vagy az ellátás biztonságát közvetlenül veszélyeztetné. Az állam képviselőjében eljáró részvényes az igenlő szavazat megtagadását indokolni lesz köteles és ezen állami vétővel szemben bírósági jogorvoslat vehető igénybe.

2. A 2004. május 1-jét követően teljesítendő jogharmonizációs feladatok

a) A Tanács 2003. július 15-én elfogadta a meghatározott jogi formájú társaságokra vonatkozó nyilvánossági követelmények tekintetében a 68/151/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló 2003/58/EK irányelvet¹⁵. Az elektronikus cégeljárás alapjait megteremtő irányelv transzpozíciós határideje 2007. január 1. Az Országgyűlés 2003. október 20-án elfogadta az elektronikus cégeljárásról és a cégiratok elektronikus úton történő megismeréséről szóló 2003. évi LXXXI. törvényt, amely az irányelv részleges implementációjára irányul.

A 2003/58/EK irányelv célja a cégnyilvánosság kiterjesztése, valamint a cégbejegyzési eljárások egyszerűsítése és gyorsítása felhasználva a technikai fejlődés eredményeit. Az irányelv lehetővé teszi a hatálya alá tartozó társaságok (korlátolt felelősségű társaságok és részvénytársaságok) számára, hogy cégbejegyzés iránti kérelmüket, illetve az annak mellékletét képező iratokat – választásuk szerint – elektronikus vagy papíralapú dokumentum formájában juttathassák el regisztráló hatóságukhoz (a cégbírósághoz). A tagállamokat kötelezi, hogy az online regisztrációhoz szükséges jogi és technikai feltételeket biztosítsák, azaz az elektronikus úton érkező okiratokat elektronikusan tartsák nyilván, és erre irányuló kérelem esetén elektronikus úton adjanak az okiratokról felvilágosítást. Az irányelv előírja, hogy 2007. január 1-jét követően azokat az okiratokat is elektronikus formában kell nyilvántartani, amelyeket a társaság hagyományos formában, papíralapú iratként nyújt be a cégbírósághoz.

Az elektronikus cégeljárásról szóló törvény az irányelvben foglalt szabályok túlnyomó többségét átülteti a hazai jogba. (A kivételek közé tartozik pl. az irányelv azon rendelkezése, miszerint a tagállam köteles biztosítani a cégszolgálatok és cégiratok más tagállam hivatalos nyelvén történő benyújtásának lehetőségét.) A törvény ütemtervet állít fel az elektronikus cégeljárás fokozatos bevezetésére annak érdekében, hogy 2007. január 1-jére teljes mértékben megfeleljünk az irányelvben foglaltaknak. Egyúttal megteremti az elektronikus cégeljárás működéséhez szükséges beruházások, a személyi, tárgyi, pénzügyi feltételek biztosításának törvényi alapját.

A törvény kimondja, hogy 2005. január 1-jét követően korlátolt felelősségű társaság és részvénytársaság bejegy-

¹⁴ OJ L395, 1989. 12. 30. p. 36.

¹⁵ OJ L221, 2003. 09. 04. p. 13.

zésére irányuló kérelem esetén, annak érkezésétől számított nyolc napon belül a bejegyzési kérelem valamennyi mellékletét elektronikus úton fel kell dolgozni. 2005. szeptember 1-jét követően a cégbejegyzés iránti kérelem elektronikus úton is benyújtható a megszorítással, hogy 2006. augusztus 31-ig korlátozott felelősségű társaságok esetében ez csak a székhely, fióktelep és tevékenységi kör megváltozására vonatkozó változásbejegyzési eljárásokban alkalmazható. (Részvénytársaság esetében 2005. szeptember 1-jétől valamennyi cégbejegyzési és változásbejegyzési eljárás lebonyolítható elektronikus úton.) 2006. szeptember 1-jétől minden kft. és rt. bejegyzésére, illetve változásbejegyzésére irányuló eljárás lefolytatható elektronikus úton, valamint lehetőség nyílik arra, hogy a 2005. évi beszámolóikat a társaságok elektronikus úton juttassák el a cégbírósághoz.

A cégbírósági információs rendszerben megkezdődtek az elektronikus cégeljárás miatt szükségessé váló informatikai fejlesztések. Ennek során felmerültek olyan kérdések, amelyek a törvényi szabályozások pontosítását igénylik. Ebből következően folyamatban van a cégtörvény módosítása, amely – többek között – korrigálja az elektronikus illetékfizetés szabályait és egyértelművé teszi a Céginformációs Szolgálat feladatát az elektronikus okirat formátumának ellenőrzése során. Egyúttal sor kerül a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosítására is az elektronikus okiratok, különösen a papíralapú okiratokról készült elektronikus „másolatok” jogi státuszának, bizonyító erejének meghatározása érdekében. Eszerint az eredeti okirattal azonos bizonyító ereje van annak az elektronikus okiratnak, amelyet a közokirat kiállítására jogosult a megszabott alakban készített el, az okiratot minősített elektronikus aláírással és időbélyegzővel látta el. Ezen kívül annak érdekében, hogy a törvényben foglaltak alkalmazása 2005. szeptember 1-jétől zökkenőmentes legyen, kidolgozás alatt áll az elektronikus cégbejegyzési eljárásról szóló igazságügy-miniszteri rendelet.

b) A Tanács 2001. október 8-án elfogadta az európai részvénytársaság (SE) státútumáról szóló 2157/2001/EK rendeletet¹⁶, valamint a státútum munkavállalók bevonására vonatkozó kiegészítéséről szóló 2001/86/EK irányelvet¹⁷. A renDELETEhez kapcsolódó szabályok megalkotására és az irányelv átvételére a tagállamoknak biztosított határidő 2004. október 8. Az Országgyűlés 2004. május 24-én elfogadta az európai részvénytársaságról szóló 2004. évi XLV. törvényt, amely tartalmazza a rendelet alkalmazásához szükséges végrehajtási szabályokat, illetve az irányelv implementációjára vonatkozó rendelkezéseket.

Az európai részvénytársaság sui generis társasági forma, amely a nemzeti jogi szabályozás alapján működő gazdasági társaságok mellett, kiegészítő jelleggel alapítható. A nemzeti jogok szerint alapított gazdasági társaságoktól abban különbözik, hogy alapítására nem a belső jogi normák, hanem a közösségi jog ad felhatalmazást, és szervezeti felépítésének, működésének szabályait is alap-

vetően a rendelet határozza meg. Az európai részvénytársaság alapításának egyik legfontosabb előnye a nemzeti társasági formákkal szemben, hogy a létesítő okirat szerinti székhelyét áthelyezheti egyik tagállamból a másik tagállamba anélkül, hogy a székhelyáthelyezés az SE megszüntetését és új jogi személy alapítását vonná maga után.

A 2004. október 8-án hatályba lépett törvény tartalmazza egyrészt azokat a kiegészítő társasági jogi normákat, amelyek megalkotását a rendelet maga írja elő a tagállam számára a jogforrás közvetlen alkalmazhatósága érdekében. Így pl. meg kellett teremteni a rendelet alkalmazásának (az SE alapításának, megszüntetésének) eljárásjogi vetületét a cégtörvény módosítása útján. Másrészt tartalmazza azokat a szabályokat, amelyek megalkotását a rendelet fakultatív jelleggel írja elő a tagállam számára. A törvény szól az irányelv implementációjához szükséges, a kollektív munkajog körébe tartozó rendelkezésekről is, így az SE megalakulása és működése során a munkavállalók transznacionális tájékoztatásáról és a velük való konzultációról, továbbá a társasági döntéshozatalban a részvételeket biztosító alapvető követelményekről. A rendelet és az irányelv célja, hogy a különböző tagállamokban bejegyzett gazdasági társaságok közösségi szinten képesek legyenek megtervezni és végrehajtani üzleti vállalkozásuk átszervezését, a két jogforrás egyúttal garantálja, hogy az SE létrehozása nem vonja maga után az alapító gazdasági társaságokon belül a munkavállalók bevonása már meglévő gyakorlatának megszűnését vagy háttérbe szorulását.

c) A Tanács 2003. július 22-én elfogadta az Európai Szövetkezet státútumáról szóló 1435/2003/EK rendeletet¹⁸ és az Európai Szövetkezet státútumának a munkavállalói részvétel tekintetében történő kiegészítéséről szóló 2003/72/EK irányelvet¹⁹. Az Európai Szövetkezetről szóló rendelet 2006. augusztus 18-ától alkalmazandó, így a renDELETEhez szükséges kiegészítő szabályok hazai jogba való beillesztésére elegendő idő áll rendelkezésre. A státútum számos ponton az európai részvénytársaságról szóló renDELETEhez hasonló szabályozást tartalmaz, így az SE-vel kapcsolatos kodifikációs tapasztalatok felhasználhatók az Európai Szövetkezetről szóló rendelet hazai társasági és munkajogba való beépítése során.

d) A Tanács 2004. április 21-én elfogadta a vállalatfelvásárlásról szóló 2004/25/EK irányelvet²⁰ (13. társasági jogi irányelv). Az irányelv implementációjára a tagállamoknak biztosított határidő 2006. május 20-án jár le. Az irányelv szabályozza a tőzsdére (szabályozott piacra) bevezetett társaságok felvásárlására irányuló vételi ajánlat eljárási rendjét, meghatározza a vételi ajánlat kötelező tartalmi elemeit, rendelkezik a kötelező ajánlattételről. Az irányelv – a magyar szabályozáshoz hasonlóan – vételi jogot biztosít a szavazati jogot megtestesítő részvények legalább 90%-ával való rendelkezés esetén a fennmaradó részvényekre („squeeze-out”), valamint a fennmaradó részvények tulajdonosai is kérhetik a felvásárlótól a tulajdonába nem került részvények

¹⁶ OJ L294, 2001. 11. 10. p. 1.

¹⁷ OJ L294, 2001. 11. 10. p. 22.

¹⁸ OJ L207, 2003. 08. 18. 1.

¹⁹ OJ L207, 2003. 08. 18. 25.

²⁰ OJ L142, 2004. 04. 30. p. 12.

megvásárlását („sell-out”). Az irányelv 9. cikke az igazgatóság esetleges felvásárlást megghiúsító magatartását korlátozza oly módon, hogy a részvényesek előzetes egyetértéséhez köt minden olyan intézkedést, amely a felvásárlásra irányuló eljárás megzavarását eredményezheti. A 11. cikk szerint a vételi ajánlat elfogadására nyitva álló időn belül, a felvásárlással szembeni védekezésről döntő közgyűlés során, illetve a felvásárlási eljárás sikeres lezárását követő első közgyűlésen nem érvényesülnek az alapszabályban vagy szerződésben kikötött értékpapír-átruházási tilalmak, szavazati jog korlátozások, valamint a többszörös szavazati jogok („breakthrough rule”). A 12. cikk az irányelv elfogadása során nagy vitát kiváltó 9. és a 11. cikkek alkalmazására tartalmaz egy opciókra épülő szabályozást. Ugyanez a cikk rendelkezik a „reciprocitásról”, miszerint a felvásárlási eljárás során a tagállamok mentesíthetik az „opting-in” alapján működő (a 9. és 11. cikkeket egyaránt alkalmazó) társaságokat a két cikk alkalmazása alól (felmentést kap a céltársaság a semlegességi kötelezettség alól), ha az ajánlattevő a két cikket nem ismeri el magára nézve kötelezőnek.

Az irányelvnek való teljes körű megfeleléshez elsősorban a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (Tpt.), valamint kisebb mértékben a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény felülvizsgálata szükséges, valamint meg kell teremteni az összhangot az új társasági törvénnyel²¹. E munkát előkészítendő 2005. első negyedévében hatástanulmányt indokolt készíteni a tőkepiaci törvény gyakorlati tapasztalatairól és a vállalatfelvásárlási irányelv tőkepiaci törvénnyel való összhangjáról.

²¹ A Tpt. „Befolyástervezés nyilvánosan működő részvénytársaságban” cím alatt szabályozza a kötelező nyilvános vételi ajánlat eljárási rendjét. A törvény lényeges elemeiben – az alapvető rendelkezéseket, alapelveket illetően – megfelel az irányelvben foglaltaknak. Így a Tpt. is kimondja a részvényesek közötti hátrányos megkülönböztetés tilalmát, a részvények méltányos áron való megvásárlását, rendelkezik a kötelező ajánlattételről, a „squeeze-out”-ról és a „sell-out”-ról. A részletszabályokat illetően viszont számos eltérést találunk az irányelv és a Tpt. között. Ilyen diszkrépancia pl. a méltányos ár meghatározásának módja vagy a vételi ajánlat elfogadására nyitva álló idő meghatározása (utóbbi az irányelv szerint minimum két hét, maximum tíz hét, míg a hatályos Tpt. szerint legalább harminc nap, legfeljebb negyvenöt nap). Eltérő a felügyelet szerepe a méltányos ár kiszámítása során az irányelvben és a törvényben. A Tpt. továbbá kimondja, hogy az igazgatóság nem hozhat a felvásárlásra irányuló eljárás megzavarására alkalmas döntéseket, ezzel szemben az irányelv csak arról rendelkezik, hogy a közgyűlés előzetes egyetértése szükséges az ilyen felvásárlást akadályozó döntésekhez. Nem szól a Tpt. arról, hogy a felvásárlás elleni védekező intézkedésekről határozó közgyűlésen, valamint a felvásárlás sikeres lezárását követő első közgyűlésen szünetelnek a részvényesekhez kapcsolódó szavazati jog korlátozások és a többszörös szavazati jogok, illetve a különleges részvényesi jogosultságok (mint pl. az igazgató jelölésére és visszahívására vonatkozó jog), sőt arról sem, hogy erre tekintettel kártalanítás jár az érintett részvénytulajdonosoknak. Módosításra szorul a társasági törvény az irányelv 10. cikke miatt, amely előírja, hogy az igazgatóság köteles a társaság éves közgyűlése elé terjeszteni a társaság tulajdonosi struktúrájával, a különleges részvényesi jogosultságokkal és korlátozásokkal kapcsolatos, a jogok és korlátozások indokait is tartalmazó részletes jelentést.

Az irányelv minimumszabályozásnak tekinthető, melyhez képest a tagállamok szigorúbb szabályokat állapíthatnak meg. Az irányelv ugyanakkor számos ponton mérlegelési lehetőséget biztosít a tagállamnak. (Így pl. dönteni kell abban a kérdésben, hogy – élve az irányelvben nyújtott lehetőséggel – fenntartjuk-e a céltársaság igazgatóságának semlegességi kötelezettségét vagy sem.) Mindezekről csak a hatásvizsgálat elkészítése után lehet érdemben határozni, majd a koncepció kialakítása után a társasági törvény kodifikációjával párhuzamosan 2005. őszén sort lehet keríteni a szükséges törvénymódosításokra.

e) A Tanács 2003. november 4-én elfogadta az értékpapírok nyilvános kibocsátásakor vagy piaci bevezetésekor közzéteendő tájékoztatóról szóló 2003/71/EK irányelvet²² (prospektus irányelv). Az irányelv transzpozíciós határideje 2005. július 1-jén jár le. Az értékpapírokba történő befektetés kockázattal jár, hasonlóan a befektetés bármilyen más formájához. Minden tagállamban szükség van a tényleges és potenciális befektetők érdekeinek védelméért szolgáló biztosítékokra, hogy lehetővé tegyék számukra az ilyen kockázatok tájékozott felmérését, és ezáltal lehetővé tegyék, hogy befektetési döntéseiket a tények teljes körű ismeretében hozhassák meg. Erre szolgál az értékpapír kibocsátáskor közzéteendő tájékoztató. Az irányelv célja, hogy a tájékoztatóban foglalt információkat közösségi szinten összehangolja, ezáltal EU-szerte egyenértékű befektetővédelmet biztosítson. Az irányelv szintén a tőkepiaci törvény módosítását teszi szükségessé, ennek azonban összhangban kell lennie az új társasági törvénnyel.

f) Az irányelvek mellett az Európai Bizottság 2004. október 6-án kiadott egy vállalatirányítás témakörébe tartozó ajánlást az igazgatók javadalmazásáról²³. Az elmúlt évtizedben Európában mintegy negyven vállalatirányítási kódexet fogadtak el, amelyek nemzeti vagy nemzetközi szinten (lásd az OECD vállalatirányítási kódexét) szabályozzák a vállalati ügyvezetés és a részvényesek, valamint az ügyvezetés és a vállalat ellenőrző testülete közötti kapcsolatokat. Egy, a Bizottság számára készített összehasonlító tanulmány megállapította, hogy e kódexek alkalmazása nem jelent a piaci szereplők számára különösebb nehézséget. Erre tekintettel a tanulmány végső megállapítása az volt, hogy az Európai Bizottságnak szükségtelen egy új, közös, európai vállalatirányítási kódex létrehozásával foglalkoznia. Ehelyett hasznosabb, ha a részvényesi jogosultságoknak a határon átnyúló gyakorlása útjában álló akadályok (részvételi korlátok) lebontásán, illetve a vállalati döntések részvényesek általi ellenőrzésének útjában álló akadályok (információs korlátok) megszüntetésére, a társaság ügyvezetésére vonatkozó szabályok modernizálására helyezi a hangsúlyt.

Ennek fényében került kidolgozásra az igazgatók javadalmazásáról szóló ajánlás. Deklarált célja minimum követelmények megfogalmazása, a tagállamokban elfogadott Corporate Governance kódexek összevetéséből körvonalazható „best practice” bemutatása. A minimumszabályozás egyrészt megnyilvánul a tervezetek hatályában: az ajánlás a tőzsdére (szabályozott piacra) bevezetett társaságra ír elő követendő elveket, de a tagállamok kiterjeszthetik a szabályokat más formájú társaságokra is. Másrészt a dokumentum természeténél fogva nem kötelező erejű, ugyanakkor a tagállamoknak jogukban áll az ajánlás bármely rendelkezését törvényi szintre emelni, kötelezővé tenni a társaságok számára vagy beépíteni a felelős vállalatirányítási kódexekbe. Ha a nemzeti jogalkotó nem a kogens jogi szabályozást választja, a tőzsdéi társaságok a

²² OJ L345, 2003. 12. 31. p. 64.

²³ MARKT/CLEG/13/2004-EN

„comply or explain” elv alapján alkalmaznák az ajánlásban foglalt rendelkezéseket – hasonlóan a vállalatirányítási kódexekben foglalt szabályokhoz. Eszerint a társaságnak évente nyilatkoznia kell arról, hogy az ajánlás valamely rendelkezését nem alkalmazza, vagy az ajánlásban foglaltaktól eltérően alkalmazza, eltérés esetén pedig magyarázatot kell adni annak okairól. Ezzel a megközelítéssel kívánják a társaságokat ösztönözni arra, hogy hosszas magyarázkodás helyett inkább megfeleljenek az ajánlás rendelkezéseinek, és csak „életbevágó” esetekben térjenek el az ajánlásban foglaltaktól.

Az igazgatók javadalmazásáról szóló ajánlás előírja a tőzsdére bevezetett társaságok számára, hogy az ún. javadalmazási szabályzat megismerhetőségéről gondoskodjanak. A nyilvánosságra hozatali kötelezettségen túlmenően a társaság közgyűlése napirendjére kell, hogy tüzze az elkövetkező évre vonatkozó tervezetet. Az ajánlás emellett előírja a tőzsdei cégek számára, hogy közzétegyék az ügyvezetéssel foglalkozó és ügyvezetéssel nem foglalkozó igazgatók („executive” and „non-executive” director) jövedelméről szóló, személyekre lebontott információkat. Az ajánlás felsorolja, hogy milyen adatokat kell közzétenni: az alapjövedelem, a prémium, a természetbeni juttatások, a végkielégítés összegét, a részvényopcióra vonatkozó információkat, kiegészítő nyugdíjbiztosítási juttatásokat. Az ajánlás kimondja, hogy az igazgató részvényalapú javadalmazásához közgyűlési jóváhagyás szükséges és az igazgatóknak juttatott részvényopciót 2005-től kezdődően a társaság üzleti könyveiben ki kell mutatni.

g) Szintén 2004. október 6-án került kiadásra a független igazgatók szerepéről szóló ajánlás²⁴. Az ajánlás a tőzsdére (szabályozott piacra) bevezetett társaságok tekintetében az ügyvezetéssel nem foglalkozó igazgatókra, azok képesítési követelményeire, függetlenségükre, valamint az igazgatótanács, illetve duális rendszerben a felügyelőbizottság által alapítható jelölési, javadalmazási és audit bizottságra tartalmaz rendelkezéseket.

Az ajánlás elismeri, hogy hatékonysági szempontból nincs különbség a „one-tier” típusú (amikor a társaság irányítását a napi ügyvezetéssel foglalkozó és ügyvezetéssel nem foglalkozó igazgatókból álló egységes „administrative board” látja el) és a „two-tier” típusú vállalatirányítás között (amikor a társaság irányítása megoszlik az ügyvezetéssel foglalkozó „managing board” és a kizárólag független igazgatókat tömörítő „supervising board” között). A lényeg, hogy a társaság irányításában az ügyvezetéssel foglalkozó és az ügyvezetést felügyelő igazgatók egyensúlyba biztosítva legyen.

A tervezet három területet azonosít, ahol a leggyakrabban felmerülhet érdekkonfliktus a társaság és a társaság ügyvezetése között. Ennek megfelelően három bizottság: 1. jelölési, 2. javadalmazási és 3. audit bizottság létrehozását javasolja a társaság felső vezetésében. A dokumentum rögzíti, hogy a három funkciót akár egy bizottság is elláthatja, ha a társaság igazgatótanácsa vagy felügyelőbizottsága tagjainak alacsony száma nem indokolja külön bizott-

ságok létrehozását. Az ajánlás ezen túlmenően azt is leszögezi, hogy a javasolt konstrukciót bármely más, a nemzeti jogban ismert, egyenértékű szervezeti megoldás is helyettesítheti.

A jelölési bizottság többségében független igazgatókból áll. Feladata alapvetően az igazgatók személyére és visszahívására vonatkozó javaslatlattétel, az igazgatók teljesítményének értékelése.

Az ajánlás szerint a javadalmazási bizottság feladata kidolgozni a társaság javadalmazási politikáját, az igazgatók munkaszerződését, javaslatot tenni az igazgatók személyi juttatására.

Az audit bizottság az egyetlen, amely esetében az ajánlás kimondja, hogy kizárólag független igazgatók lehetnek a tagjai. A bizottság feladata az ajánlás szerint azt biztosítani, hogy a társaság pénzügyi helyzetéről naprakész, hiteles információk álljanak rendelkezésre. A bizottság figyelemmel kíséri a társaság belső ellenőrzését, a társaság pénzügyi kockázatelemzését, javaslatot tesz a könyvvizsgáló személyére, illetve figyelemmel kíséri az audit tevékenységet.

3. *Kidolgozás alatt álló közösségi tervezetek a társasági jog területén*

A vállalatok versenyképességének növelése és hatékonyabb működésük, valamint az Egyesült Államok gazdaságához való felzárkózás érdekében az Európai Bizottság 2003. májusában közleményt adott ki „A társasági jog modernizációja és a vállalatirányítás erősítése – Cselekvési Terv” címmel²⁵. A Cselekvési Terv fő célkitűzései: a részvényesi jogosultságok és a hitelezők védelmének megerősítése, a vállalatok mobilitásának növelése, eltérő megközelítés alkalmazása a társaságok különböző formáira (szigorúbb szabályok érvényesítése a tőzsdén jegyzett társaságokkal szemben, különösen a közzététel terén, a kis- és középvállalkozásokra viszont rugalmasabb, megengedőbb szabályozás kialakítása), a társasági formákkal való visszaéléssel szemben garanciális szabályok alkotása.

A Bizottság – összhangban a vállalatokat érintő egyéb cselekvési programokkal (pl. a pénzügyi szolgáltatásokra, illetve a kötelező könyvvizsgálatra vonatkozó cselekvési programokkal) – ütemtervet állított össze rövid, közép és hosszú távra szólóan a szabályozási feladatokról. A rövid távú (2003–2005-re szóló) tervekben szerepel a vállalatirányításra (a közzétételi követelményekre, az igazgatósági tagokra) vonatkozó szabályozás szigorítása, a tőkevédelem területén a 2. társasági jogi irányelv egyszerűsítése, a vállalatcsoportokra vonatkozó közzétételi kötelezettségek szélesítése, a 10. és a 14. irányelv megalkotása a határon átnyúló egyesülések és székhelyáthelyezés tárgyában, valamint újabb európai társasági formák iránti igény felmérése. A középtávra (2006–2008-ra) szóló elképzelések között szerepel az intézményi befektetőkre vonatkozó szabályozás bővítése, az igazgatósági tagok felelősségének nö-

²⁴ MARKT/CLEG/15/2004-EN

²⁵ „Modernising Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union – A Plan to Move Forward”, Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, 21 May 2003, COM (2003) 284

velése a társasági döntésekért, a vállalatcsoportokra irányadó keretszabályozás, a „vállalat piramisokkal” szembeni garanciális szabályok alkotása, a 3. és a 6. irányelv egyszerűsítése és esetleg további európai társasági formák alkotása. Hosszútávra szólóan (2009-től kezdődően) a Bizottság a tőkevédelemre vonatkozó alternatív rezsím kialakítását jelölte meg célként²⁶.

Jelenleg a Bizottság szakértői csoportja tárgyalja a székhelyáthelyezésről szóló 14. irányelvet. A határon túli egyesületekről szóló 10. irányelv, a 2. tőkevédelmi irányelv módosítása és a kötelező könyvvizsgálatról szóló új irányelv a tanácsi tárgyalási szakban tart.

a) A 2. tőkevédelmi irányelv felülvizsgálata²⁷

Az irányelvtervezet a részvénytársaságokra vonatkozó 2. tőkevédelmi irányelv egyes szabályainak egyszerűsítését, a társaságokat terhelő kötelezettségek és költségek csökkentését célozza. Így a tervezet bizonyos feltételek teljesülése esetén felmentést ad a természetbeni hozzájárulás független szakértő általi értékelése alól. Az irányelv lehetővé kívánja tenni, hogy a tőzsdei társaságban 90–95%-os részesedéssel rendelkező részvénytulajdonos megszerezze a tulajdonában nem lévő részvényeket abban az esetben is, ha a 90%-os részesedés megszerzésére nem a vállalatfelvásárlási szabályok szerint került sor. A tagállamok többsége ezt a rendelkezést aggályosnak tartja arra hivatkozással, hogy nem célszerű a 13. vállalatfelvásárlásról szóló irányelvben foglalt eljáráshoz képest egy párhuzamos rezsímet létesíteni. A tervezet rendelkezik a saját részvények megszerzésére vonatkozó 10%-os korlát eltörléséről, valamint részlegesen feloldani javasolja azt a jelenlegi tilalmat, miszerint a társaság nem nyújthat pénzügyi támogatást harmadik személynek a társaság részvényeinek megszerzéséhez. A tervezet továbbá lehetővé teszi, hogy a közgyűlés felhatalmazása esetén sor kerülhessen alap-tőke-emelésre a részvényesek jegyzési elsőbbségre vonatkozó joga nélkül.

Összességében a tervezet nem minősül koncepcióváltásnak a korábbi szabályozáshoz képest, inkább óvatos liberalizációnak tekinthető. Magyar részről a tervezetben foglalt szabályok támogathatók, az új társasági törvény kodifikációja során – a tervezet elfogadása esetén – különösebb nehézség nélkül átvehetők.

b) A székhelyáthelyezésről szóló 14. irányelv tervezete²⁸

A székhelyáthelyezésről szóló irányelvtervezet szabályozza a tagok korlátolt felelősségével működő társaságok

bejegyzés szerinti székhelyének egyik tagállamból a másik tagállamba való áthelyezését. Az eljárás lényege, hogy a székhelyáthelyezésre anélkül kerül sor, hogy az maga után vonná a társaság bejegyzés szerinti államában a társaság megszüntetését és a fogadó államban a társaság újbóli létrehozását, így megtakaríthatók a társaság megszüntetésével, illetve újraalapításával járó adminisztrációs terhek és költségek. A tervezet rendelkezik az áthelyezési javaslat kötelező tartalmi elemeiről, a székhelyáthelyezés okairól és következményeiről szóló jelentés készítéséről, a legfőbb szerv döntésének szükségességéről. Az irányelv szerint az eredeti tagállam bírósága/hatósága ellenőrzi a székhelyáthelyezéshez szükséges eljárási és formai feltételek teljesülését, az áthelyezéshez szükséges dokumentumok (pl. a társaság legfőbb szervének határozata a székhelyáthelyezésről, a módosított társasági szerződés) meglétét. Formai megfelelés esetén igazolást állít ki a fogadó állam számára. A fogadó állam hatósága/bírósága megvizsgálja a jogutód társaság dokumentumainak jogszerűségét és más, a társaság bejegyzéséhez szükséges anyagi jogi feltételek teljesülését. Ezt követően dönt a társaság bejegyzése felől. Az eredeti állam hatósága/bírósága a fogadó állam értesítése alapján törli a társaságot a nyilvántartásból.

A tervezet egyik, a szabályozási koncepciót érdemben nem befolyásoló vitás pontja az irányelv hatálya alá tartozó társaságok körének meghatározása. A tagállamok célszerűbnek tartanak az 1. és 2. társasági jogi irányelvben foglalt megoldást követni és az irányelv hatálya alá tartozó társasági formákat taxatív módon felsorolni. A Bizottság ezzel szemben egy általános meghatározást létesít előnyben, amely szerint az irányelv hatálya kiterjed a Közösség területén székhellyel, önálló jogi személyiséggel és elkülönült vagyonnal rendelkező társaságokra, amelyekben a tagok nem felelnek a társaság kötelezettségeiért. Bármilyen jogi megoldás születik is, a magyar szabályozás nézőpontjából a Gt. szerinti korlátolt felelősségű társaságra és a részvénytársaságra terjedne ki az irányelv hatálya.

A másik érzékeny terület a székhelyét áthelyező társaság munkavállalói részvételi rendszerére vonatkozó szabály. Az irányelv kimondja, hogy ha a székhelyét áthelyezni kívánó társaságban létezik a munkavállalói részvételi rendszer valamilyen formája, a fogadó államban viszont nincs erre vonatkozó szabályozás, akkor – hacsak a munkavállalókkal eltérő megállapodás nem születik – a korábbi munkavállalói részvételi rendszert kell a székhelyáthelyezés után a fogadó államban alkalmazni. A Bizottság mindezzel azt kívánja biztosítani, hogy a korábban már elért munkavállalói részvételi jogok a székhelyáthelyezés következtében ne csökkenjenek, illetve a székhelyáthelyezésre ne annak érdekében kerüljön sor, hogy a társaság ügyvezetése mentesüljön a munkavállalói részvétellel járó terhek alól. Több tagállam kifogásolja ezt a rendelkezést arra hivatkozással, hogy a cikk lényegében az eredeti tagállam szabályozásának a fogadó államra való rákényszerítését jelenti. Magyar részről szintén osztjuk ezeket az aggodalmakat.

²⁶ Magyar részről támogathatók a Bizottság Cselekvési Tervében foglalt célkitűzési és megoldási javaslatok. Álláspontunk szerint az ütemterv reális és végrehajtható. Megfontolandó ugyanakkor a tőkevédelemre vonatkozó új rezsím szabályozási előkészületeit hamarabb megkezdeni az ütemtervben vázolt időponthoz képest.

A Bizottság által tervezett jogalkotás a tagállamok és a piaci szereplők között is kedvező fogadtatásra talált. (Ezt tükrözi a Bizottság 2003. november 21-én közzétett összegzése a nyilvános konzultáció eredményéről.) Némi eltérés mutatkozott a prioritások tekintetében. A tagállamok álláspontja szerint a határon átnyúló egyesületekről szóló 10. irányelv és a székhelyáthelyezésről szóló 14. irányelv elfogadásának, valamint a 2. irányelv módosításának minden más jogalkotási munkával szemben elsőbbséget kell élveznie.

²⁷ MARKT/CLEG/07/2004-EN

²⁸ MARKT/CLEG/07/2004-EN

c) *A tőketársaságok határon átnyúló egyesüléséről szóló 10. irányelv tervezete*²⁹

A 3. társasági jogi irányelv közösségi szinten harmonizálja a részvénytársaságok egy tagállamon belüli egyesülését. Az irányelvet átültető nemzeti szabályokat a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény tartalmazza. A 10. irányelv tervezete megteremti annak lehetőségét, hogy két különböző tagállamban honos társaság is egyesülhessen (beolvadás vagy összeolvadás útján). Az irányelv csak az egyesülés határon átnyúló jellegével összefüggő kérdésekkel foglalkozik, egyebekben visszatartva a 3. társasági jogi irányelvet implementáló nemzeti jogokra. Az egyesülést megelőző eljárás lényegében megegyezik az európai részvénytársaság egyesüléssel történő alapítása során irányadó szabályokkal. Így az egyesülő társaságoknak egyesülési tervet kell készíteniük, melyet független szakértővel véleményeztetni kell. Az egyesülési szerződést az egyesülő társaságok legfőbb szerveinek jóvá kell hagyniuk. Az egyesülő társaságok székhelye szerinti hatóságok megvizsgálják, hogy a tagállamon belüli egyesüléshez a nemzeti jogban megkívánt formai és eljárási feltételek teljesültek-e. Ha igen, erről igazolást állít ki az egyesülés eredményeként létrejövő társaság választott székhelye szerinti hatóság számára. E hatóság megvizsgálja az egyesülési szerződést és a társaság bejegyzéséhez szükséges egyéb feltételek meglétét. Ha megfelelnek az új társaság székhelye szerinti nemzeti jogban előírt feltételeknek, bejegyzi a társaságot a cégnyilvántartásba.

Hasonlóan a 14. irányelv tervezetéhez, itt is megoszlik a vélemény a tagállamok és a Bizottság között abban a kérdésben, hogy milyen módon kerüljenek meghatározásra az irányelv hatálya alá tartozó társaságok. A tagállamok többsége célszerűnek tartaná a releváns társasági formák taxatív felsorolását, a Bizottság szerint viszont elegendő az irányelv hatálya alá tartozó tőketársaságokra egy általános fogalom meghatározás. Ugyanúgy, mint a 14. irányelvtervezet esetében, problémát okoz a tagállamoknak az irányelv munkavállalói részvételre vonatkozó szabálya. Az irányelv elfogadása esetén az abban foglaltak átvétele az új társasági törvénybe előreláthatóan nem jelent majd problémát.

d) *A kötelező könyvvizsgálatról szóló új irányelvtervezet*

A 8. társasági jogi irányelv³⁰ helyébe lépő, kötelező könyvvizsgálatról szóló irányelvtervezet³¹ már a tanácsi tárgyalási szakban tart. Az irányelvtervezet alapvetően az Európai Bizottságnak „A Könyvvizsgáló függetlensége az

EU-ban” című 2002/590/EK ajánlására épít. Az irányelvtervezet szabályozza – többek között – a könyvvizsgálók képesítési követelményeit, a könyvvizsgálók és könyvvizsgáló cégek regisztrálásának feltételeit, tartalmazza a könyvvizsgálók és könyvvizsgáló cégek kijelölésére, megbízatásuk megszüntetésére, a minőségbiztosításra és a tagállamok közötti együttműködésre vonatkozó alapvető szabályokat. Az irányelvtervezet kétszintű szabályozási modellt kíván felállítani. A közérdeklődésre számot tartó társaságokra szigorúbb szabályok, míg minden más társaságra általános szabályok vonatkoznának. Az irányelvtervezet egyik leglényegesebb eleme a könyvvizsgáló, illetve a könyvvizsgáló cég függetlenségére vonatkozó szabályozás. Az irányelv rögzíti, hogy a könyvvizsgáló a vizsgált vállalkozás számára a kötelező könyvvizsgálaton túl milyen szempontokat mérlegelve nyújthat kiegészítő szolgáltatást, illetve mikor köteles azt megtagadni.

e) *Az igazgatók felelősségéről, a vállalatcsoportról és az éves vállalatirányítási jelentésről szóló irányelvtervezet*³²

Az Európai Bizottság 2003 májusában publikált Cselekvési Terve célul tűzte ki az igazgatók társasági döntéseikért való kollektív felelősségének szigorítását, a vállalatcsoport tagjai közötti kapcsolatok átláthatóságának növelését, illetve éves vállalatirányítási jelentés készítésének előírását. A Bizottság a három témakörben – tartalmi összefüggés okán – egységes szabályozási javaslatot kíván előkészíteni, amely alapvetően a 4. és 7. társasági jogi (számviteli) irányelvek³³ módosítását eredményezné. A Bizottság nyilvános konzultációra bocsátott egy kérdéssort, amely a legfontosabb döntést igénylő kérdéseket tartalmazza a három témakörben. Ez lehetővé tette, hogy a beérkezett válaszok alapján a Bizottság ez év október 28-ig egy szakmailag megalapozott, a piaci szereplők igényeihez igazodó javaslatot készíthessen elő.

A 4. és 7. számviteli irányelveket módosító tervezet a tőzsdei részvénytársaságok vonatkozásában kötelező jelleggel bevezetni rendelné az ún. felelős vállalatirányítási nyilatkozatot: a társaságok éves beszámolójuk önálló részeként adnának számot az adott tagállamban irányadó felelős vállalatirányítási kódexben foglaltak teljesítéséről vagy a kódex rendelkezése elvetésének indokáról.

Az irányelvtervezet valamennyi, a számviteli irányelvek hatálya alá tartozó vállalkozás tekintetében megkövetelné a tagállami jogalkotótól, hogy biztosítsa a társaság vezető tisztségviselőinek a társaság irányában fennálló együttes felelősségét a társaság beszámolási kötelezettségével és a beszámoló közzétételével kapcsolatos jogsértésekkel összefüggésben.

²⁹ 9294/04 DRS 18 SOC 239 CODEC 695

³⁰ A Tanács 84/253/EGK irányelve a kötelező könyvvizsgálatért felelős személyek működésének engedélyezéséről, OJ L126, 1984. 05. 12. p. 20.

³¹ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on statutory audit of annual accounts and consolidated accounts and amending Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC COM/2004/0177 final – COD 2004/0065

³² http://europa.eu.int/comm/internal_market/company/board/index_en.htm

³³ A Tanács 78/660/EGK irányelve a meghatározott formájú társaságok éves beszámolóiról, OJ L222, 1978. 08. 14. p. 11. és a Tanács 83/349/EGK irányelve a konszolidált beszámolókról, OJ L193 1983. 01. 18. p. 1.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Kormányrendelet felhatalmazása alapján jelenteti meg a Miniszterelnöki Hivatal a Magyar Közlöny mellékleteként a **HIVATALOS ÉRTESÍTŐT**. A lap hetente, szerdánként, tematikus főrészekben hitelesen közli a legfőbb állami, önkormányzati, társadalmi, gazdasági szervek, illetve szervezetek személyi, szervezeti, igazgatási és képzési, valamint a hírközlési tevékenység (frekvenciagazdálkodás, távközlés, postaügy, informatika) közleményeit, továbbá az üzleti élet híreit. Térítési díj ellenében közzétesszük a Kincstári Vagyon Igazgatóság vagyonértékesítési pályázatait, az állami, társadalmi, gazdasági szervezetek, parlamenti pártok, kamarák, helyi önkormányzatok, egyházak, különböző képviseltek közleményeit. Fizetett hirdetésként – akár színes oldalakon is – helyet kaphatnak az Értesítőben a gazdálkodó szervezetek, egyetemek, alapítványok, de magánszemélyek közérdeklődésre számot tartó közlései is.

Őszintén reméljük, hogy a hírek, információk, közlemények egy lapban történő pontos és rendszerezett formában való közreadásával sikerül hatékonyabbá és eredményesebbé tenni előfizetőink tájékozódását a hivatali és üzleti életben. Az érdeklődők számára egyéb hasznos információkat is nyújt a lap.

Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2004. május 1-jétől az Európai Unió hivatalos nyelveként magyarul is megjelenik. A hivatalos lap L és C sorozatból áll.

Az L (Legislation) sorozatban kerülnek kiadásra az Európai Unió hatályos jogszabályai, az ún. elsődleges jogforrások (alapító szerződések, csatlakozási szerződések, társulási szerződések), továbbá az alábbi jogforrások: *rendeletek, irányelvek, határozatok*.

Az EU Hivatalos Lapjában történő közzétételt követően az évfolyam és a kötet számára, valamint a megjelenés dátumára hivatkozással, cím szerint, 2004. május 1-jétől folyamatosan tájékoztatást adunk a hivatalos lap L kiadásaiban megjelenő jogi aktusokról a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő **Hivatalos Értesítőben**.

A lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. címen, levélcím: 1394 Budapest 62., Pf. 357; faxszám: 318-6668.

2005. évi éves előfizetési díja: 13 248 Ft áfával.

A **HIVATALOS ÉRTESÍTŐ** egyes számai megvásárolhatók a kiadó közlönyboltjában: 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. Telefon/fax: 267-2780.

M E G R E N D E L Ő L A P

Megrendelem a **HIVATALOS ÉRTESÍTŐ** című lapot példányban, és kérem a következő címre kézbesíteni:

Megrendelő neve:

címe (város/község, irányítószám):

utca, házszám:

Ügyintéző (telefonszám):

2005. évi előfizetési díj fél évre 6624 Ft áfával

egy évre 13 248 Ft áfával

Számlát kérek a befizetéshez.

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát.

Kelt.:

.....
cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény rendelkezik – többek között – a Magyar Köztársaság Kormánya hivatalos lapjának, a **Határozatok Tárá**nak megjelentetéséről.

A Határozatok Tárát szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal a Szerkesztőbizottság közreműködésével, évente mintegy 60 alkalommal jelenik meg.

A Határozatok Tára a Kormánynak azokat a határozatait (kétezres) közli, amelyeknek közzétételét a Kormány elrendelte, továbbá tartalmazza a miniszterelnök határozatait, a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter határozatait, valamint a minisztériumok, az országos hatáskörű szervek, az önkormányzatok közleményeit, hirdetményeit, különféle tájékoztatóit, továbbá azokat a közleményeket stb., amelyeket a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter engedélyez.

A Határozatok Tára megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címén (Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6.; postacím: 1394 Budapest 62, Pf. 357) vagy a 318-6668 faxszámán.

Éves előfizetési díja 2005. évre: 20 424 Ft áfával.

Példányonként megvásárolható a kiadó közlönnyboltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. Tel./fax: 267-2780).

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a

HATÁROZATOK TÁRA

című lapot példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házsám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

2005. évi előfizetési díj egy évre: 20 424 Ft áfával.

fél évre: 10 212 Ft áfával.

Csekket kérek a befizetéshez

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát!

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

Tisztelt Előfizetők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapokra és elektronikus kiadványokra szóló előfizetésüket folyamatosan tekintjük. Csak akkor kell változást bejelenteniük a 2005. évre vonatkozó előfizetésre, ha a példányszámot, esetleg a címlistát módosítják, vagy új lapra szeretnének előfizetni (pontos szállítási, név- és utacím-megjelöléssel).

Az esetleges módosítást szíveskedjenek levélben vagy faxon megküldeni.

Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezését követően intézkedünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénz-átutalási megbízáson fizessék be.

Készpénzes befizetés kizárólag a Közlönyboltban (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6.) lehetséges. (Levél cím: Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1394 Budapest, 62. Pf. 357. Fax: 318-6668).

A 2005. évi előfizetési díjak

(Az árak az áfát tartalmazzák.)

Magyar Közlöny	89 148 Ft/év	Közlekedési Értesítő	22 080 Ft/év
Hivatalos Értesítő	13 248 Ft/év	Kulturális Közlöny	17 112 Ft/év
Határozatok Tára	20 424 Ft/év	Külgazdasági Értesítő	17 940 Ft/év
Önkormányzatok Közlönye	4 968 Ft/év	Munkaügyi Közlöny	13 800 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	17 112 Ft/év	Oktatási Közlöny	19 872 Ft/év
Bányászati Közlöny	4 416 Ft/év	Pénzügyi Közlöny	27 600 Ft/év
Belügyi Közlöny	22 908 Ft/év	Statisztikai Közlöny	11 868 Ft/év
Egészségbiztosítási Közlöny	19 044 Ft/év	Szociális Közlöny	14 076 Ft/év
Egészségügyi Közlöny	23 736 Ft/év	Turisztikai Értesítő	10 488 Ft/év
Ellenőrzési Figyelő	3 036 Ft/év	Ügyészségi Közlöny	5 796 Ft/év
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő	16 560 Ft/év	Magyar Közigazgatás	8 556 Ft/év
Gazdasági Közlöny	21 528 Ft/év	Nemzeti Kulturális Alapprogram Hírlevele	4 416 Ft/év
Hírközlési Értesítő	5 796 Ft/év		
Ifjúsági és Sport Értesítő	4 416 Ft/év	Élet és Tudomány	9 936 Ft/év
Igazságügyi Közlöny	14 352 Ft/év	L'udové noviny	2 484 Ft/év
Informatikai és Hírközlési Közlöny	19 872 Ft/év	Neue Zeitung	4 140 Ft/év
Környezetvédelmi és Vízügyi Értesítő	13 524 Ft/év	Természet Világa	5 520 Ft/év
Közbeszerzési Értesítő	94 700 Ft/év	Valóság	6 624 Ft/év

Kibővített Cégek Közlöny CD

2005 januárjától – előfizetői jelzések alapján – az elektronikus Cégek Közlöny olyan területekkel bővül, amelyeket az üzleti környezetben működő felhasználóink jelentős hányada a naprakész információszolgáltatás alapvető részének tekint és igényel.

A továbbra is heti rendszerességgel megjelenő lemez a **Cégek Közlöny** hatályos és hiteles céginformációs adatbázisán kívül ezután a **Közbeszerzési Értesítő** és a **Versenyfelügyeleti Értesítő** című hivatalos lapok információit is tartalmazni fogja.

A kibővített CD 2005. évi éves előfizetési díja: 25%-os áfával 111 900 Ft, fél évre 55 950 Ft.

A 32 éves **Hízi Jogtanácsadó** hagyományait viszi tovább 2005 januárjától a **Jogtanácsadó**.

Az új név és formátum olvasóink igényei alapján kibővített tartalmat, új rovatokat és nagyobb oldalterjedelmet is takar.

Szerzőink ezután is olyan elismert szakemberek lesznek, akik elméleti és gyakorlati kérdésekben egyaránt jártasak, a témaválasztásban pedig továbbra is szem előtt tartjuk olvasóink kívánságait.

Az új **Jogtanácsadó** 2005. évi éves előfizetési díja: 5796 Ft áfával, fél évre 2898 Ft áfával.

A HIVATALOS CD JOGTÁR hatályos jogszabályok hivatalos számítógépes gyűjteményének 2005. évi éves előfizetési díjai:

(Áraink az áfát nem tartalmazzák.)

Önálló változat	72 000 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	186 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	120 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	249 600 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	150 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	436 800 Ft

Egyszeri belépési díj: 7200 Ft.

Facsimile Magyar Közlöny. A hivatalos lap 2005-ös évfolyama jelenik meg CD-n az eredeti külalak megőrzésével, de könnyen kezelhetően.

Hatályos jogszabályok online elérése: a naponta frissített adatbázis az interneten keresztül érhető el a **www.mhk.hu** címen. További információ kérhető a 06 (80) 200-723-as zöldszámon.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével.

A Szerkesztőbizottság elnöke: dr. Pulya Gyula. A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1—3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Kodala László elnök-vezérigazgató.

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában, illetve megrendelhető a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2005. évi éves előfizetési díj: 89 148 Ft. Egy példány ára: 184 Ft 16 oldal terjedelemtől, utána +8 oldalanként +161 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbéli emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

05.0983 — Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert.

